

Poznáváme region

Obsah

1	Vzdělávací program a jeho pojetí.....	5
1.1	Základní údaje	5
1.2	Anotace programu.....	6
1.3	Cíl programu	6
1.4	Klíčové kompetence a konkrétní způsob jejich rozvoje v programu.....	6
1.5	Forma	7
1.6	Hodinová dotace	7
1.7	Předpokládaný počet účastníků a upřesnění cílové skupiny.....	7
1.8	Metody a způsoby realizace.....	7
1.9	Obsah – přehled tematických bloků a podrobný přehled témat programu a jejich anotace včetně dílčí hodinové dotace	8
	Tematický blok č. 1 – Úvod do problematiky – počet hodin 3	8
	Tematický blok č. 2 – Historie těžby uhlí v rosicko-oslavanském revíru – počet hodin 4	8
	Tematický blok č. 3 – Významné osobnosti regionu – počet hodin 3	8
	Tematický blok č. 4 – Části obcí a místa připomínající hornictví – počet hodin 4.....	9
	Tematický blok č. 5 – Rozhovory a návštěvy – počet hodin 6	9
	Tematický blok č. 6 – Stavby připomínající těžbu uhlí – počet hodin 3	10
	Tematický blok č. 7 – Zpracování výstupů – počet hodin 7.....	10
1.10	Materiální a technické zabezpečení	11
1.11	Místo konání.....	11
1.12	Způsob realizace programu v období po ukončení projektu.....	11
1.13	Kalkulace předpokládaných nákladů na realizaci programu po ukončení projektu	11
1.14	Odkazy, na kterých je program zveřejněn k volnému využití.....	13
2	Podrobně rozpracovaný obsah programu.....	14
2.1	Úvod do problematiky.....	14
2.1.1	Náš vztah k mikroregionu	14
2.1.2	Úvod – Prameny historických dat.....	20
2.2	Historie těžby uhlí v rosicko-oslavanském revíru	22
2.2.1	Úvod a sběr informací	22
2.2.2	Muzeum hornictví ve Zbýšově – dvouhodina	26
2.3	Významné osobnosti regionu	33
2.3.1	Přehled osobností.....	33
2.3.2	Práce s informacemi o osobnostech	33
2.4	Části obcí a místa připomínající hornictví	35
2.4.1	Prohlídka staveb regionu v krátkých filmech	35
2.5	Rozhovory a návštěvy.....	41

2.5.1 Besedy a rozhovory	41
2.5.2 Rozhovor s pamětníkem a jeho záznam.....	47
2.5.3 Další muzea v mikroregionu	48
2.6 Stavby připomínající těžbu uhlí	56
2.6.1 Vytipování staveb	56
2.6.2 Historie dolů a těžby v regionu.....	59
2.7 Zpracování výstupů	70
2.7.1 Výběr formy výstupu	70
2.7.2 Zpracování výstupů hra	71
2.7.3 Představení výstupů	98
3 Metodická část	100
3.1 Metodický blok č. 1 Úvod do problematiky – počet hodin 3	100
3.1.1 Náš vztah k mikroregionu	101
3.1.2 Úvod – Prameny historických dat.....	106
3.2 Metodický blok č. 2 Historie těžby uhlí v rosicko-oslavanském revíru – počet hodin 4	109
3.2.1 Úvod a sběr informací	109
3.2.2 Návštěva muzea hornictví ve Zbýšově	115
3.3 Metodický blok č. 3 Významné osobnosti regionu – počet hodin 3	121
3.3.1 Přehled osobností.....	122
3.3.2 Práce s informacemi o osobnostech	123
3.4 Metodický blok č. 4 Části obcí a místa připomínající hornictví – počet hodin 4	134
3.4.1 Minulost a současnost.....	134
3.4.2 Vycházka.....	135
3.5 Metodický blok č. 5 Rozhovory a návštěvy – počet hodin 6	139
3.5.1 Jak vést rozhovor	139
3.5.2 Rozhovor s pamětníkem a jeho záznam.....	146
3.5.3 Další muzea v mikroregionu	146
3.6 Metodický blok č. 6 Stavby připomínající těžbu uhlí – počet hodin 3.....	150
3.6.1 Vytipování staveb	150
3.6.2 Historie dolů a těžby v regionu.....	153
3.7 Metodický blok č. 7 Zpracování výstupů – počet hodin 7	160
3.7.1 Výběr formy výstupu	160
3.7.2 Zpracování výstupů hra	161
3.7.3 Představení výstupů	169
4 Příloha č. 1 – Soubor materiálů pro realizaci programu.....	172
Seznam příloh.....	172
Příloha č. 2.2.1.1 Pracovní list	173

Příloha č. 2.2.2.2 Pracovní list	175
Příloha 2.5.2.1 Rozhovor s pamětníkem	177
Příloha č. 2.7.2.1 Karty dolů	181
Příloha č. 2.7.3.1 Dotazník projektu	182
5 Příloha č. 2 – Soubor metodických materiálů	183
Seznam příloh.....	183
6 Příloha č. 3 – Závěrečná zpráva o ověření programu v praxi	184

1 Vzdělávací program a jeho pojetí

1.1 Základní údaje

Výzva	Budování kapacit pro rozvoj škol II
Název a registrační číslo projektu	Ve škole po škole
Název programu	Poznáváme region
Název vzdělávací instituce	Středisko služeb školám a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků Brno, příspěvková organizace od 1. 7. 2021 Vzdělávací institut pro Moravu, zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků a středisko služeb školám, příspěvková organizace
Adresa vzdělávací instituce a webová stránka	Hybešova 15, Brno, 602 00
Kontaktní osoba	Mgr. Hana Knapová
Datum vzniku finální verze programu	7/2021
Číslo povinně volitelné aktivity výzvy	4
Forma programu	prezenční
Cílová skupina	žáci SŠ v oborech ukončených maturitní zkouškou
Délka programu	30 hodin
Zaměření programu (tematická oblast, obor apod.)	Zavádění mezigeneračních programů a komunitního učení pro zlepšení dostupnosti digitálního vzdělávání a dalších oblastí, podpora mezigenerační spolupráce pro vytváření kulturní kontinuity. Spolupráce škol, školských zařízení a ostatních organizací a institucí jako center vzdělanosti a kulturně-společenského zázemí v obci, spolupráce škol a školských zařízení s knihovnami, muzei a dalšími organizacemi a institucemi, vytváření atraktivní nabídky akcí a programů zacílených na děti a mládež kulturními a pamětovými institucemi na venkově a v menších obcích, využívání potenciálu sítě knihoven a případně i jiných kulturních institucí jako přirozených komunitních center v obcích.

	Poznávání tradic a kultur, uchování si vztahu k vlastní identitě, kultuře, tradicím a jazyku a podpora zájmu dětí a mládeže o specifika vlastního regionu, včetně tradic a zvyků většinové společnosti i sociálních, etnických a kulturních menšin, podpora vzdělávacích projektů zaměřených na poznávání historie, tradic a kultury. Rozvoj talentu dětí a žáků v rámci formálního, zájmového a neformálního vzdělávání, podpora dlouhodobé a systematické práce s talentovanými dětmi a mládeží. Využívání kreativního a inovativního potenciálu dětí a mládeže. Spolupráce škol a školských zařízení s organizacemi a institucemi, které se zabývají pomocí dětem a mládeži s omezenými příležitostmi.
Tvůrci programu	Ing. Ludmila Brestičová, Mgr. Zuzana Klusková
Odborný garant programu	Ing. Ludmila Brestičová
Odborní posuzovatelé	
Specifický program pro žáky se SVP (ano x ne)	ne

1.2 Anotace programu

Program je připraven jako volnočasová aktivita v rámci zájmového útvaru. Žáci se seznamují s historií regionu, kde bydlí nebo chodí do školy. Program je konkrétně zaměřen na mikroregion Kahan a jeho historii spojenou zejména s hornictvím. Je tedy primárně určen pro žáky z tohoto mikroregionu. Je možné ho také využít pro žáky, kteří do mikroregionu přijíždí na pobyt, například školu v přírodě nebo vícedenní výlet či exkurzi.

1.3 Cíl programu

Primárním cílem programu je napomoci vytvoření vztahu účastníků k mikroregionu Kahan zejména skrze hornickou historii. Sekundárně pak přispět k budování komunity v rámci jednotlivých obcí a mikroregionů, posílit mezigenerační vztahy i podpořit občanskou angažovanost účastníků. Konečně program posiluje individuální kompetence účastníků (samostatnost, práce ve skupině, jednání s dalšími lidmi různého věku a postavení) a jejich schopnost aktivně vyhledávat příčiny a důsledky historického vývoje regionu.

1.4 Klíčové kompetence a konkrétní způsob jejich rozvoje v programu

1. Komunikace v mateřském jazyce

Program podporuje ústní i písemný projev účastníků. Zvyšuje komunikační schopnosti, zlepšuje vyjadřování v mateřském jazyce, rozšiřuje slovní zásobu účastníků. Efektivní komunikace se seniory.

2. Komunikace v cizích jazycích
V případě vyhledávání informací v cizojazyčném textu – zejména německý jazyk s ohledem na vazbu historie hornictví v regionu (Rakousko). Zvyšuje komunikační schopnosti, zlepšuje vyjadřování v cizím jazyce, rozšiřuje slovní zásobu účastníků.
3. Schopnost práce s digitálními technologiemi
Žáci v rámci plnění úkolů posilují dovednosti v práci s digitálními technologiemi. Některé úkoly zpracovávají na počítači s využitím internetu. Výstupy žákovských projektů jsou většinou v digitální podobě. Některé úkoly jsou přímo zaměřeny na multimediální zpracování. Žáci se učí používat příslušný hardware a software.
4. Schopnost učit se
Účastníci se učí pracovat s různými typy výukových materiálů (obraz, zvuk, video, text). Učí se také pochopit smysl zadaných pracovních materiálů a vyhledávat informace podle zadání.
5. Sociální a občanské schopnosti
Program podporuje spolupráci zapojených žáků. Umožňuje zapojení žáků s omezenými příležitostmi.
6. Kulturní povědomí a vyjádření
Program zvyšuje kulturní povědomí zúčastněných žáků. Žáci se seznamují s tradicemi mikroregionu.

1.5 Forma

Spolupráce pracovníků formálního a neformálního vzdělávání, která bude založena na předchozích zkušenostech a předchozí spolupráci zapojených organizací.

Z oblasti neformálního vzdělávání budou zapojena centra kulturně-společenského zázemí v obcích. Při přípravě programu bude konkrétně využita spolupráce s kluby seniorů (pamětníci) a zapojených škol a středisek volného času a dále bude nově navázána spolupráce s pracovníky místních muzeí a vlastivědného spolku. Program bude realizován formou volnočasové aktivity – zájmového kroužku. Využita bude práce skupinová, ve dvojicích i samostatná.

1.6 Hodinová dotace

30 hodin

1.7 Předpokládaný počet účastníků a upřesnění cílové skupiny

12 žáků SŠ ukončené maturitní zkouškou

1.8 Metody a způsoby realizace

Výukový program obsahuje především tzv. aktivizující metody, které vedou žáky k poznávání historie interaktivní formou. Metody výuky mají vzbudit v dětech zájem o poznávání historie a zároveň je vedou k jejímu aktivnímu – zúčastněnému zkoumání a pomáhají jim k vytvoření vlastního názoru na průběh historických událostí a jejich dopadů v současnosti. Tyto metody výuky pomáhají rozvíjet komunikativní, sociální a občanské kompetence žáků. Při realizaci programu využijeme postupně následující metody: slovní výklad, práce s historickými prameny při seznámení s novými informacemi, názorně demonstrační ukázky, praktická práce s moderními technologiemi, tvorba didaktické hry, diskuze ve skupinách, rozhovory, prezentační metody a exkurze.

1.9 Obsah – přehled tematických bloků a podrobný přehled témat programu a jejich anotace včetně dílčí hodinové dotace

Tematický blok č. 1 – Úvod do problematiky – počet hodin 3

Anotace metodického bloku

Tematický blok č. 1 představuje seznámení s celým programem. Jedná se o úvod do problematiky. Program je zaměřený na historii regionu Kahan a zejména na jeho jednu oblast, a to historii hornictví v tomto regionu. Protože účelem je představit tento region i žákům z jiných oblastí, jedná se i o to, aby tito žáci si často sami vyhledali informace, které jsou pro ně pravděpodobně neznámé a obvykle nespádají do okruhu zájmů cílové skupiny. Celý program je proto veden kreativní a zábavnou formou, tak aby byl přitažlivý i pro účastníky z jiných oblastí a byl pro ně motivací region navštívit. V tomto duchu je i tento úvodní blok.

Téma č. 1 Náš vztah k mikroregionu – 2 hodiny

První část je zaměřena na seznámení s programem jako celkem (co žáky čeká) a poté s mikroregionem Kahan a jeho historií a s hlavním tématem, kterým se budeme v kroužku zabývat, tedy historií těžby uhlí. Žáci si hromadně i ve skupinách ujasní, co pro ně mikroregion znamená a co již o něm vědí.

Téma č. 2 Úvod – Prameny historických dat – 1 hodina

V rámci programu budou žáci pracovat zejména s historickými daty. Tato lekce by měla přinést odpovědi na otázky: Kde můžeme získat informace z historie?

Tematický blok č. 2 – Historie těžby uhlí v rosicko-oslavanském revíru – počet hodin 4

Anotace tematického bloku

Žáci samostatně sbírají informace k jednotlivým tématům. Využívají k tomu historické písemné prameny (kroniky obcí), sekundární literaturu i informace přístupné na internetu. Poznávají historii těžby uhlí v rosicko-oslavanském revíru.

Téma č. 1 Úvod a sběr informací – 1 hodina

V této části se žáci budou věnovat zejména sběru dostupných informací z historie hornictví v mikroregionu Kahan.

Téma č. 2 Návštěva muzea hornictví ve Zbýšově – 3 hodiny

Tato část je věnovaná návštěvě v muzeu hornictví ve Zbýšově. Během návštěvy žáci uvidí jednotlivé exponáty, fotografie a texty na panelech, poznají pomůcky horníků, prozkoumají i exponáty ve vitrínách či vybavení ve venkovní části areálu. Výstupem bude, mimo jiné, kvíz.

Tematický blok č. 3 – Významné osobnosti regionu – počet hodin 3

Anotace tematického bloku

V této části žáci poznají významné osobnosti regionu, které se proslavily v oblasti literatury, vědy, výtvarného umění, filmu, divadla či sportu. Zvláštní důraz budeme klást na osoby, jejichž činnost nějak souvisela s hornictvím.

Téma č. 1 Přehled osobností – 1 hodina

První část tématu je zaměřena na seznámení s osobnostmi mikroregionu Kahan pomocí prezentace, kterou má k dispozici učitel.

Žáci pod vedením určí významné osobnosti regionu v oblasti politiky, vědy, školství, kultury a sportu. Odpoví na otázku: Kdo jsou významné osobnosti regionu?

Téma č. 2 Práce s informacemi o osobnostech – 2 hodiny

Žáci vyhledají z dostupných pramenů informace o významných osobnostech regionu. Zaměří se zejména na osobnosti spojené s hornictvím. Získané materiály použijí na zpracování výstupu, který bude vhodný pro prezentování.

Tematický blok č. 4 – Části obcí a místa připomínající hornictví – počet hodin 4

Anotace tematického bloku

V této části si představíme části obcí a místa v mikroregionu Kahan, která jsou spojena nebo připomínají hornictví. Jedná se o obce Zastávka, Babice, Zbýšov a dále také (bez přímé návštěvy) obce Padochov a Oslavany.

Téma č. 1 Minulost a současnost – 1 hodina

Pro seznámení s místy, které se váží k historii hornictví regionu, se zaměříme zejména na nejvýraznější stavby a to doly. Pro základní seznámení s nejznámějšími doly bude využit pořad místní televize „Dolů do dolů“.

Téma č. 2 Vycházka – 3 hodiny

Žáci se připraví na vycházku po místech spojených s hornictvím v Zastávce a okolí. Zpracují informace na vybrané téma, které využijí při vlastní vycházce. Během ní budou plnit zadané úkoly a poznávat konkrétní místa spojená s hornictvím.

Tematický blok č. 5 – Rozhovory a návštěvy – počet hodin 6

Anotace tematického bloku

Žáci se setkají s pamětníky dolování v regionu. Připraví se na rozhovor s pamětníky a tento, dle možností uskuteční. Pamětníky mohou být příbuzní žáků nebo členové Klubu seniorů v místě případně jiné doporučené osoby (členy vlastivědného spolku).

Téma č. 1 Jak vést rozhovor – 2 hodiny

Tato konkrétní část se věnuje přípravě na rozhovor a na seznámení žáků s tím, jak takový rozhovor správně vést.

Téma č. 2 Rozhovor s pamětníkem a jeho záznam – 1 hodina

Žáci povedou rozhovory s pamětníkem (pamětníky) a budou rozhovor zaznamenávat. Pokud je to možné, budou se také seznamovat s osobními materiály pamětníka (fotografie, vzpomínkové materiály).

Téma č. 5 Další muzea v mikroregionu – 3 hodiny

Žáci navštíví další muzea nebo výstavy s tematikou hornictví. Jednou z možností je i návštěva archivu v Rajhradě. Během návštěvy budou realizovat rozhovor s odborníkem.

Tematický blok č. 6 – Stavby připomínající těžbu uhlí – počet hodin 3

Anotace tematického bloku

Žáci budou kompletovat materiály, které se týkají typických staveb pro těžbu uhlí. Budou to zejména doly, kde se těžilo v rosicko-oslavanském revíru.

Téma č. 1 Vytipování staveb – 1 hodina

Žáci během přechozí práce poznali některé stavby a místa, které se váží k historii těžby uhlí v regionu. Na začátku si připomenou, které stavby se váží k hornictví v regionu.

Hlavní stavby, které se týkaly těžby, byly samozřejmě doly. Žáci se již s řadou dolů seznámili. Už by jich měli řadu znát. V tomto celku si shrnou informace, které dosud získali.

Téma č. 2 Historie dolů a těžby v regionu – 2 hodiny

Zpracování výstupů ve formě prezentací, mohou to být prezentace v prezentačním programu nebo ve formě webové stránky.

Tematický blok č. 7 – Zpracování výstupů – počet hodin 7

Anotace tematického bloku

Na závěr účastníci zpracují aktivitu, která bude zábavným způsobem seznamovat ostatní žáky, kteří se o historii tolik nezajímají, aby sami navštěvovali podobný volnočasový útvar související s historií regionu. Pod pojmem zábavná forma si autoři představují nějakou didaktickou hru, která bude zahrnovat tematiku historie hornictví v mikroregionu Kahan. V průběhu předchozích hodin měli žáci možnost si některé jednoduché herní aktivity sami vyzkoušet, mohou tedy volit podobnou formu výstupu. Záměrem autorů je ale vést žáky k vytvoření náročnější varianty hry – může se jednat o hru deskovou, šifrovací hru v terénu, únikovou hru, hru realizovanou na počítači a podobně.

Téma č. 1 Výběr formy výstupu – 1 hodina

Žákům budou představeny možné formy výstupu. Mohou si vybrat jakoukoliv hru z těch, které jim byly představeny v předchozích hodinách programu (hledání míst dle fotografií, kvízy, pexeso, puzzle), případně mohou vytvořit jednoduchou deskovou hru (s hornickou tematikou) s políčky s úkoly a s odměnami (můžeš házet ještě jednou, nebo trest za nesprávnou odpověď, například vrať se o tři políčka). Nebo si vybrat některou z náročnějších – variant deskovou hru s kartami nebo šifrovací hru.

Téma č. 2 Zpracování výstupů hra – 4 hodiny

Celkem 4 hodiny budou žáci věnovat zpracování hry. Po této době musí mít hru vytvořenu a odpilotovánu. V této části je podrobně popsán postup zpracování dvou her deskové hry s kartami a šifrovací hry.

Téma č. 3 Představení výstupů – 2 hodiny

Na závěr je připravena mini konference. V první části žáci předvedou vytvořené prezentace a další odborné výstupy (webové stránky, videa) a druhá část bude věnována hraní připravených her.

1.10 Materiální a technické zabezpečení

Text – výčet

1.11 Místo konání

Místo konání v projektu v rámci ověřování mikroregion Kahan – Gymnázium T. G. Masaryka Zastávka, SVČ Rosice.

1.12 Způsob realizace programu v období po ukončení projektu

V programu dojde k navázání spolupráce mezi organizacemi formálního a neformálního vzdělávání, tedy školou, střediskem volného času a dalšími organizacemi (muzea mikroregionu, vlastivědný spolek). Po skončení projektu se mohou někteří účastníci zapojit do činnosti těchto organizací a aktivně přispívat k udržení povědomí o hornické historii regionu.

Školy a střediska volného času v mikroregionu Kahan mohou program využívat formou kroužků či jiných volnočasových aktivit, například jako program pro příměstský tábor.

Další možností je, že části programu mohou využívat při exkurzích i školy vzdálenější, pokud do mikroregionu přijedou na pobyt – například školu v přírodě nebo vícedenní výlet či exkurzi.

1.13 Kalkulace předpokládaných nákladů na realizaci programu po ukončení projektu

Počet realizátorů:

Položka		Předpokládané náklady
Celkové náklady na realizátory (1 odborný učitel, 1 asistent)		24 000 Kč
z toho	<i>Hodinová odměna pro 1 odborného učitele (1 h výuky vč. přípravy, DPP bez odvodů)</i>	500 Kč
	<i>Hodinová odměna pro 1 asistenta (1 h výuky vč. přípravy, DPP bez odvodů)</i>	300 Kč
Náklady na zajištění prostor (30 h × 400 Kč)		12 000 Kč
Ubytování, stravování a doprava účastníků		0 Kč
z toho	<i>Doprava účastníků</i>	0 Kč
	<i>Stravování a ubytování účastníků</i>	0 Kč
Náklady na materiál a vybavení		45 000 Kč
z toho	<i>Materiál a pracovní pomůcky, ICT technika (fotoaparát, notebook, tablet)</i>	40 000 Kč

	<i>Odměny žákům, drobný spotřební materiál</i>	5 000 Kč
Režijní náklady		12 000 Kč
z toho	<i>Stravné a doprava organizátorů</i>	5 000 Kč
	<i>Ubytování organizátorů</i>	0 Kč
	<i>Poštovné, telefony</i>	1 000 Kč
	<i>Doprava a pronájem techniky</i>	1 000 Kč
	<i>Propagace</i>	1 000 Kč
	<i>Ostatní náklady</i>	1 000 Kč
	<i>Odměna organizátorům</i>	3 000 Kč
Náklady celkem	12 účastníků	93 000 Kč
Poplatek za 1 účastníka		7 750 Kč

V případě potřeby je možné přidat další řádky.

1.14 Odkazy, na kterých je program zveřejněn k volnému využití

Pokud není uvedeno jinak, jsou všechny použité obrázky, fotografie a videa autorským dílem organizace Vzdělávací institut pro Moravu, zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků a středisko služeb školám, příspěvková organizace. Program je zveřejněn k volnému využití na stránkách: www.rvp.cz

<https://www.sssbrno.cz/projekty/projekt-ve-skole-po-skole>

Program Poznáváme region podléhá licenci Creative Commons Uveďte původ-Zachovejte licenci 4.0 Mezinárodní. Pro zobrazení licenčních podmínek navštivte <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>.

2 Podrobně rozpracovaný obsah programu

2.1 Úvod do problematiky

Program je určen zejména pro účastníky z regionu Kahan. Je možné ho využít pro školy z jiného regionu, které přijedou do této oblasti na exkurzi, popř. vybrané části jsou využitelné ve výuce zeměpisu, dějepisu, ve vlastivědném kroužku apod. V první části se seznámíte s programem a také vzájemně, na úvod si porovnáte, co vlastně znáte o historii svého regionu.

2.1.1 Náš vztah k mikroregionu

2.1.1.1 Kde bydlíme?

Máme před sebou třicet hodin programu, během kterého se naučíte leccos, co většina vašich vrstevníků si zatím ani nezkusila. A stejně tak poznáte leccos, k čemu byste se jinak nejspíš nedostali. Navíc bude při tom docela zábava a stanou se z vás určitě také lepší kamarádi.

O co tedy jde? Program „Historie regionu“ byl vytvořen v rámci projektu Ve škole po škole. Tento konkrétní program v rámci projektu Ve škole po škole připravil Vzdělávací institut pro Moravu společně s Gymnáziem T. G. Masaryka v Zastávce, příspěvkové organizace a SVČ Rosice. Autoři se zaměřili hlavně na to, aby program byl pro vás zábavný. Ale nebude to jen zábava, dozvíte se také něco odbornějšího, a to často přímo od skutečných odborníků. Někteří z nich se podíleli na odborné části tohoto programu týkající se historie. A jim za to hned v úvodu děkujeme. Jsou to pracovníci muzea hornictví ve Zbýšově, jmenovitě pan Karel Novotný a členové Vlastivědného spolku Rosicka-Oslavanska paní Jarmila Plchová a pan Petr Kubinský, vedoucí hornické sekce tohoto spolku. Možná, že se s nimi v průběhu programu sami setkáte na některé z připravených vycházek nebo prohlídek.

Kde konkrétně bydlíme?

Nejprve se vzájemně představíme a potom si sdělíme, kde bydlíme. Tento úkol uděláme pomocí odpovědí v prostředí Menti, na adrese <https://www.menti.com/> ve formě Word Cloudu. Kód ke konkrétní anketě vám sdělí vedoucí.

Na následujícím obrázku se můžete podívat, jak se seznámili žáci při ověřování programu.

Go to www.menti.com and use the code 86 39 41 3

Místo, kde bydlím

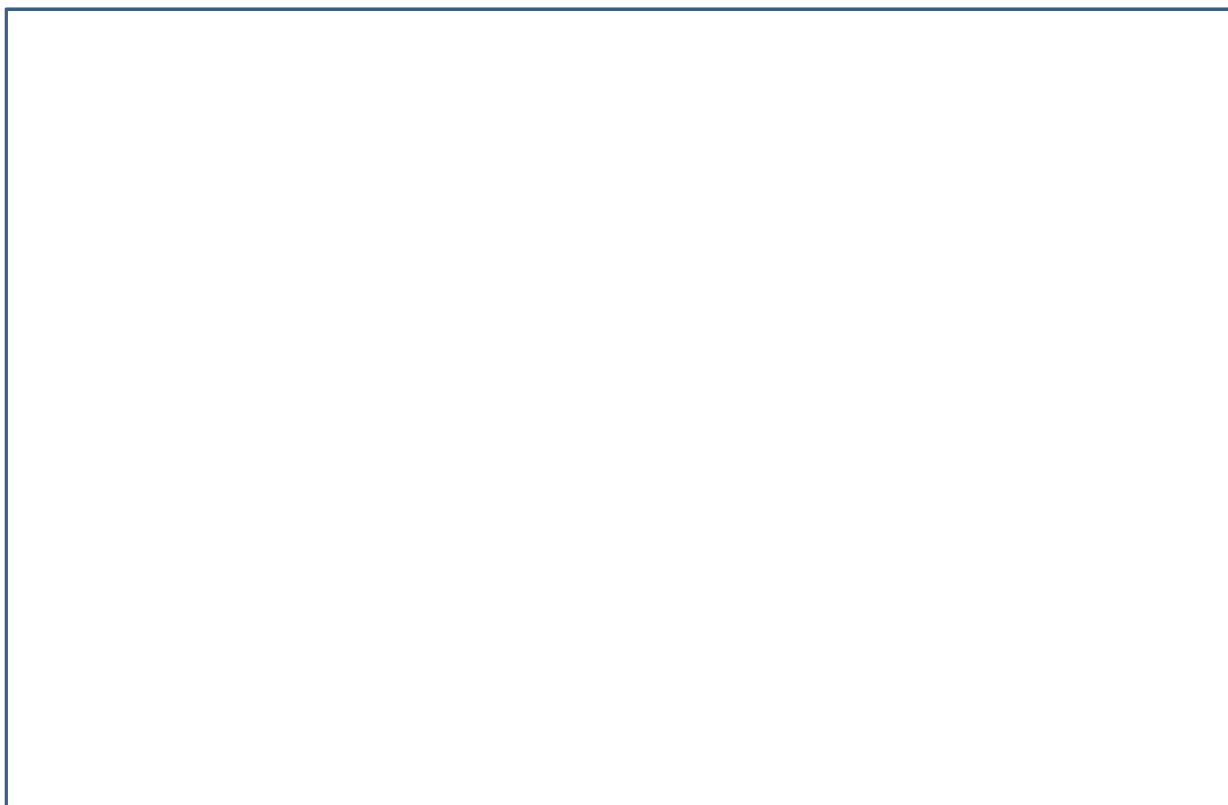

Kde bydlím já:

Co víme o hornictví?

Jako další úkol zkuste zpracovat, co víte o hornictví. Rozdělte se do skupin po 3 až 4 žácích. Můžete použít papír a fixy nebo použít sdílenou online tabuli. Bude se jednat o zápis všeho, co vás napadne, když se řekne hornictví. Trochu si napovíme, může se jednat například o místa spojená s hornictvím, stavby, osoby, historické památky apod. Žádný nápad není špatný. Místo na vlastní nápady:

Na obrázku si můžete porovnat svoje řešení s tím, co vzniklo při ověřování (jazykově upraveno).

Co jste zjistili? Nyní nad zjištěním jednotlivých skupin budeme diskutovat.

A na závěr, co je to mikroregion?

Určitě si uvědomujete, že je pro každého důležité být „někde doma“ a mít okolí, které znám a mám rád. Takovým nejbližším okolím místa, kde bydlíme, jsou v ČR mikroregiony. Program se zabývá historií hornictví v mikroregionu Kahan. Mikroregion je sdružení několika obcí za účelem dosažení společného cíle. Mikroregiony většinou vznikly z iniciativy jednotlivých sdružených obcí. V České republice bylo k 1. listopadu 2010 celkem 564 mikroregionů. V okrese Brno-venkov je nejvíce (26). Jedním z nich je právě mikroregion Kahan, který zahrnuje obce z bývalého rosicko-oslavanského uhelného revíru. Přestože se zde již uhlí netěží, budete se věnovat právě tomuto tématu, abyste se sami nebo prostřednictvím dalších osob (pamětníků, odborníků), případně z informací z různých pramenů (knihovny, archivy, muzea) dozvěděli o historii co nejvíce. Sami zjistíte, jak je stále region svázán s hornickou historií, ať už jsou to pozůstatky staveb, částí obcí, místní názvy nebo pamětníci, kteří dobu dolování uhlí zažili a rádi na ni vzpomínají. Závěrem programu budete zpracovávat výstup, který bude buď ve formě prezentace, která bude seznamovat jiné žáky s historií regionu, nebo to bude hra s námětem hornictví v regionu, případně i jiná forma (texty do sborníku, web). Prostřednictvím tohoto výstupu se s historií regionu seznámí zase další zájemci. Zajímavostí určitě je, že pokud by nebylo uhlí v regionu, neexistuje ani obec Zastávka, která vznikla teprve s rozvojem těžby, a je to současně místo, kde sídlí škola, jejíž pedagogové se podíleli na tvorbě programu a žáci na jeho ověřování. Nebudete se však věnovat pouze historii hornictví, dozvíte se také například, jaké významné osobnosti žily a působily v tomto mikroregionu.

V průběhu činnosti kroužku budete navštěvovat místa spojená s historií hornictví v rosicko-oslavanském uhelném revíru a budete získávat informace o tomto tématu. Získané informace poté zpracujete do zmíněného závěrečného výstupu. Celé seznamování s historií regionu bude probíhat zábavnou formou. Často budete využívat moderní digitální techniku, internet, různé online aplikace a také didaktické hry.

Autoři při své práci narazili i na jeden problém z oblasti českého jazyka. Určitě si uvědomujete, že je důležité psát správně názvy míst. Ale víte, jak napsat správně pojmy jako „rosicko oslavansko“?

Zkuste zatrhnout správně napsané názvy a porovnat si výsledek na další stránce v řešení.

Úkol

Název geomorfologického útvaru se správně píše (vyber jednu možnost):

- a) Rosicko-oslavanská pánev
- b) Rosicko – oslavanská pánev
- c) Rosickooslavanská pánev
- d) rosicko-oslavanská pánev
- e) Rosicko–Oslavanská pánev

Označení regionu

- a) Rosicko-Oslavansko
- b) Rosicko-oslavansko
- c) Rosicko – oslavansko
- d) Rosicko – Oslavansko
- e) rosicko-oslavansko

Správné řešení a další správně napsaná označení

„Rosicko-oslavanská černouhelná pánev“ – název geomorfologického útvaru

„Rosicko-Oslavansko“ – region

„rosicko-oslavanský revír“ – adjektivum

„Vlastivědný spolek Rosicko-Oslavanska“ nebo zkráceně „VSRO“

„Těžířstvo Rytíř Herring a spol.“ – oficiální název (velké R)

Zdroj: <https://www.Rosicko-Oslavansko.cz/13-historie/57-velka-mala/>

Otázka pro vás

O čem myslíte, že bude náš program příště?

Úkol do příště

Do příště si zkuste připravit, co víte o mikroregionu Kahan. Zejména odpovědi na otázky: Které obce patří k mikroregionu? Kdy vznikl? Kde je centrum mikroregionu? Proč se nazývá Kahan? Pokud nejste z okolí, také odpověď na otázku Kde leží mikroregion Kahan?

2.1.1.2 Mikroregion Kahan

Určitě jste rádi, že jste se sešli na další hodině. Připravili jste si něco? Kdo ano, kdo ne? A proč ne? Překvapilo vás něco? Kde jste informace zjišťovali? Přinesl někdo například propagační materiál? Nebo našel někdo doma něco k historii? Znáte třeba nějakou hru, kterou si v okolí můžete zahrát (Skryté příběhy)? Měli jsme při získávání informací nějaké potíže?

Řešení otázky a úkolu z minulé hodiny

V minulé hodině jste dostali otázku a úkol.

Shrneme vaše odpovědi a zde máte odpověď: ve skutečnosti se v dalších lekcích budete podrobněji seznamovat s historií hornictví v mikroregionu Kahan. V našich dalších setkáních je pro vás připraveno 6 okruhů, kterým se budeme společně věnovat.

1. Historie těžby uhlí v rosicko-oslavanském revíru
2. Zaniklé části obcí mikroregionu, zaniklé stavby
3. Významné osobnosti mikroregionu
4. Rozhovory s pamětníky ke konkrétním událostem, záznamy
5. Historické souvislosti
6. Stavby a místa připomínající těžbu uhlí

A úkol pro vás byl zjistit nějaké informace o mikroregionu Kahan. Co jste zjistili?

Porovnejte se skutečností.

Zdroj: O regionu mikroregion Kahan. Mikroregion Kahan [online]. Mikroregion Kahan, 2019 [cit. 2020-10-29]. Dostupné z: <https://www.mikroregionkahan.cz/o-regionu>

Mikroregion Kahan vznikl v roce 2000 jako svazek obcí Babice u Rosic, Lukovany, Příbram na Moravě, Vysoké Popovice, Zakřany, Zastávka a Zbýšov.

V roce 2008 se rozšířil o obce Kratochvilka, Újezd u Rosic, Tetčice, Říčany, městys Ostrovačice a město Rosice. Jako (zatím) poslední se připojily Neslovice.

Jak napovídá název „Kahan“, život lidí v této oblasti v minulosti výrazně ovlivnila hornická činnost. V současné době se sice v regionu netěží, ale připomínky období těžby můžete najít v místopise, jazyku, v některých stavbách apod. Obce Mikroregionu Kahan jsou ale starší než první doly, mají bohatou historii. O tom se můžete přesvědčit prostřednictvím prohlídky míst a jejich kostelů, kaplí, křížů a dalších památek. V regionu vede několik značených turistických tras. Jsou zde po trase informační tabule, kde se můžete seznámit s historií, jedná se celkem o téměř tři desítky informačních panelů. Pomocí pátracích her se můžete seznámit jednak s dávnou historií a rodem Žerotínů nebo i s příběhem z roku 1920 Malý stávkokaz – kde je do příběhu zapojena událost – hornická stávka. Obě hry najdete na stránkách Skrytých příběhů.

Malý stávkokaz: <https://skrytepribehy.cz/trasa/zastavka-u-brna-maly-stavkokaz>

Žerotínův tah: <https://skrytepribehy.cz/trasa/rosice-u-brna-zerotinu-tah>

Mikroregion Kahan má také své webové stránky. Jsou na adrese: <https://mikroregionkahan.cz/>

a najdete tam mimo historie také odkazy na aktuální akce, soutěže, videomagazín, tipy na výlet, odkazy na kulturní a informační centra, a mnoho dalšího.

Další akce: POVÍDÁNÍ VE ŠTOLE (<http://www.Rosicko-Oslavansko.cz/>), Oslavanské historické slavnosti, setkání absolventů hornické školy, ...

Informace můžete získat z informačních materiálů, které poskytují RIC Zastávka, KIC Oslavany nebo KIC Rosice.

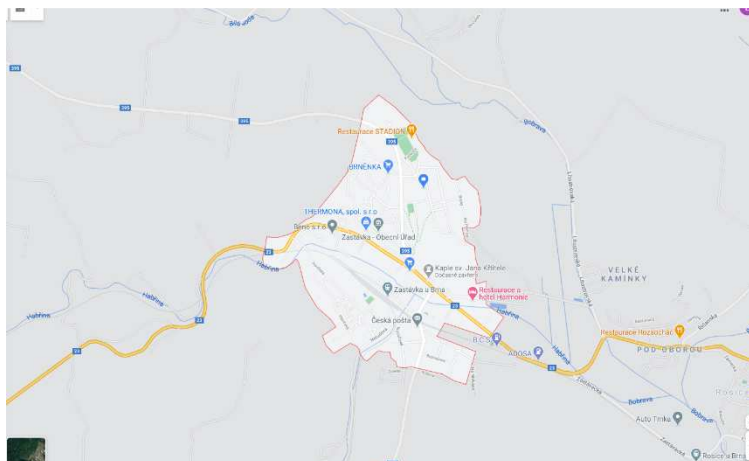
Znak mikroregionu Kahan:

Mapa mikroregionu:

Zdroj:

<https://www.google.com/maps/place/664+84+Zast%C3%A1vka/@49.194407,16.3566664,14.75z/data=!4m5!3m4!1s0x4712989a85b508df:0x400af0f661633e018m2!3d49.1879961!4d16.3631011>

Centrum mikroregionu je v Zastávce, Hutní osada 14 a má vlastní regionální informační centrum RIC Zastávka. Toto centrum má také svoje vlastní webové stránky na adrese: <http://riczastavka.cz/>.

Evaluace

Překvapilo vás, z jakých obcí jsou členové kroužku? Co jste věděli o mikroregionu Kahan? Dozvěděli jste se něco překvapivého? Co to bylo? Na kterou část programu se nejvíce těšíte?

2.1.2 Úvod – Prameny historických dat

2.1.2.1 Prameny a zdroje dat

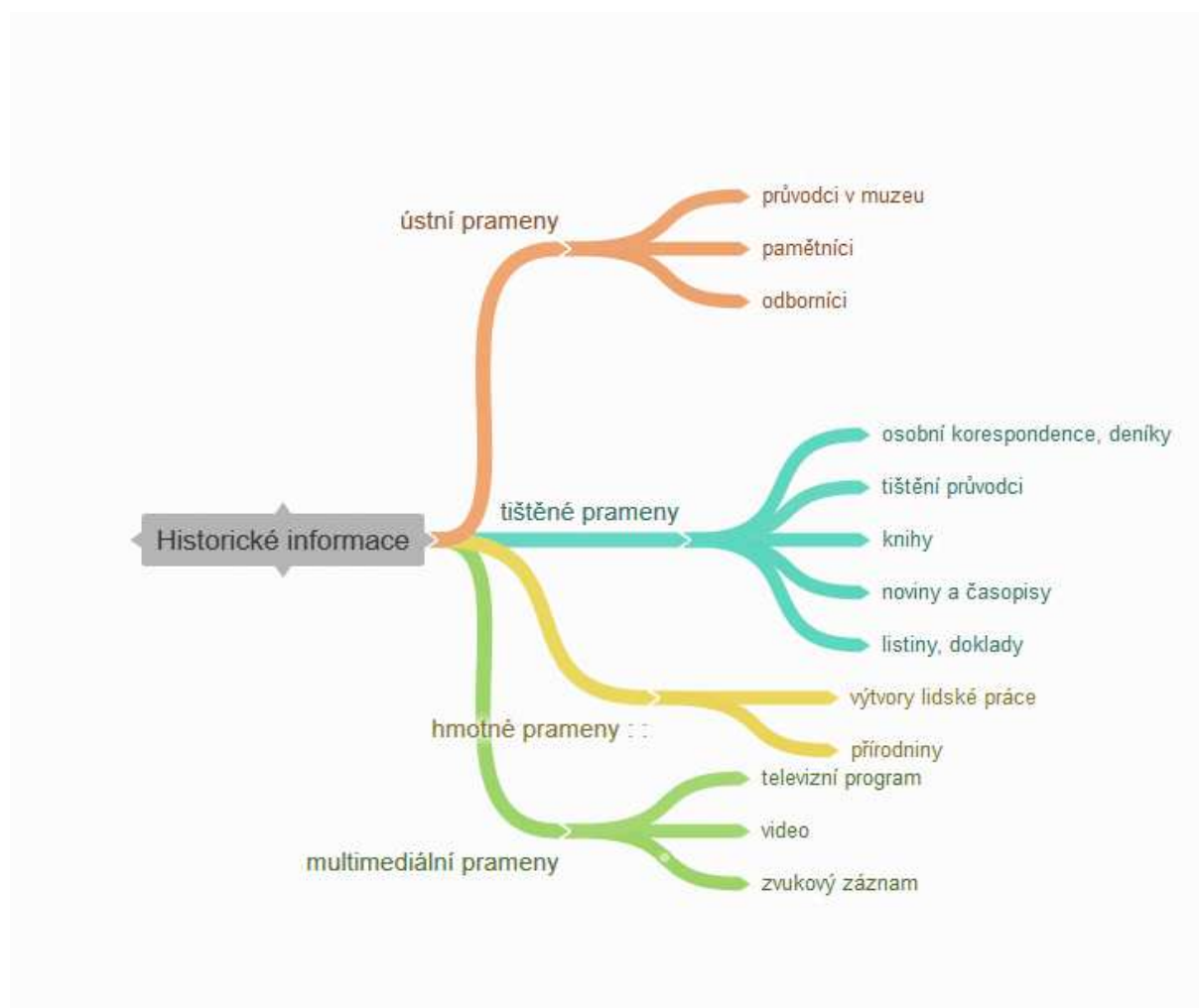
V rámci našeho programu budeme pracovat zejména s historickými daty. Začneme „pátráním“. Kde můžeme získat informace z historie? Zkuste zpracovat myšlenkovou mapu. Pokud nevíte, jak začít, zkuste si připravit úvodní hlavní blok: historické informace a zamyslet se nad tím, v jaké podobě informace mohou být. Nespokojíme se ale s odpovědí „na internetu“, zkuste se zamyslet nad jinými zdroji, pátrejte.

Možná znáte film *Šifra mistra Leonarda* a pátrání jeho hlavních hrdinů. A i když je to román a dost je toho tam vymyšlené, tak přece jenom dobře ukazuje, jak historické prameny mohou odhalovat tajemství minulosti. Neznáte vy sami nějaký jiný podobný příklad, kde objevení dosud neznámého pramene (v nějakém archívu, muzeu či nějaké historické stavbě) pomohlo konečně rozluštit nějakou záhadu?

Další nápověda pro vás může být základní rozdělení informací dle typů na ústní prameny, tištěné prameny, hmotné prameny a multimediální prameny.

Rozdělte se na dvojice, tak jak vedle sebe sedíte a zkuste debatovat. Máte čas na rozmyšlenou, jakými cestami můžete získávat informace o historii. Potom vždy jedna skupina představí návrh zdroje a ostatní skupiny budou tento návrh hodnotit. V čem je tenhle zdroj vhodný, a kde naopak má nějaké nevýhody. Každá skupina si průběžně ze zjištění vytváří myšlenkovou mapu.

Na následujícím obrázku je možné řešení.

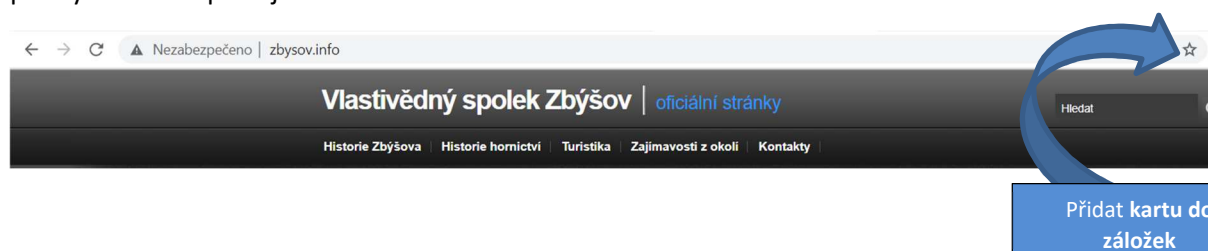
A nyní zkuste rozlišit výhody a nevýhody jednotlivých možností, jak informace získávat.

Nyní se zamyslete nad tím, kde můžeme získat konkrétní obsah k našemu tématu hornictví v mikroregionu Kahan, bude to jenom internet?

A nyní se vrátíme k naší myšlenkové mapě a projdeme si jednotlivé možnosti. A budete moci hádat, jestli je v tom našem programu během některých příštích setkání zažijete.

Do příště budete mít úkol: najděte a vytvořte seznam míst, kde byste mohli najít konkrétní zdroje informací o historii těžby uhlí v mikroregionu Kahan. Pracovat můžete začít hned teď v této hodině.

Pokud budete hledat informace na internetu, nalezené zdroje si uložte do záložek. Jaká klíčová slova pro vyhledávání použijete?

Zajímavost pro vás:

Kde čerpali informace odborníci na problematiku historie hornictví v rosicko-oslavanském uhelném revíru při zpracování svých publikací? Odpověď paní Jarmily Plchové:

„Historii těžby uhlí v našem rosicko-oslavanském revíru jsme opravdu dolovali z obrovského množství archivní dokumentace, a to jak z MZA v Brně, tak z MZA v Třebíči, kde RUD mělo k dispozici 26 kilometrů polí k archivaci. Také z různých studií a sborníků z konferencí, ale především ze spousty zpráv, bezpečnostních prověrek, studií, protokolů atd.“

Paní Jarmila Plchová nám také poskytla seznam dostupných tištěných zdrojů k historii hornictví v mikroregionu Kahan. Tento seznam vám poskytne vedoucí kroužku. Během realizace programu se s ním seznámíte.

2.2 Historie těžby uhlí v rosicko-oslavanském revíru

2.2.1 Úvod a sběr informací

2.2.1.1 Prameny historických dat

K čemu myslíte, že vás nakonec ten náš celý program dovede? Tak jaké máte nápady?

Vy jednak dokážete vytvořit pěknou hru o našem mikroregionu, také webovou stránku o něm – a nakonec prezentaci, kterou předvedete rodičům, kamarádům a dalším lidem na našem posledním setkání. K tomu ale budete potřebovat ten region dobře poznat. A k tomu vám pomůže co? Ano, jsou to historické prameny. Z nich totiž načerpáte takové vědomosti, které skoro nikdo jiný nebude znát. Dneska to budou hlavně prameny o historii rosicko-oslavanského revíru. Budou to materiály, ze kterých budete čerpat informace i v dalších hodinách tak, abyste mohli zpracovat svůj výstup. Výsledky práce konzultujte s vedoucím kroužku. Interpretace zvolených pramenů pak povede k vytvoření výstupu v podobě textu, prezentace, webové stránky nebo didaktické hry.

Úkoly:

1. Vaším prvním úkolem bude získat informace o historii těžby uhlí v rosicko-oslavanském revíru. Nejprve zkuste zpracovat myšlenkovou mapu k tomuto tématu. Základní téma: Těžba uhlí. Co už víte? Co můžeme k tomuto tématu zjistit, co nás zajímá? Pracujte ve dvou až čtyřčlenných skupinách.

Po zpracování myšlenkové mapy si porovnejte svoje výsledky s ostatními skupinami.

Místo na myšlenkovou mapu základní téma Těžba uhlí

Těžba uhlí v rosicko-
oslavanském revíru

2. Druhý úkol pro vás: Kde budete hledat konkrétní zdroje informací? Měli jste za úkol se nad touto otázkou zamyslet. Co jste si připravili? Zkuste vymyslet i jiné zdroje než internet. V minulé hodině jste se obecně seznámili s historickými prameny, které bychom mohli využít při hledání materiálů k našemu tématu. Jak byste získané informace přehledně zpracovali?

Zde запиšte možné zdroje

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Místo pro zápis poznámek

3. Nyní začneme získávat první informace k našemu hlavnímu tématu ze zdrojů na internetu. Které stránky byste použili?

Kde byste našli odpovědi na tyto otázky? Vypracujte odpovědi na otázky do pracovního listu. Nebo můžete použít místo přímo pod otázkou na vpisování odpovědi.

Ke každé odpovědi uveďte zdroj.

Nezapomeňte si vyhledané odkazy ukládat například do záložek v prohlížeči.

Pracovní list

Kdy a kde začala těžba uhlí v rosicko-oslavanském revíru?

.....

Zdroj(e)

Jaký byl každodenní život horníka v 1. pol. 20. stol.?

.....

.....

Zdroj(e)

Jaká byla důlní neštěstí v revíru? Co bylo jejich příčinou? Co byla důlní záchranná služba?

.....

.....

.....

Zdroj(e)

Co dělali horníci ve volném čase? Jaký měli kulturní a sportovní život horníci? Jaké spolky měli?

.....

.....

.....

Zdroj(e)

Proč byly stávky a ve kterém roce byla největší?

.....

.....

Zdroj(e)

Která obec vznikla v regionu až s rozvojem těžby uhlí?

.....

Zdroj(e)

Kdy těžba skončila?

.....

Zdroj(e)

Proč se mikroregion jmenuje Kahan? Podle čeho? Najděte jeho obrázek.

.....

Místo pro vložení nebo nakreslení obrázku

Zdroj(e)

Nyní odpovězte na otázky: *Stačí jeden zdroj na ověření, že je informace správná? Kolik různých zdrojů je potřeba pro ověření použít?*

V průběhu této hodiny jste se měli naučit zpracovat zdroje, kde byste našli informace k problematice rosicko-oslavanského revíru. Jsou to materiály, ze kterých budete čerpat informace i v dalších hodinách tak, abyste mohli zpracovat svůj výstup. Tento přehled budete průběžně doplňovat, jakmile narazíte na nový zdroj. Přehled zdrojů si můžete uložit například na společném sdíleném úložišti. V této hodině jsme zatím zpracovali jen základní přehled.

V příští hodině navštívíme hornické muzeum ve Zbýšově, kde se dozvíte mnoho zajímavého z historie hornictví. Muzeum hornictví ve Zbýšově provozuje Vlastivědný spolek Zbýšov. Do roku 2017 byla v provozu výstava v 1. patře Kulturního střediska a od roku 2017 sídlí muzeum v areálu dolu Simson.

Před návštěvou muzea můžete zhlédnout zpravodajství ČT z budování muzea: <https://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10122427178-udalosti-v-regionech-brno/320281381990527-udalosti-v-regionech?x=73&y=9&index%5B%5D=770073>

Evaluace

Která informace pro vás byla překvapující?

Co jste se dozvěděli zcela nového?

Jak se vám informace získávaly, zatrhněte možnost

- Výborně, informace jsme našli sami
- Některé informace jsme nenašli
- Většinu informací jsme nenašli, až po pomoci vedoucího

2.2.2 Muzeum hornictví ve Zbýšově – dvouhodina

2.2.2.1 a 2.2.2.2 Návštěva muzea hornictví ve Zbýšově

Dnes nás čeká plánovaná návštěva muzea ve Zbýšově. Co o muzeu víte? Přečtěte si následující základní informace.

Výstava Hornictví ve Zbýšově se do roku 2017 nacházela v 1. patře Kulturního střediska. V roce 2017 přemístili členové vlastivědného spolku exponáty do nových prostor.

Muzeum hornictví ve Zbýšově nyní sídlí v areálu dolu Simson.

Členové vlastivědného spolku Zbýšov otevřeli v květnu 2017 část expozice hornického muzea ve Zbýšově. Nadále pracují na zpřístupnění zbývajících částí, to je na rekonstrukci šachetní budovy Simson a venkovních prostor v areálu Simson. Zájemci o prohlídku muzea mají možnost dopředu požádat o otevření muzea a následnou prohlídku. Minimální počet je 5 osob.

Informace jsou na stránkách vlastivědného spolku:

<http://www.zbysov.info/historie-hornictvi/vystava/prohlidka-hornickeho-muzea-ve-zbysove/>

Nejprve s průvodcem projdeme celou expozici. Dávejte pozor na jeho výklad, protože na konci budete odpovídat na připravené otázky z výkladu. Potom si projdete muzeum ještě jednou samostatně a budete vymýšlet svoje otázky podle témat, která dostanete zadaná (vylosujete si).

Připravené otázky – odpovědi hledejte ve výkladu průvodce.

Jak se jmenuje těžní věž, ve které je umístěno muzeum?

.....

Kde se začalo těžit na Moravě první uhlí, jmenujte obec

.....

Doplňte jména dolů, která mají v názvu křestní jméno, u některých počátečních písmen může být více dolů

A.....

B.....

F.....

J.....

T.....

Kdy byla ukončena těžba uhlí v dole, kde se nacházíme?

.....

Který důl byl ve své době nejhlubším v Evropě?

.....

Popište, jak probíhala evidence horníků na pracovišti

.....

.....

.....

Na co se používala rychlovrtka?

.....

Použil průvodce nějaká slova, která jste dosud neznali? Zapište je.

.....

.....

Nyní se rozdělíte na skupiny a projdete samostatně muzeum. Budete vyhledávat podklady pro zpracování výstupu. Připravte si papíry, tužky, fotoaparáty. Pracovat budete ve skupinách po dvou až třech.

Témata ke zpracování (budete si losovat):

1. Pomůcky horníka pro práci
2. Ochranné pomůcky horníka a zajištění bezpečnosti
3. Horníci a volný čas
4. Horníci a zahraniční spolupráce
5. Postup dolování uhlí (možnost využít dotazu na průvodce)
6. Doprava horníků, doprava uhlí
7. Slovníček slangových výrazů

Na závěr si ještě jednou projděte muzeum a zjistěte, které informace byste ještě mohli získat. Při řešení svého výstupu v závěru programu se sem ještě můžete samostatně vrátit a informace si doplnit.

Evaluace

Zkuste si nyní odpovědět na otázku: Co nového jste se dnes dozvěděli? Jak se vám práce na řešení úkolů z pracovního listu dařila?

2.2.2.3 Zpracování výstupu z návštěvy muzea

Vaším úkolem je z informací, které jste získali při návštěvě muzea ve Zbýšově, zpracovat znalostní kvíz pro svoje spolužáky. Kvíz bude vytvořen tak, že bude obsahovat vždy otázky a tři až čtyři možné odpovědi. Každá skupina zpracuje 5 až deset otázek. Vhodné je některé otázky doplnit obrázkem. Ke svému testu doplňte i klíč, případně klíč s vysvětlením.

Možné řešení (ukázka otázek)

Otázka s obrázkem 1

Co byste doplnili na cedulku pod exponát? O jaké se jedná zařízení?

- a) koš na důlní lampu
- b) koš na rozbušky
- c) box na obědy pro horníky s ohříváním
- d) zařízení na čištění vzduchu

Textová otázka 1 (ukázka)

Jakou osobu označoval výraz štajgr?

- a) horník
- b) důlní mistr
- c) záchranář
- d) obsluha výtahu

Otázka s obrázkem 2

Jak se jmenuje patronka horníků, která je na obrázku?

- a) Svatá Barbora
- b) Svatá Františka
- c) Svatá Anna
- d) Svatá Ludmila

Textová otázka 2 (ukázka)

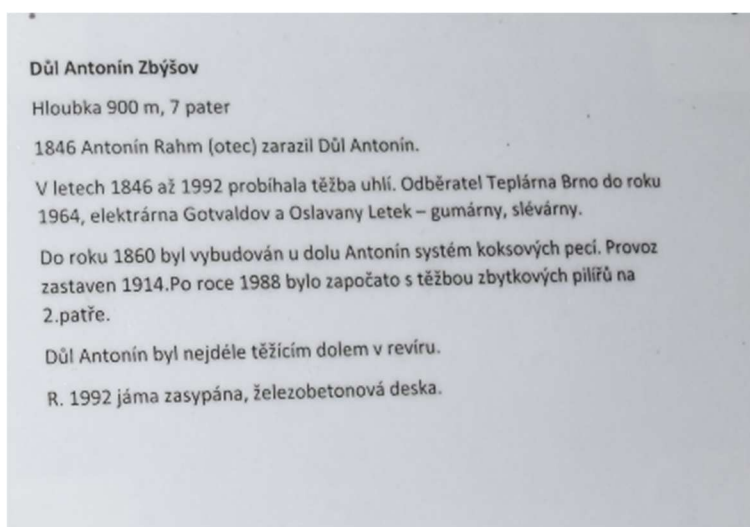
Nejdéle těžícím dolem v revíru byl důl

- a) Jindřich II
- b) Anna
- c) Julius
- d) Antonín

Otázka s obrázkem 3

Jaká chyba je na tabulce k popisku dolu Antonín ve Zbýšově?

- a) chyba v hloubce dolu
- b) chyba ve jménu zakladatele dolu
- c) chyba v roce zasypání dolu
- d) chyba v datu zastavení provozu koksových pecí

Klíč k řešení (ukázka)

Otázka s obrázkem 1 a) koš na důlní lampu se používal v dole při kolejové dopravě

Otázka s obrázkem 2 a) Svatá Barbora

Textová otázka 1 b) důlní mistr nebo také dozorce nebo předák důlní směny

Textová otázka 2 d) Antonín

Otázka s obrázkem 3 b) chyba ve jménu zakladatele dolu (patří Rahn)

2.3 Významné osobnosti regionu

V této části si představíme významné osobnosti regionu, které se proslavily v oblasti literatury, vědy, výtvarného umění, filmu, divadla či sportu. Zvláštní důraz budeme klást na osoby, jejichž činnost nějak souvisela s hornictvím.

2.3.1 Přehled osobností

2.3.1.1 Osobnosti mikroregionu Kahan

Nejprve se zaměříme na známé osobnosti, které se narodily nebo působily v regionu Kahan, nebudou to jen osobnosti, které se věnovaly hornictví, ale seznámíte se i s lidmi, kteří vynikli v jiných oborech. Při návštěvě muzeí jsme se s některými seznámili, vzpomenete si na některá jména?

V jakých oborech vynikli? Znáte nějaké další osobnosti mikroregionu?

Zkuste si kvíz. V připraveném kvízu se seznámíte s osobnostmi Václav Čapek, Antonín Rahn, Karel Franc, Antonín Zhoř, Vladimír Malacka, Mirek Elpl. Znáte již nyní některou z těchto osobností? Víte, v jakém oboru se proslavili?

Vedoucí vám připraví z přílohy soutěžní kartičkový kvíz, vystříhá obrázky, jména a obor a vy budete přiřazovat, co si myslíte, že k sobě patří. Do kvízu se zamíchal i jeden člověk, kterého znáte.

Dále se něco o jednotlivých osobnostech dozvíte z prezentace, kterou vám představí učitel.

2.3.2 Práce s informacemi o osobnostech

2.3.2.1 Vyhledání informací

V předchozí hodině jste se dozvěděli informace o osobnostech.

Úkol: Nyní budete připravovat materiály pro prezentaci a do ní konkrétní informace o jednotlivých osobnostech z oblasti hornictví. Nejprve, v této hodině a dále za domácí úkol, najděte informace o osobnostech v pramenech, kde dále byste mohli hledat.

Informace můžete vyhledávat nejen ve zdrojích na internetu, ale také v knihách, které vám zapůjčí vedoucí, nebo navštívte místní knihovnu a knihy si můžete vypůjčit, informace budete potřebovat na příští schůzce.

Doporučené knihy

Mirek Elpl, Lubomír Malý: **Rosicko-oslavanským uhelným revírem**, r. 1966.

Fojtík-Sirovátko: **Vývoj hornictví a život horníků na R-O v I. pol. 19. století**, r. 1955.

Plchová, J: **Rosicko-oslavanský uhelný revír 1760–1999**, r. 1999

Plchová, J: **Rosicko-oslavanský černouhelný revír v datech**, r. 2002

Alan Butzek a kol.: **150 let železnice u Brna do Zastávky**. r. 2006.

Plchová, J.: **Zbýšov – Kapitoly z minulosti a těžba uhlí**, 2008, reedice 2018

M. Matěj, J. Klát, J. Plchová, J. Kyselák: **Kulturní památky Rosicko-Oslavanské průmyslové aglomerace**, 2012

Kronika Hugo Dusíka: **Rod pánů Müllerů**.

A tento zajímavý přehled pro vás zpracovala paní Jarmila Plchová:

Uceleně byla jen k dispozici malá studie **Mirka Elpla a Lubomíra Malého: Rosicko-oslavanským uhelným revírem, z roku 1966**. Pro vás by mohly být v této knížce zajímavé především také – dr. Lubomírem Malým **uváděné nejzajímavější exkurzní trasy revírem, a hlavní badatelé v oblasti Rosicko-Oslavanské**.

Pak pomáhala publikace **Fojtík-Sírovátka: Vývoj hornictví a život horníků na R-O v I. pol. 19. století z roku 1955**.

V ivančickém muzeu se dala vypůjčit **Kronika Hugo Dusíka: Rod pánů Müllerů**. Později se nám podařilo některé zde chybně uváděné údaje upřesnit, některé jsme přebírali dále a po letech bádání bylo nutno opět upřesnit. Ale je to úžasný zdroj.

Před celorepublikovou geologickou konferencí – v pořadí VI. – jsem získala od Nadace Landek Ostrava dotaci na vydání knihy o hornictví. Jenže byla podmínka do roka je vydat. **V roce 2002** mi vyšla „uspěchaná“ kniha **Rosicko-oslavanský černouhelný revír v datech**, která obsahuje obrovské množství dat a informací, mapuje dolování od prvopočátků až po likvidaci těžby uhlí v revíru. Jde více o studijní pracovní materiál, který není pro montanisty pominutelný, ale za dvacet let by bylo třeba vydat nové přepracované vydání, doplněné o nová fakta. **První část je věnovaná všem těžařům, kteří v revíru působili**.

V roce 1999 mi vyšla menší publikace, která je prvním pokusem o ucelené zdokumentování těžby v našem revíru: **Rosicko-oslavanský uhelný revír 1760–1999**.

Pokud se týká rodiny Rahnů – lze se o ní dočíst v mé knize **Zbýšov – Kapitoly z minulosti a těžba uhlí**. Vyšla v roce 2008 a v reedici v roce 2018.

O těžařstvu Heringů se lze dočíst v knize autorského kolektivu vedeného Alanem Butzkem **150 let železnice u Brna do Zastávky**. Vyšla v r. 2006.

Dále almanach – Rosice **100 let městem 1907–2007, hornictví** se týkají především str. 82–89 (rovněž – Heringové).

Poslední publikací, která vyšla v r. 2012, autoři M. Matěj, J. Klát, J. Plchová, J. Kyselák: **Kulturní památky Rosicko-Oslavanské průmyslové aglomerace**. Vydal Památkový ústav Ostrava. Vyšla i v angličtině. Přináší jakési **medailonky jednotlivých těžařů** (str. 84 až 92).

V roce 2008 vyšla má knížka: **Zbýšov – Kapitoly z minulosti a těžba uhlí**, 2008, reedice 2018. Na konci knížky je kapitola o těžařské rodině – **Rahnové** (zbýšovští těžaři).

Domácí úkol: Když navštívíte místní knihovnu za účelem získání doporučené literatury, zjistěte také, zda tam jsou uloženy některé knihy autorů, které jsme si minule představili.

2.3.2.2 Zpracování výstupu – prezentace

A nyní vás čeká zhodnocení vaší práce. Získali jste řadu materiálů, ale výsledky byste si neměli nechat jen pro sebe. Jaké jsou možnosti seznámit s nimi další zájemce? Jednou z jednodušších forem, která vás určitě napadne, je vytvoření prezentace na počítači. A my teď takové prezentace zpracujeme.

Struktura prezentace (zadání)

Z materiálů, které jste shromáždili minulou lekci, zpracujte prezentaci pro svoje spolužáky. Využít můžete program PowerPoint nebo jiné prostředí na tvorbu prezentace. Nezapomeňte na základní zásady tvorby prezentace. Výstupem bude prezentace vedená, tedy taková, kterou budete doplňovat

vlastním komentářem. Pokud nepoužijete vlastní materiály, je nutné uvést zdroje. Obsah budete čerpat z minimálně tří různých zdrojů.

Obsah:

- 1. stránka: úvodní stránka
- 2. stránka: interaktivní obsah
- Od 3. stránky vlastní náplň

Při tvorbě vlastního obsahu dbejte na dodržení zásad, které znáte z formální výuky: text, množství textu odpovídá vedené prezentaci, fotografie, pokud nejsou vlastní, převzaté a správně citované a s popisky, hypertextové odkazy na internet k danému tématu, správně komentované

- Zpětná vazba pro sledující: test, kvíz, hra, ... Možné a vhodné je i vytvoření pomocí online nástroje.
- Citace všech zdrojů na konci prezentace.
- Závěrečný snímek

2.4 Části obcí a místa připomínající hornictví

2.4.1 Prohlídka staveb regionu v krátkých filmech

2.4.1.1 Zhlédnutí filmů

Chystáme se jít na vycházku po místech spojených s hornictvím. Nejprve se s jednotlivými místy seznámíme. Použijeme k tomu filmy, které byly natočeny pro mikroregion Kahan a jsou dostupné na adrese: <https://www.mikroregionkahan.cz/videomagazin>

Celý cyklus právě vzniká, a je nazván Dolů do dolů. Cyklus bude mít celkem 10 dílů a budou v něm mimo jiné představeny jednotlivé doly. Každý díl má cca 5 minut. Sledujte i záběry ze současnosti, které jsou vidět za moderátorem.

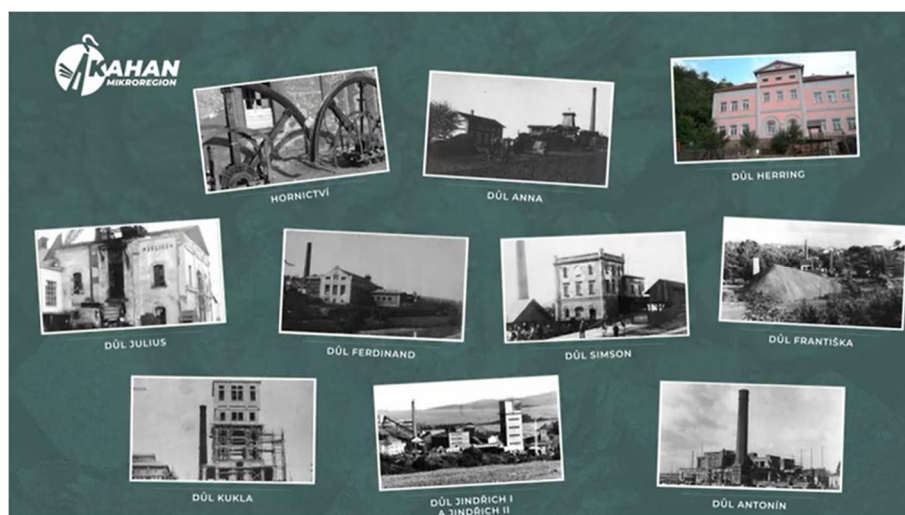
Jednotlivé díly jsou (budou):

1. Hornictví v kraji Rosicko-Oslavanska úvod 3:53
2. Rané období a důl Anna 4:08
3. Důl Herring 4:04
4. Důl Julius 3:40
5. Důl Ferdinand 3:29
6. Důl Simson 4:06
7. Důl Františka 4:02
8. Důl Kukla 4:01
9. Důl Jindřich I a Jindřich II 3:54
10. Důl Antonín 3:58

Odkaz na první video

Tento obrázek je aktivní odkaz. Další odkazy dostanete od vedoucího.

2.4.2 Vycházka

2.4.2.1 Příprava vycházky

V příští dvouhodině půjdeme na vycházku. Trasa bude začínat u gymnázia. Místa, na která se půjdeme podívat, jsou:

- Hutní osada 14
- prostor po bývalé továrně Juranovy závody
- zdravotní středisko v Zastávce
- azylové zařízení na ulici Havířská
- Ferdinand
- muzeum železnic
- Sička
- Zbýšovská halda

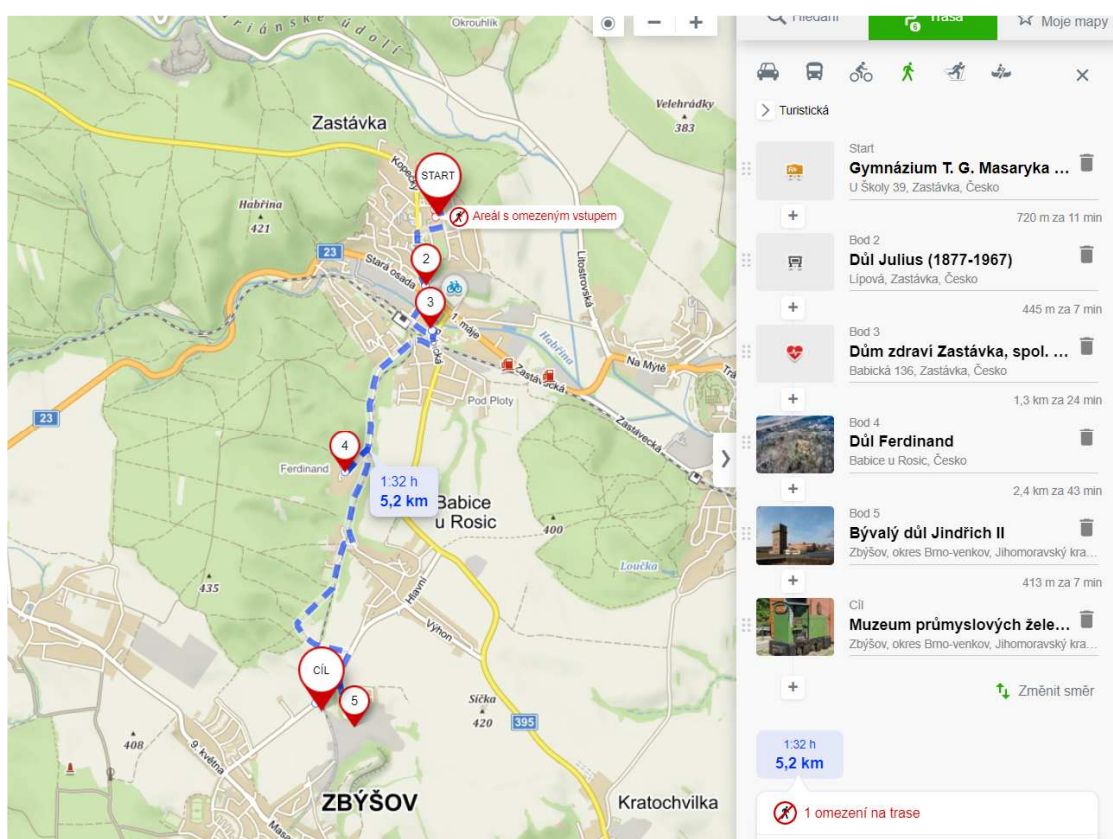
Rozdělte se do dvojic nebo trojic, každá skupina si vylosuje jedno zastavení. Všechna zastavení se nějak vztahují k hornictví. Vaším úkolem je najít informace k zastávkám, které mají souvislost s hornictvím v regionu. Stačí krátká informace. Pokud najdete i nějakou zajímavost vztahující se k danému místu, tak si ji poznamenejte. Příští schůzku půjdeme na vycházku a u každého zastavení vždy skupina, která si to dnes připraví, řekne ostatním informace související s hornictvím, které našla.

Nachystejte si fotoaparáty, po cestě budete pořizovat fotografie.

Po cestě si také zahrajeme hru. Tuto hru původně vymyslel pan Arnošt Kejta, známý občan Zastávky, který se mimo jiné také zabýval historií hornictví v regionu. Tuto hru ale vymyslel pro jinou skupinu lidí, byli to členové spolku Renault Club. Každoročně pořádá soutěžní jízdu zvanou Čumjízda. Úkolem účastníků bylo jet po určené trase a poznávat místa na fotografiích. A vy si zahrajete podobnou hru, ale nepojedeme, nýbrž půjdeme po trase a vy budete mít za úkol poznávat místa z fotografií, které dostanete. Jednotlivé fotografie budou mít bodovou hodnotu, podle obtížnosti.

2.4.2.2 a 2.4.2.3 Vlastní vycházka

Dvouhodina bude věnována vycházce. Můžete si prohlédnout mapku vycházky s jednotlivými zastaveními. Tam vždy skupina, která si informace připravila v minulé hodině, seznámí ostatní s tím, čím je toto místo zajímavé. Na některých místech si také můžete prohlédnout informační panely, které se k místu váží. V průběhu vycházky budete plnit úkoly ze hry „Poznáš, co to je?“ a také pořizovat fotografie. Pracovat budete ve dvojicích.

Možný vzor připravené informace o zbýšovské haldě:

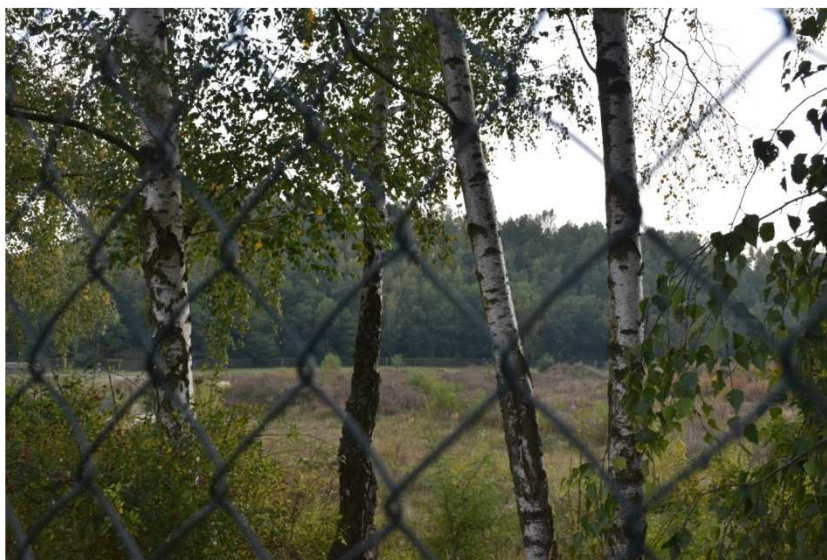
Zbýšovská halda je významný krajinný prvek. Nachází se severovýchodně od Zbýšova za bývalými doly Antonín a Jindřich. V roce 2012 byla „Zbýšovská halda“ registrována jako významný krajinný prvek.

Jedná se o největší haldu v rosicko-oslavanské oblasti, jak z hlediska rozlohy, tak i množství uloženého materiálu. Vznikla jako úložiště hlušiny při těžbě uhlí v dolech Jindřich I a Jindřich II. Vrchol haldy leží v nadmořské výšce cca 415 m. n. m., okolní terén převyšuje o cca 50 m. Dnes zarůstá náletovými dřevinami. Pod haldou se nacházel kryt, kde bylo několik místností (<http://spravnym.smerem.cz/Tema/Kryt%20pod%20zb%C3%BD%C5%A1ovskou%20haldou>).

Zbýšovská halda dříve

Zdroj: KUBÍČEK, Vladislav. *Ozvěna: Zbýšovská halda*. 2/2009. Zbýšov, 2009. Ev. č. MK ČR E 1825.

Zbýšovská halda dnes

**MIKROREGION
KAHAN**

DŮL JULIUS (1877–1967)

OBEC ZASTÁVKA

DŮL JULIUS

Důl Julius byl jedním z nejvýznamnějších dolů Rosicko-olšovské černouhelné pánev. Těžní vrt a uhelné prádlo vypínající se nad Zastávkou byly po několika generacích symbolem obce. Důl byl založen roku 1870, těžba se začala v roce 1877. Sáhla se původně nazývala Nová, ale roku 1880 byla přejmenována na důl Juliusa na počest prvního zastávského starosty a reditele Rosické báňské společnosti Julia Rittlera. V roce 1877 byla k dolu přivedena železniční vlečka ze stanice Senegortské (dříve Prohánka). Uhlí se vyváželo i do značné vzdálenosti. Na konci 19. století byly zjednodušeny železniční tratě z Olšavy, Uhřetína, Salcburka, Štýrského Krumlova a Tyrol.

„Juliuska v r. 1965 – byla malá, ale byla naše.“ Reprodukce obrazu významného zastávského malíře Ludvíka Holuba.

V roce 1902 byla původní dřevěná těžní vrt nahrazena ocelovou konstrukcí a důl vybaven novým parním těžním strojem. Pro účely výroby páry pro těžní stroj byla nejprve čerpána voda z rybníka ve Zvěbích. V letech 1880–81 byla pro tento účel zřízena nová nádrž za budovou železničního nádraží (zrušena kolem roku 1969). V roce 1904 pracovalo na dole až 700 zaměstnanců. U dolu Julius byly také provozy na výrobu černouhelných briquet ve tvaru vajec. Tzv. „zastávské bulky“ se vyráběly z uhlénního prachu s příměsí dřevěných kůlek. Ročně se těchto briquet vyrobilo okolo 55 tis. tun. V roce 1959 byla výroba zastavena.

Parní těžní stroj z r. 1902

Důl Julius na konci 19. století. Foto vlevo: pohled od východu. Foto vpravo: v pohledu je vidět cesta k železničnímu nádraží a lůžka přes potok Nablína.

Pro zaměstnance dolu Julius bylo v obci vybudováno několik bytoven: u náměstí sílnice tzv. Nová kolonie, dnes Nová osada (70. léta 19. století), nad areálem dolu několik domů v lokalitě zvané Naš Sachtrou a sídliště jednopatrových čtverců Červený vrch podél bývalé havlíkové cesty (60. léta 20. století).

LANOVÁ DRÁHA MEZI DOLY FERDINAND A JULIUS

Až v letech 1902–1917 vedla z dolu Julius lanová dráha na Červený vrch. Další visutá lanová dráha vznikla v roce 1910 důl Julius s báňským důlem Ferdinand. Lanovka přepravovala z dolu Ferdinand uhlí ke zpracování na uhelném prádle. Těže bylo těženo na kovářské uhlí a další druhy a také zpracováno na briquet. Zpět k dolu Ferdinand byla dopravována škivara, hlušina a kamení. Lanová dráha přestala svému účelu sloužit v roce 1967, k její likvidaci došlo v roce 1972.

NA KONCI II. SVĚT. VÁLKY

Důl Julius byl na konci války téměř zničen. Těžit se začalo v prosinci 1945, ale už 18. prosince 1945 vznikl rozsáhlý požár, který zničil prádlo, třídírnu i staniční lanovou dráhu. Po nadštátním uhlí záměrně zničením se začala podávat obnovit a znovu zahájit těžbu. Požár dolu Julius je baletnický zpracován v rozetle Ohně nad Městem Dola.

Počátkem 60. let při další koncentraci těžby v regionu byl důl zrušen a jeho dílky byly přemístěny k dolu Antonín ve Zbylčovicích. Těžební hloubka ke konci provozu činila v hlavní jámě 740,29 metru na 8. patře. Hloubka slepé jámy (4. patra) byla 420 metrů.

Těžba uhlí byla zastavena v roce 1967 – po 90 letech. Areál koupily Juranovy záводы Brno a byla zde zavedena výroba hydroelektrických rozváděčů. Název podniku se později změnil na Závodů těžkého strojírenství Brno, n.p. Závod 11. Zastávka u Brna a v první pol. 90. let na HYRO, spol. s r. o.

Do roku 1991 důl sloužil jako vrtácká jáma a také k odčerpávání vody. Ze 7. patra (710,4 m) byla čerpána voda užitková a z 2. patra (346,1 m) voda pitná, která byla dodávána do vodovodního řádu.

V roce 1992 proběhla likvidace dolu Julius – zbytek těžní jámy byl ukončen v září a dne 7. 12. 1992 byla jáma uzavřena železobetonovou krycí deskou. Likvidace železniční vlečky proběhla v roce 1998.

VÍTE, ŽE...?

Jednou zachovanou technickou památkou po dole Julius je odstředivý regulátor parního těžního stroje z roku 1902. Zachráněný Ing. Tomáš Fímel a je možné jej vidět v expozici Hornictví a energetiky Rosicko-olšovská na zámku v Olšavě.

Julius Rittler (1838–1880)
První zastávský starosta a ředitel Rosické báňské společnosti. Je pochován na rosičském hřbitově.

Pohled na objekty dolu Julius od rosičské sílnice. Nejvyšší objekt je budova třídírny uhlí.

Demontáž těžní vrtě
dolu Julius v r. 1992.

Odstředivý regulátor

Lanovka mezi doly Ferdinand a Julius
Na snímku v pozadí kolem roku 1940.

Důl Julius kolem roku 1905 a o sto let později
v roce 2005.

REALIZOVANÉ: ZA PODPORU: ZPRACOVANÉ: PARTNERI:

www.zastavka.cz
www.mikroregionkahan.cz

Realizoval: Mikroregion Kahan s.r.o. a Zpracoval: Panenský, s.p.a. • Podklady: Stanoviště spolek Rosicko-olšovská, s.r.o. • 2008

Otázka pro vás:

Viděli jste již někde podobné panely? Přečetli jste si jejich obsah?

V obcích mikroregionu Kahan bylo v roce 2008 nainstalováno téměř 30 turistických informačních panelů. Turistické tabule seznamují zájemce s jednotlivými obcemi a řada z nich se týká také hornictví. Panely na místech, kde byly doly. Tato fotografie vám připomene místo, kde jsme byli v muzeu:

Nejen v průběhu naší vycházky, ale i při jiném pohybu v okolí si všimněte informačních panelů. A můžete také hledat, kde najdete tento panel?

2.5 Rozhovory a návštěvy

2.5.1 Besedy a rozhovory

V této části se připravíme na rozhovory s lidmi, kteří se o historii regionu více zajímají, a mohou nás na jedné straně seznámit s mnoha konkrétními historickými fakty a na druhé straně s vlastními zážitky. Protože nám budou věnovat svůj čas, je nezbytně nutné se na setkání s nimi dopředu dobře připravit.

2.5.1.1 Jak vést rozhovor s pamětníkem

<http://www.nasinebocizi.cz/metodicke-materialy/priprava-besedy-s-pametnikem/>

O tématu historie hornictví už máte nějaké informace, projděte si znovu jednotlivé materiály, a připomeňte si historické události. To vám pomůže klást doplňující otázky a lépe chápat vzpomínky pamětníků.

Připravte si některé otázky, které vás zajímají. Je dobré je mít připravené dopředu, i když je možné, že tyto otázky ani nevyužijete. Také si připravte záznamové zařízení.

Zejména pamětníci často odbíhají od tématu, otázky mohou pomoci vrátit se k tomu, co vás zajímá. Pamětníci obvykle nemají rádi řízené rozhovory. Mnohem raději vzpomínají na minulost samovolně. Při rozhovoru byste neměli přerušovat pamětníka často. Hlavním záměrem je nechat pamětníka mluvit, tím se dozvíte i zcela nové skutečnosti.

Slušností je říci na začátek něco o sobě a o účelu rozhovoru.

Při rozhovoru pozorně poslouchajte, projeďte zájem o obsah hovoru (přikývnutím, přitakáním), udržujte oční kontakt. V případě, že pamětník řekne něco nepřesně, neopravujte a nepouštějte se do sporu. Nevyptávejte se na osobní citlivé údaje.

Při přípravě otázek používejte jednoduché otázky, které budou pro pamětníka srozumitelné. Otázky by neměly podsouvat odpovědi.

Špatná otázka: Práce horníka v dole byla si hodně těžká, že?

Správně položená otázka: Jak na vás působila vlastní práce v dole?

V průběhu rozhovoru je vhodné pokládat upřesňující otázky: Dokážete si vzpomenout, ve kterém roce to asi bylo?

Vhodné jsou také otázky, ve kterých se budete zajímat o pocity dotazovaného: Jak jste se cítil?

Další otázky se mohou týkat konkrétní události nebo data. Vzpomínáte, co jste dělal 8. 5. 1945?

Po ukončení rozhovoru určitě poděkujte a ujistěte pamětníka, že to pro vás bylo zajímavé. Seznamte také pamětníka s tím, k čemu budou výsledky rozhovoru využity a nabídněte mu, že se s nimi může seznámit (v jaké formě a kdy) a potom samozřejmě nezapomeňte tento svůj slib splnit.

Po skončení rozhovoru si zaznamenejte informace od pamětníka do záznamového archu a srovnajte se skutečností, kterou jste zjistili studiem z pramenů.

	Události ze života pamětníka	Historické události
Období 2. sv. války		
1945 až 1968		
1968 až 1969		
1969 až 1989		
1989 až 1992		

2.5.1.2 Pomůcky pro záznam rozhovoru a jejich obsluha

Pomůcky

Tablet (iPad) s aplikací pro záznam zvuku, počítače s textovým editorem MS Word (konkrétně Word pro Microsoft 365) a možnosti nahrávání a přehrávání zvuku, sluchátka s mikrofonom.

Podrobně rozpracovaný obsah

Pro záznam rozhovoru budete používat zařízení, které je pro kroužek k dispozici. Může to být diktafon nebo tablet, případně mobilní telefon (v případě nutnosti lze použít i vaše osobní zařízení). A v případě možnosti lze využít i kameru. V rámci ověřování byli žáci připraveni používat tablety.

Pořízený záznam musíte vždy z těchto zařízení stáhnout a vložit do společného úložiště. Pro ověřování bylo domluveno využití Office 365 a sdílení materiálů přes SharePoint, ke kterému měli přes školní účty přístup všichni žáci.

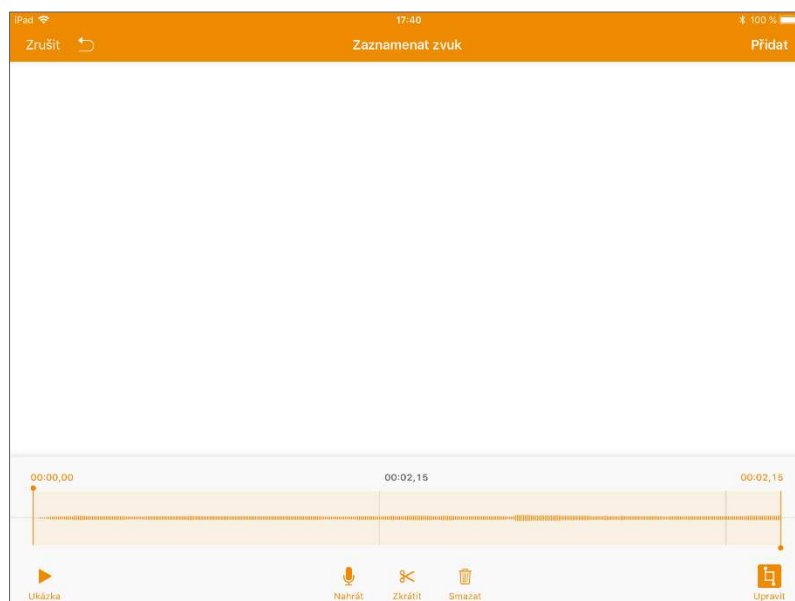
Poznámka

Tato část textu je použita z programu Publicistická činnost na střední škole, kde byla práce se záznamovým zařízením popisována.

Nyní se seznámíte s konkrétním dostupným zařízením pro záznam zvuku, které je pro realizaci programu k dispozici. V našem případě se v této hodině jedná o iPady. Seznámíte se se způsobem obsluhy tohoto zařízení s možnostmi nastavení záznamu a způsobu ukládání zvuku. Prakticky si procvičíte práci se zařízením tak, abyste v další části programu byli schopni zařízení samostatně používat a nedošlo k jejich poškození.

Fotografie iPadu s ovládáním zvuku – záznam z aplikace Pages

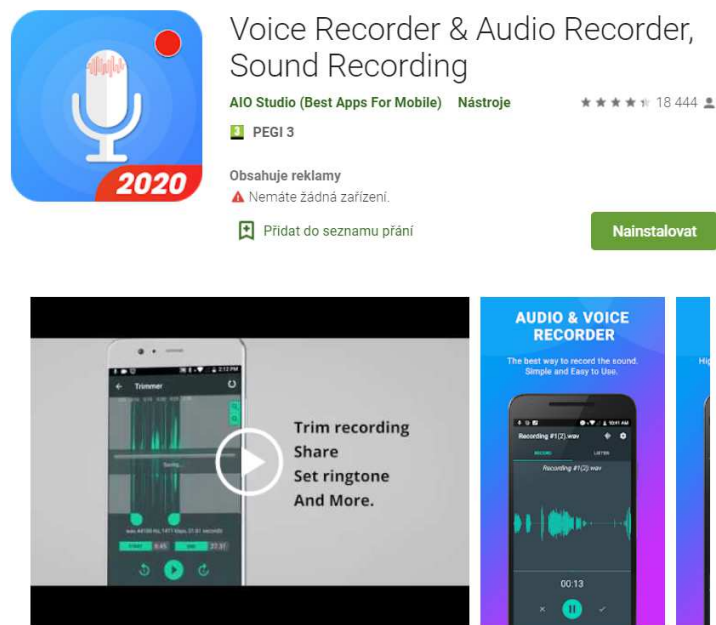

Základní postup nahrávání zvuku do iPadu:

1. Vytvořte nový dokument v aplikaci Pages
2. Klepněte v dokumentu na tlačítko Přidat (symbol + vpravo nahoře), klepněte na tlačítko Zaznamenat zvuk.
3. Nahrávání zahájíte klepnutím na tlačítko Nahrát (symbol mikrofonu dole uprostřed).
4. Nahrávání zastavíte klepnutím na tlačítko Zastavit (symbol mikrofonu dole uprostřed).
5. Ukázku záznamu si můžete pustit klepnutím na tlačítko Ukázka (ikona šipky vlevo dole).
6. Možnost úpravy – tlačítko Upravit (ikona stříhu vpravo dole) – jednoduchý střih, případně smazání.

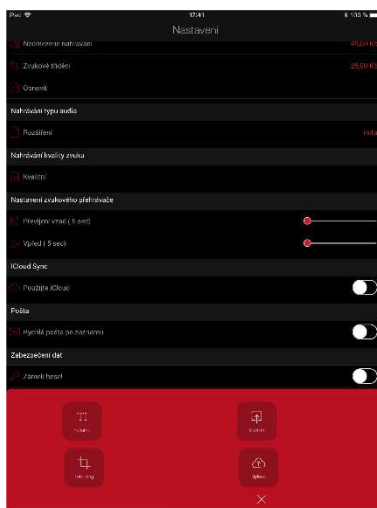
Aplikace Voice Recorder. Pro záznam zvuku můžete použít speciální aplikaci. Aplikace Voice Recorder je zdarma dostupná ve verzi Lite, která umožňuje ale pouze tříminutový záznam. Pro plné využití aplikace je nutno zakoupit verzi Pro. Tato verze má řadu rozšiřujících možností pro práci se zvukem – je bez reklam, umožňuje ovládání přehrávání zvuku, neomezené nahrávání, nastavení různé úrovně kvality nahrávání. Verze Pro (všechny funkce) stojí cca 150 Kč.

Informace z App Store (<https://apps.apple.com/us>).

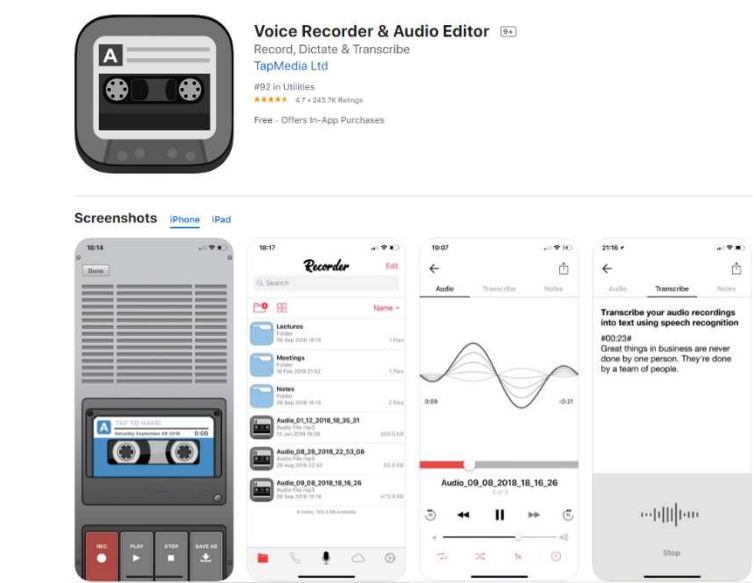
Ukázka náhledu do aplikace v průběhu nahrávání

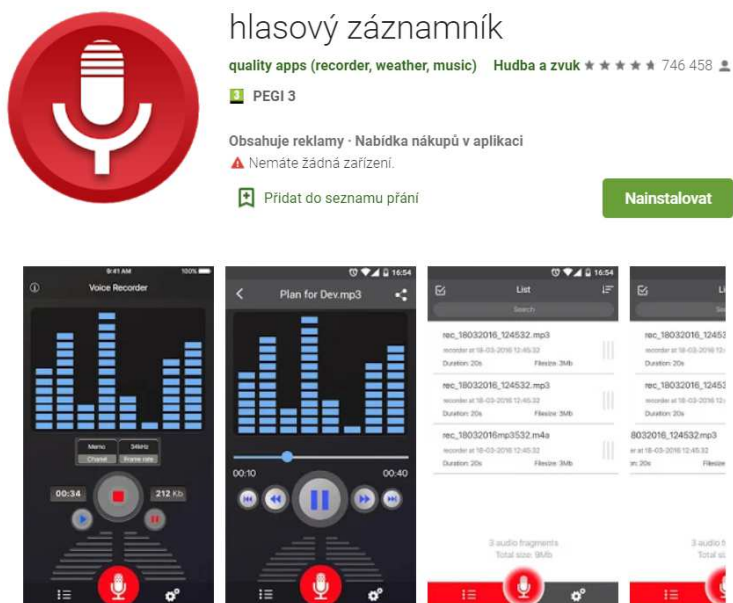

Ukázka možností nastavení aplikace

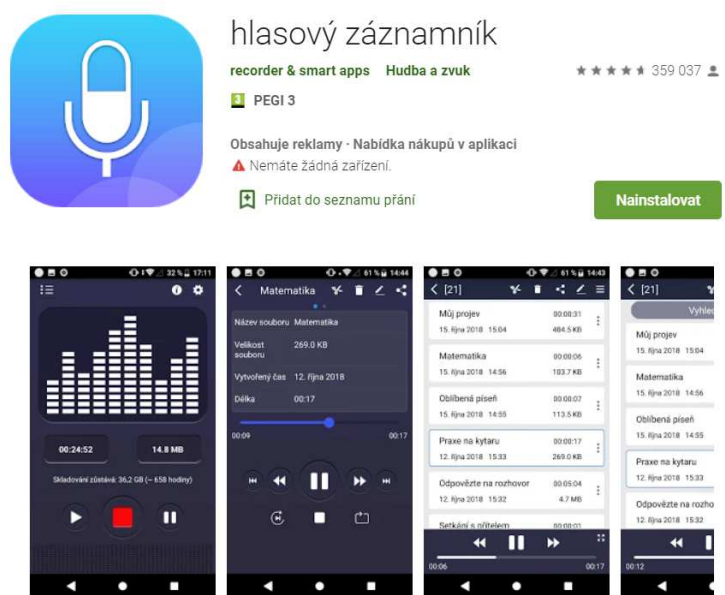
Pro záznam zvuku pomocí mobilních dotykových zařízení (tablety, smartphony) existuje v současnosti několik aplikací určených zejména pro iOS a systémy Android. Aplikace lze získat běžným způsobem z AppStore nebo Google Play. Patří sem například tyto aplikace:

Aplikace hlasový záznamník

Většina těchto aplikací umožňuje mimo záznamu zvuku také přehrávání, přehrávání s pauzou, odeslání nahrávky, uložení souboru záznamu (ve formátu mp3), vytvoření si seznamu nahrávek.

Úkoly pro záznam zvuku na tabletu:

Vyzkoušejte záznam těchto zvuků, použít můžete aplikace Pages nebo nainstalovanou aplikaci, kterou máte ve svém zařízení.

1. řeč (jedna věta)
2. dialog dvou osob (otázka a odpověď)

Záznam proveďte opakovaně a vyzkoušejte různé vzdálenosti od mikrofону. Vyzkoušejte při úplném klidu v místnosti a při běžném ruchu. Výsledky porovnejte.

Dále vás vedoucí seznámí se legislativou, kterou je při pořízení rozhovoru nutné dodržet. Jedná se o Zákon pro ochranu osobních údajů a kapitoly z Občanského zákoníku. Tyto zásady potom musíte dodržet.

Úkol pro žáky

Zkuste vyhledat v okolí svého bydliště případně v rodině nějakého pamětníka těžby uhlí v regionu. Pokud takovou osobu znáte, zkuste samostatně udělat rozhovor a zaznamenat ho. Také požádejte takového pamětníka, zda nemá nějaké fotografie nebo dokumenty. Požádejte o zapůjčení a pořídte fotokopii. Zeptejte se také, co přesně na fotografiích je. Některé ukázky pro inspiraci má k dispozici váš vedoucí.

Závěrečná reflexe

Řekněte, který způsob vám nejvíce vyhovoval, co pro vás bylo nové a co vám činilo největší potíže.

2.5.2 Rozhovor s pamětníkem a jeho záznam

2.5.2.1 Rozhovor s pamětníkem

V této hodině proběhne rozhovor s pamětníkem (s pamětníky), na který jste se připravovali v předchozích hodinách. Postupujte podle pokynů vedoucího – buď půjdete pamětníka navštívit do jeho prostředí nebo bude pozván na místo, kde obvykle míváte schůzky. Toto vyjedná vedoucí kroužku a vy respektujte rozhodnutí pamětníka, kde bude rozhovor probíhat.

Je možné, že pamětník dolování uhlí bude používat i slangové výrazy z hornického prostředí. Dopředu se můžete připravit i tím, že si projdete podrobný hornický slovník zvláštních výrazů užívaných v různých dobách při těžbě a zpracování nerostů, který sestavil Dr. Ladislav Jangl a který je dostupný na adrese: <https://www.hornickyspolekstribro.cz/dokumenty/hornicky-slovník.pdf>

Výkladový slovník hornických pojmů zpracovaný Vlastivědným spolkem Rosicko-Oslavanska je dostupný zde: <https://www.Rosicko-Oslavansko.cz/13-historie/51-slovník/>

Rozhovor s pamětníkem si pečlivě zaznamenejte a záznam uložte do určeného úložiště.

Po provedení rozhovoru s pamětníkem si můžete přečíst ten, který zaznamenala Julie Desová při ověřování programu. Tento rozhovor najdete v příloze 2.5.2.1.

2.5.3 Další muzea v mikroregionu

Mezi nejdůležitější místa připomínající historii hornictví v regionu patří určitě muzea. Jedno z nich jsme navštívili v úvodu našeho programu, to bylo muzeum hornictví ve Zbýšově, s dalším jsme se seznámili při naší vycházce, to bylo muzeum historických železnic. Nyní se zaměříme na další místa.

Regionální muzeum v Oslavanech je muzeum, které má z dostupných muzeí v mikroregionu nejvíce exponátů, které souvisí s tématem hornictví.

Dále existuje expozice v prostorách Regionálního informačního centra v Zastávce, které má exponáty, připomínající těžbu uhlí, a navíc se tam příležitostně pořádají i odborné výstavy. Navštívíte jedno z těchto míst a návštěvu také využijete k získání rozhovoru s odborníkem – pracovníkem muzea nebo členem Vlastivědného spolku Rosicko-Oslavanska.

Vlastivědný spolek Rosicko-Oslavanska je nezisková organizace, jejíž hlavní činností je dokumentace historie regionu Rosicko-Oslavanska a také osvětová činnost. Spolek má svoje vlastní webové stránky: <https://www.Rosicko-Oslavansko.cz/>, a jeho činnost v regionu zahrnuje kromě dokumentační práce a činnosti v muzeu také organizaci akcí pro veřejnost, jako například pravidelnou akci v září – turistické dny pro pěší a cyklisty „Po hornických stezkách“, Den horníků a energetiků, Povídání ve štolě a různé výstavy.

Logo Vlastivědného spolku Rosicko-Oslavanska

2.5.3.1 a 2.5.3.2 Muzeum v Oslavanech

Muzeum hornictví a energetiky v Oslavanech bylo otevřeno slavnostně 26. dubna 2001. Slavnostní vernisáže se vedle členů Vlastivědného spolku zúčastnili také PhDr. Miloš Zárybnický, předseda Matice hornické; Mgr. Antonín Reček, ředitel Okresního muzea Brno-venkov; Ing. Oldřich Chytil, předseda Klubu hornických důchodců Zbýšov; pan Vít Aldorf, starosta města Oslavany a starostové okolních obcí. Nechyběli ani zástupci tisku a kabelové televize. Muzeum dnes obsahuje řadu expozic.

Podívejte se na některé fotografie z muzea v Oslavanech. Než se do muzea vypravíte, zkuste pojmenovat podle fotografií jednotlivé expozice.

Obrázek 1 z muzea v Oslavanech (autorka Jarmila Plchová)

Obrázek 2 z muzea v Oslavanech (autorka Jarmila Plchová)

Obrázek 3 z muzea v Oslavanech (autorka Jarmila Plchová)

Obrázek 4 z muzea v Oslavanech (zdroj
<http://www.radiohistoria.sk/Oldradio/main.nsf/wdocu/0000042>)

Na obrázku 1 je expozice.....

Na obrázku 2 je expozice.....

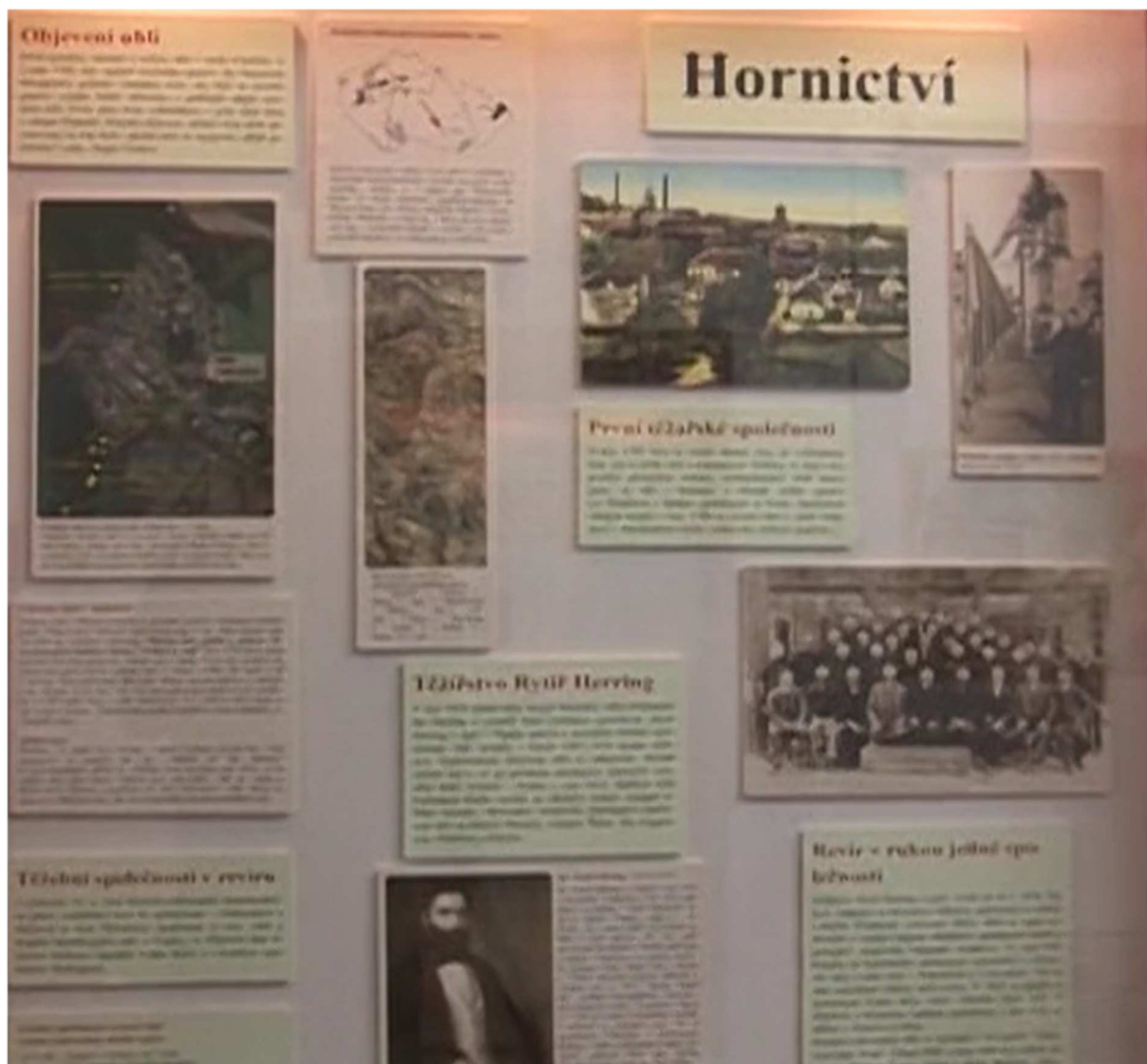
Na obrázku 3 je expozice.....

Na obrázku 4 je expozice.....

Další fotografie jsou ze stálé výstavy v Zastávce. Tam najdete mnohem méně exponátů, ale pokud budete mít průvodce, který se historií zabývá, dozvíte se také spoustu faktů i zajímavostí ze života horníka a z dolování uhlí v regionu obecně.

Expozice v Zastávce

Stálá expozice v Zastávce

Navštívíte tedy jedno z těchto míst, domluvte si s průvodcem, zda a co můžete fotografovat. Při prohlížení exponátů se zaměříte zejména na témata:

1. Významné osobnosti mikroregionu
2. Stavby a místa připomínající těžbu uhlí
3. Pracovní podmínky a pracovní pomůcky horníků
4. Bezpečnostní podmínky a práce záchranné služby
5. Významné události z historie hornictví

Ke každému tématu byste měli najít nějaké informace a také pořídit fotografie.

Expozice hornictví v RIC Zastávka nebo archiv Rajhrad

Další informace můžete získat v archívech. Nejblížeším archívem je Státní okresní archív Brno-venkov se sídlem v Rajhradě. Je možné navštívit tento archív osobně nebo prohlížet materiály, které jsou již digitalizované.

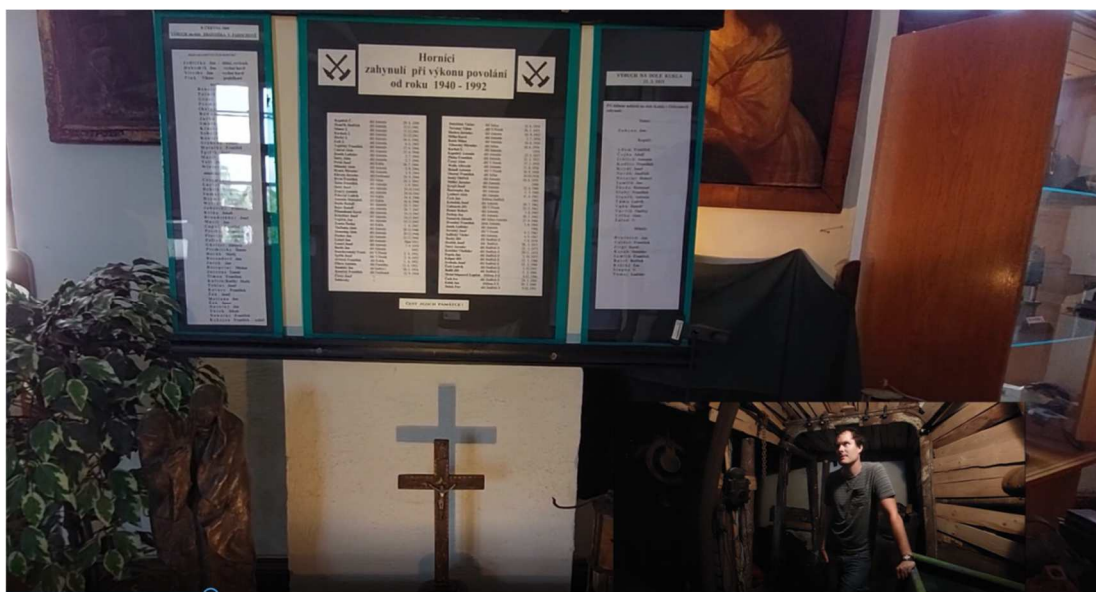
Opět se soustředte na záznamy s tematikou, kterou jste sledovali při návštěvě muzea. Současně při návštěvě muzea nebo výstavy budete pořizovat rozhovor s odborníkem.

2.5.3.3 Rozhovor s odborníkem

Při návštěvě muzea v Oslavanech nebo expozice RIC v Zastávce budete mít možnost rozhovoru s průvodcem nebo pozvaným odborníkem z Vlastivědného spolku Rosicko-Oslavanska. Při návštěvě tedy budete mít vyhrazen čas, kdy budete mít možnost realizovat rozhovor s odborníky, kteří jistě vědí o historii těžby uhlí hodně zajímavých informací. Můžete použít některé připravené otázky, které jste použili při setkání s pamětníky, ale také si promyslete otázky další, i odborného charakteru. Odpovědi budete opět zaznamenávat.

A můžete se také těšit na film. Vedoucí vám promítne film, který vytvořili žáci při ověřování. Jedná se o rozhovor s odborníkem panem Petrem Kubínským.

Ukázka z filmu

Závěrečná reflexe

Které odpovědi vás nejvíce zaujaly? Připravili jste se dobře na rozhovory, pokud ne, co byste do příště zlepšili?

K významnějším dolům v té době patřily:

- Anna
- Jindřich I a II
- Antonín
- Julius
- Ferdinand
- Kukla
- Františka
- Simson

a jejich provoz probíhal v obcích Babice, Oslavany, Padochov, Zastávka a Zbýšov.

Využijeme také videa, která vysílala místní televize mikroregionu v tomto roce a byla věnována jednotlivým dolům. Další materiály, které máte k dispozici, jsou články pana Petra Kubinského z Vlastivědného spolku Rosicka-Oslavanska, které nám laskavě poskytl. Týkají se nejdůležitějších dat ve vývoji dolů.

Na závěr si vyzkoušejte znalosti staveb, které připomínají těžbu uhlí pomocí složení skládačky – Puzzle.

Odkaz na Puzzle: <https://www.jigsawplanet.com/?rc=play&pid=0c68ed2bb98f>

Otázky:

1. Kdo první pozná, která stavba je na obrázku?

.....

2. Co o této stavbě již víte?

.....

3. Najděte tento důl na historické mapě (vlozte odkaz).

.....

Další stavby, které souvisí s těžbou uhlí v rosicko-oslavanském revíru, jsou například budovy důlních areálů, obslužné budovy (kanceláře, zdravotní středisko), bydliště horníků (sídliště, kolonie, bydliště úředníků a majitelů dolů, kulturní centra (kino Horník, ...), dopravní stavby související s těžbou – např. železniční vlečky, zaniklé nákladní lanovky a řada dalších). Zabývat se všemi stavbami je nad rámec tohoto programu. Z časových důvodů se proto v této části budeme věnovat dolům.

Úkoly

Podívejte se na internet a najděte dobové mapy regionu. Na mapách najděte doly, o kterých jste se něco dozvěděli v předchozích hodinách.

Zdroj map: <http://www.oldmapsonline.org/>

Na dobových historických mapách hledejte místa, která již znáte. Nemusí jít pouze o doly, ale také o hornické osady, místní názvy apod.

Ukázka mapy z roku 1938 (Vojenský zeměpisný ústav)

Mapa zeměznalecká krajiny Oslavansko-Rosické z roku 1866

2.6.2 Historie dolů a těžby v regionu

2.6.2.1 Doly

V této hodině bychom si měli představit doly, které již neexistují nebo jsou na jejich původních místech pouze pozůstatky připomínajících těžbu uhlí v Rosicko-oslavanské pánvi. Většina vnějších staveb (z nichž nejvýrazněji v terénu byly vidět těžní věže) byla zbourána, tak jako můžete vidět na fotografii dokumentující likvidaci těžní věže dolu Jindřich II.

Informace o uzavření dolu najdete například zde: <https://www.zdarbuh.cz/reviry/rud/pred-25-lety-skoncila-tezba-na-brnensku/>

Těžní věž Jindřich zbourána <http://www.zbysov.info/zmizela-dominanta-zbysova-tezni-vez-dolu-jindrich-zbourana/>

Najděte dostupné letecké mapy a porovnejte v letech 2003, 2012 a současnou mapu. Soustředte se na prostor, kde byly doly Antonín a Jindřich. Zdroj následujících obrázků: <https://mapy.cz/>

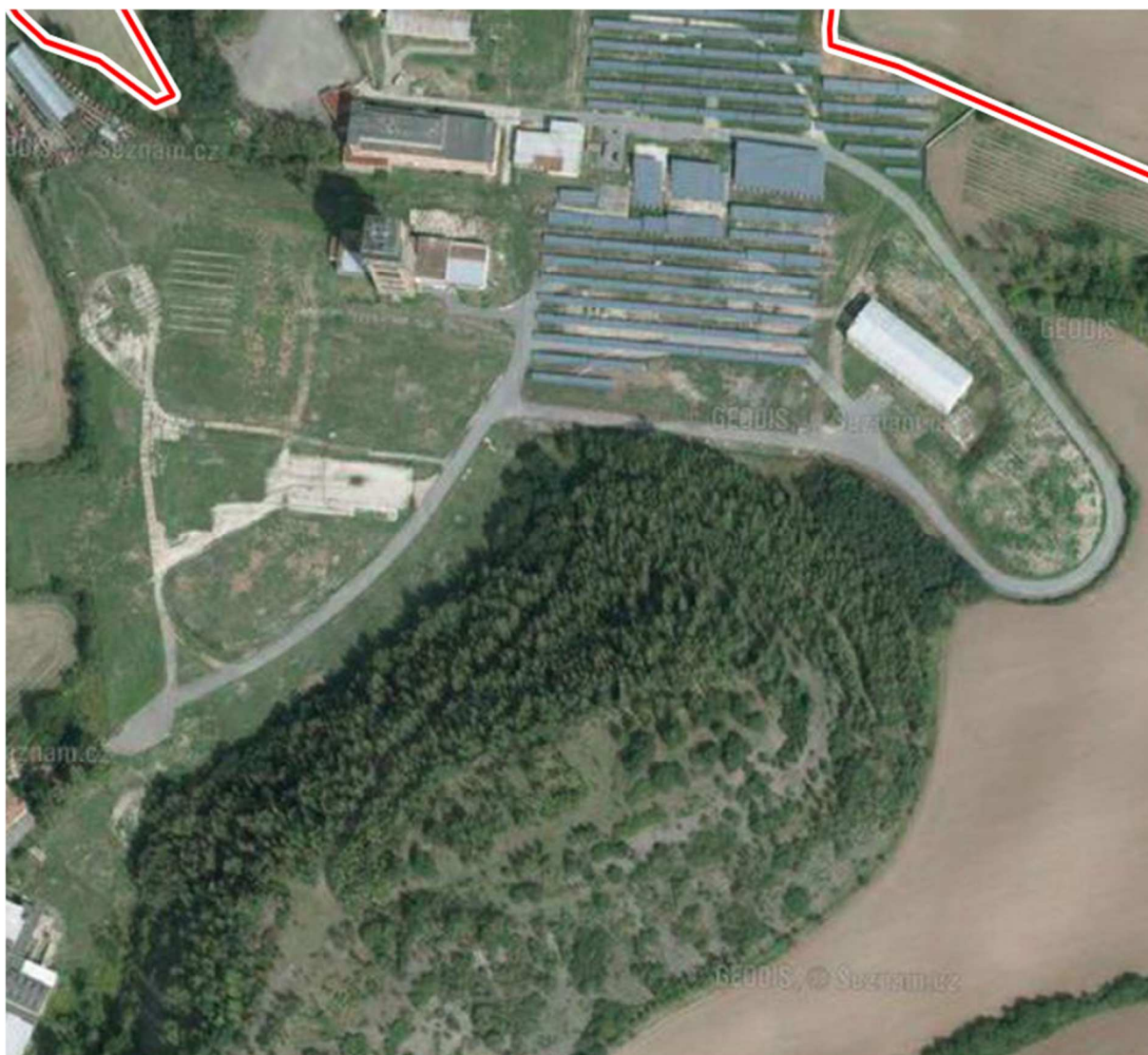
Stav v roce 2020

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Stav v roce 2012

Stav v roce 2003

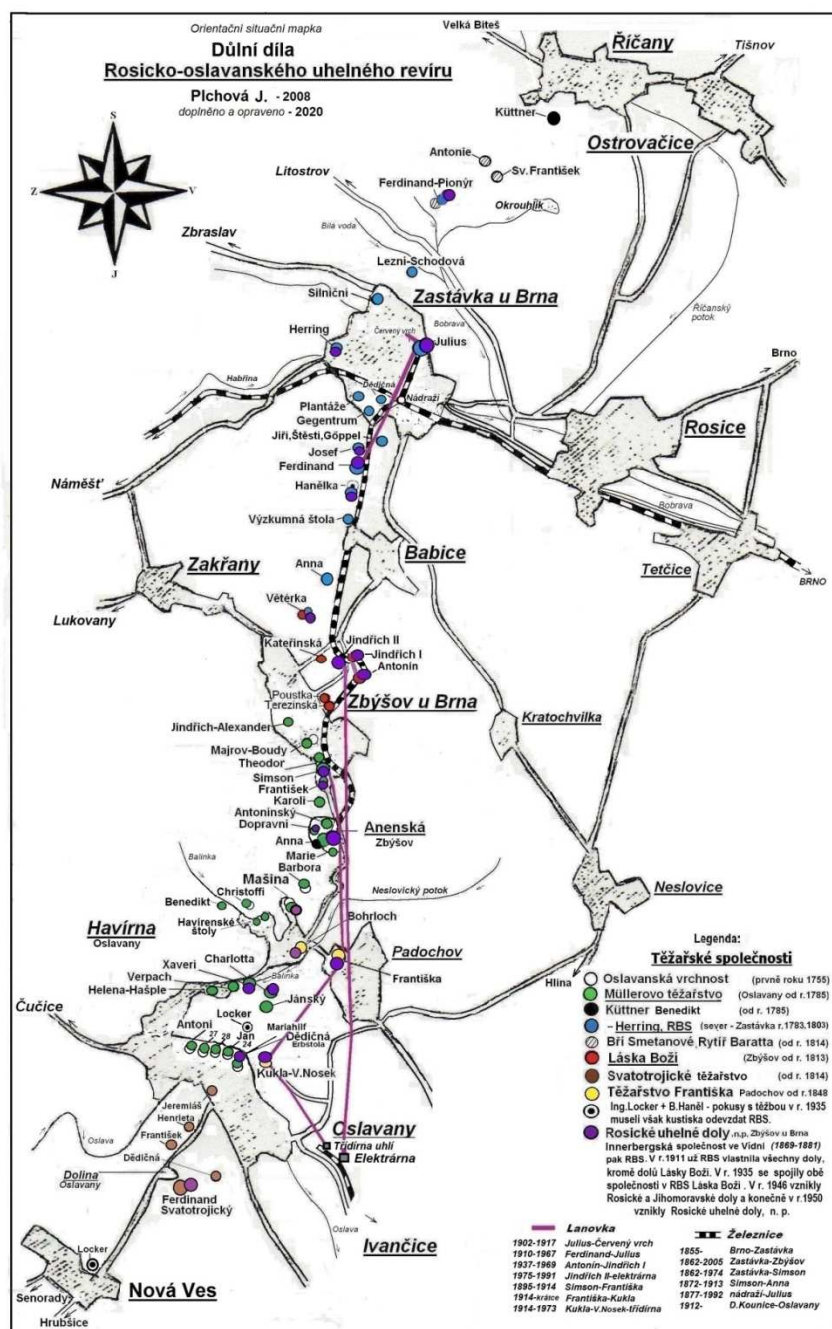
Zkuste najít odpověď na otázku: Jak se vlastně těžilo černé uhlí? Určitě víte, že černé uhlí se těží v podzemí. Hloubka dolu bývá několik stovek metrů. Proto se také těžbě říká hlubinná. Těží se pomocí systému šachet a štol.

Vaším úkolem bude z dostupných materiálů zjistit informace o jednotlivých dolech a ty zpracovat do výstupu, výstupem může být jakákoliv forma prezentace.

Forma výstupu nejpravděpodobněji bude prezentace v některém prezentačním programu. Můžete volit program MS PowerPoint, LibreOffice Impress, Prezentace Google nebo můžete pracovat v některém prostředí online, například Canva nebo Prezi. Jinou podobou výstupu může být myšlenková mapa. Nebo můžete zvolit jakoukoliv jinou, vám blízkou formu výstupu. V každém případě bude obsahovat nějaké fotografie a text, volte proto prostředí, které vám toto umožňuje zpracovat a také takové, které znáte například z formální výuky. Žáci při ověřování většinou zvolili MS PowerPoint, se kterým měli největší zkušenosti. Někteří zpracovali výstup ve formě webové stránky. Nezapomeňte na citaci zdrojů, ze kterých jste čerpali, a správné citování použitých fotografií, pokud to nebudou vaše vlastní.

Na závěrečné mini konferenci budete tento výstup představovat jako jednu z aktivit.

Na následujícím obrázku si můžete prohlédnout mapu, kde byla důlní díla rosicko-oslavanského revíru. Mapa větší velikost je v příloze Příloha 2.6.2.1 Mapa důlních děl

Obrázek poskytla paní Jarmila Plchová

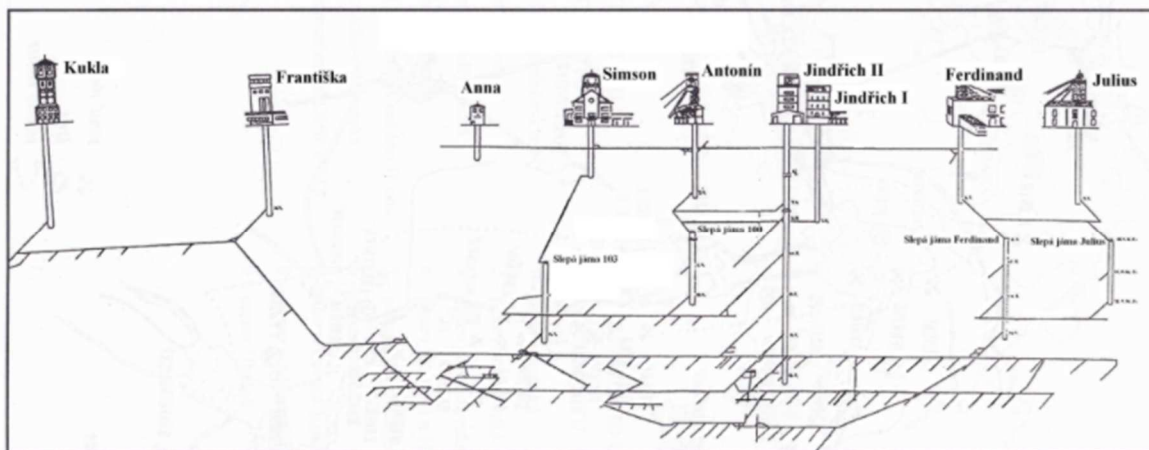

Schéma důlních děl revíru v posledních letech těžby

Zdroj mapky: Situační mapka revíru II. In: *Rosicko-Oslavanska* [online]. 2012 [cit. 2021-04-11]. Dostupné z: <https://www.Rosicko-Oslavansko.cz/13-historie/38-hornictvi/>

Možnosti obsahového řešení:

1. Vyberte si každý cca 3 doly, ke kterým zpracujete výstup. Informace o dolech můžete doplnit dalšími zajímavostmi z historie regionu.
2. Zpracujte prezentaci o těžbě uhlí v regionu obecně.

Součástí vaší prezentace bude také zpětná vazba pro aktivizaci účastníků mini konference. Zpětná vazba může být ve formě kvízové otázky, poznávací otázky (co je na obrázku) apod.

Ukázka prezentace z ověřování programu

Prezentace Doly v Babičích a Zastávce

Hornictví

Zbýšov u Brna

HISTORIE

DŮL JINDŘICH

DŮL ANTONÍN

DŮL ANNA

DŮL SIMSON

Jáma byla hloubena od roku 1846 jako první svislá jáma v revíru a v roce 1853 byla hluboká 338 m, v té době to byl nejhlubší důl v rakouské monarchii. V letech 1932-1936 byl důl rekonstruován a jáma prohloubena do hloubky 770 m. V průběhu dalších let byl důl ještě několikrát prohlouben a dosáhl hloubky 900,5 metrů. V dole došlo ke třem smrtelným nehodám, ve kterých zemřelo celkem 22.

Na fotografii je důl Antonín.

Hornictví

Zbýšov u Brna

HISTORIE

DŮL JINDŘICH

DŮL ANTONÍN

DŮL ANNA

DŮL SIMSON

Na obrázku můžete vidět důl Jindřich.

Důl Jindřich byl zahlouben v roce 1854 na území nazývané Sička ve Zbýšově těžišťstvem Lásko Boží. Do provozu byl uveden v roce 1857. V roce 1957 probíhala rekonstrukce jámy. V části dřevěné výztuže došlo k závalu, který byl odstraněn a jáma rekonstruována. Z důvodu velkých tlaků se jámový stvol deformoval a pro značné přítoky důlních vod bylo rozhodnuto vybudovat novou jámu Jindřich II. Po dostavbě nové jámy byla jáma Jindřich I zasypána.

Důl Jindřich II byl uveden do provozu v roce 1969. Během své existence byl centrální jámou celého revíru a s hloubkou 1458 m se stal nejhlubším uhelným dolem v Československu a zároveň jedním z nejhlubších ve střední Evropě. Těžba byla ukončena roku 1991.

Fotografie zachycuje důl Jindřich II.

Náhled webové prezentace Doly ve Zbýšově

Důl Jindřich II

Úvod
Historie
Údaje
Galerie
Zdroje

Bonusy:
Mpž
Autor:
Dalibor Veselý

Důl Jindřich II ve Zbýšově byl černouhelný hlubinný důl v Rosicko-oslavanském revíru. Byl uveden do provozu v roce 1969, těžba byla ukončena roku 1991. Během své existence byl centrálním celého revíru a s hloubkou 1458 m se stal nejhlubším uhelným dolem v Československu a zároveň jedním z nejhlubších ve střední Evropě. Dnes se v areálu dolu nachází muzeum průmyslu železnic.

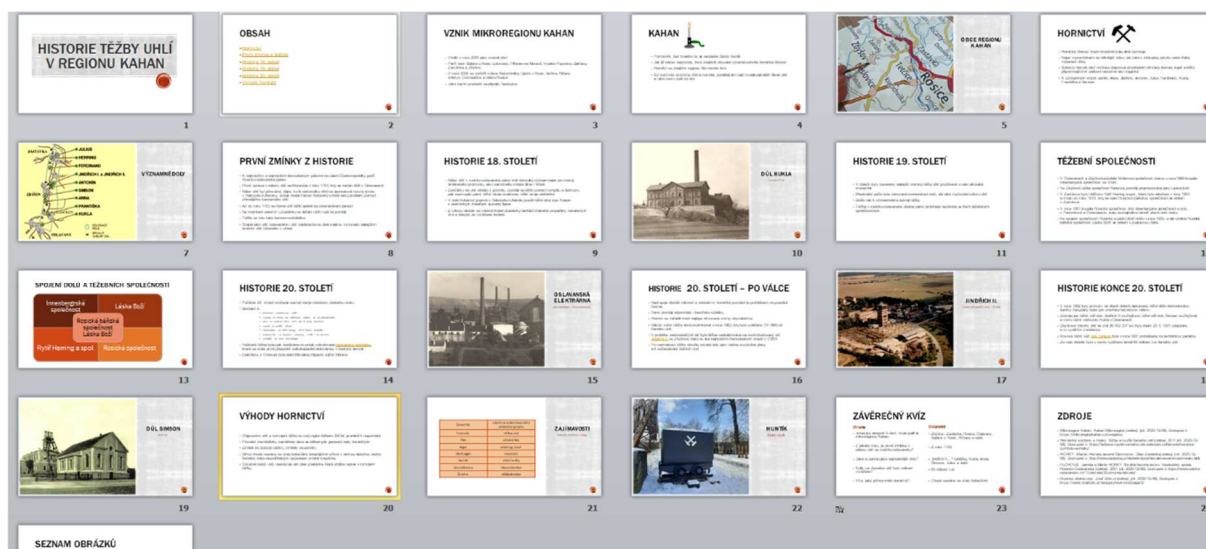

Webová prezentace Důl Jindřich II, autor Dalibor Veselý

2.6.2.2 Historie těžby

V této hodině budete pracovat opět na výstupu, budete se věnovat i designu prezentace.

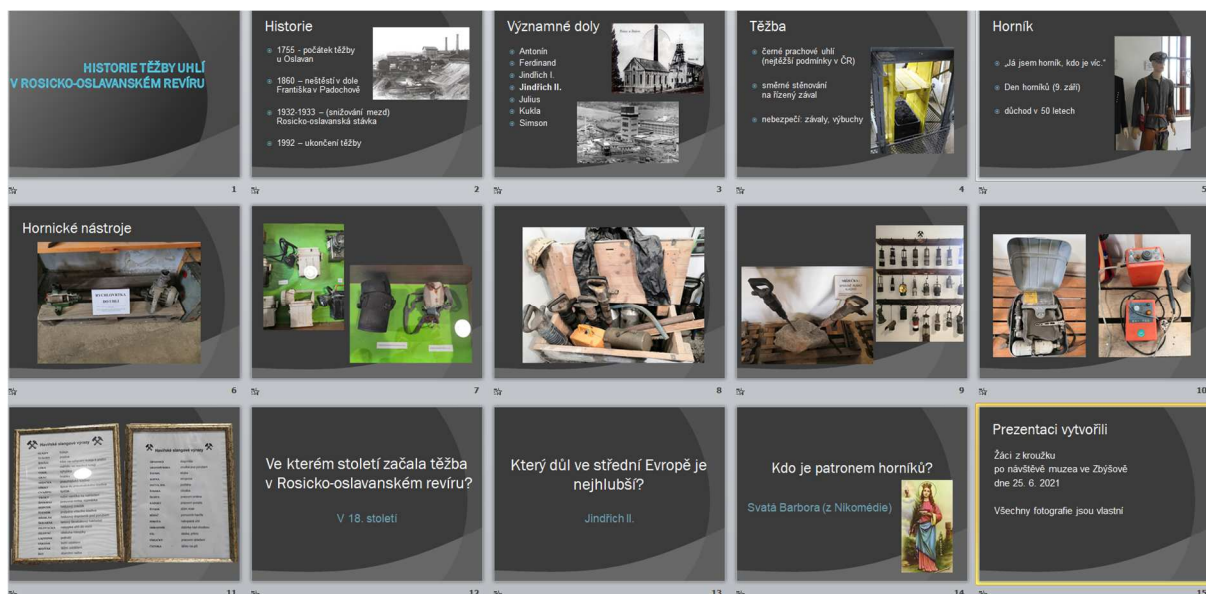
Ukázky prezentací z ověřování programu

Prezentace historie těžby uhlí

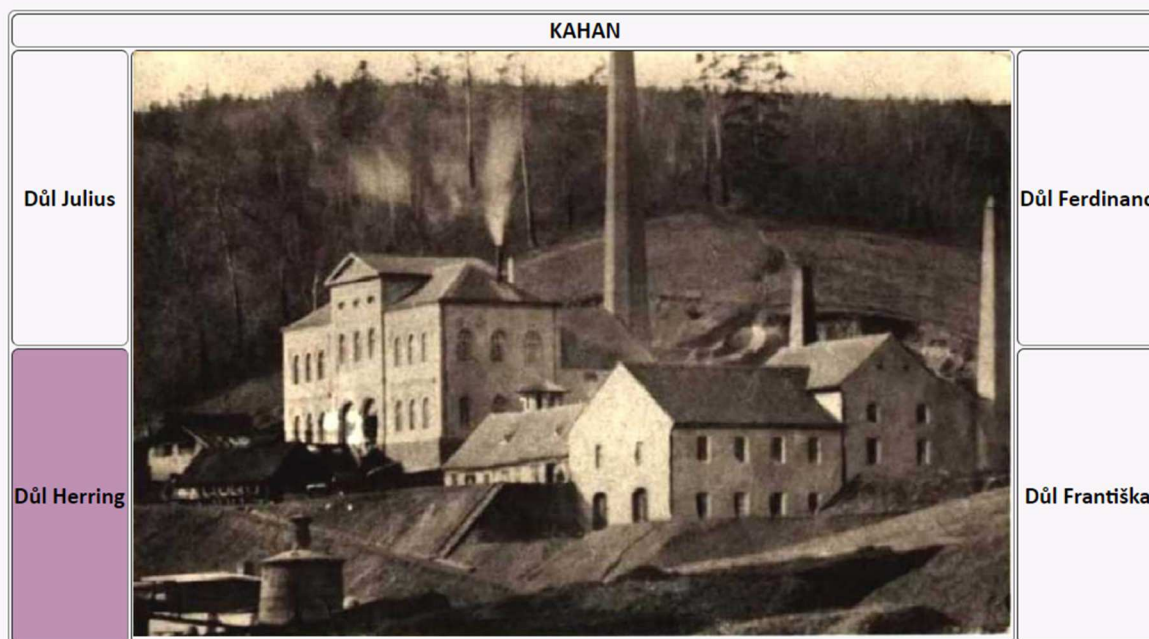

Prezentace Těžba uhlí Mikroregion Kahan

Prezentace po návštěvě muzea ve Zbýšově, připravená pro mini konferenci v závěru programu

Galerie 2

Najedť myši na obrázky, které chceš vidět.

Historie těžby

První doložená zpráva o těžbě kamenného uhlí v Rosicko-oslavanské pánvi je z roku 1755. V roce 1764 se zde vytěžilo přibližně 61 litrů uhlí. V roce 1766 to bylo již 8-krát víc.

V roce 1802 si pronajal doly od rosické vrchnosti velkoobchodník z Brna Johann Herring. Vytvořil největší společnost v rosicko-oslavanské hornické oblasti "Rytíř Herring a spol."

Do roku 1810 měl vysoké náklady na těžbu a mylý odbyt uhlí. Musel se také potýkat s opakovaným zaplavením šachty díky nedalekému rybníku. Náhle však díky nařízením se začíná odbyt uhlí zvyšovat. V roce 1812 se stává správcem dolů Ferdinand Rittel, který modernizuje těžební metody.

Kolem roku 1815 začínají s těžbou v rosickém lese bratři Smetanové. Bohužel se jim po počátečním úspěchu přestalo dařit a jejich společnost se dostala do finančních potíží. Po roce 1830 museli důl prodat. Koupil ho Karel rytíř Bratt (majitel panství Budišov). Jeho společnosti se také nedařilo a po velkých ztrátách nakonec důl koupila společnost Herring a spol.

K důležitému rozvoji těžby uhlí došlo v roce 1855 po dostavbě očekávané železnice Brno – Boží Požehnutí, která vznikla díky Janu Heringovi a Antonínu Rahnovi. Přeprava uhlí byla zahájena 2. ledna 1856 a o půl roku později se k ní přidala i osobní doprava. Železniční doprava tak snížila cenu uhlí, zvýšila zisky společnosti a také zrychlila dopravu.

Šlo o jednu z prvních místních drah v českých zemích a v roce 1865 byla zavedena železniční vlečka do Zbýšova.

Prodej rosického uhlí se díky nové železnici rozšířil na velkou část Moravy a do Vídně. Rosické doly tehdy zaujímaly první místo v množství vytěženého uhlí a také disponovaly moderními stroji a čerpadly. Většina šachet se dochovala až do dnes.

Protože se Janu Heringovi v těžbě uhlí dařilo, rozhodl se, že spolu s Belgičany založí železářny. V roce 1858 tedy vznikla společnost Rosické železářny a těžiřstvo železných hutí. V Božím Požehnutí byla v roce 1862 postavena vysoká kruhová pec (byla to třetí pec svého druhu českých zemích). V objektu se také nacházela slévárna, válcovna a strojírna, vyrábělo se zde železo pro kováře, kolejnice a obchodní zboží. V roce 1871 pracovalo v železárnách více než 500 zaměstnanců.

Těžiřstvo Rytíř Herring a spol., bylo v roce 1870 změněno na Rosickou báňskou společnost se sídlem v Zastávce. Tato společnost postupně koupila i doly ve Zbýšově, Oslavanech a Padochově. A v roce 1935 došlo ke spojení s akciovou společností Láska Boží a vznikla Rosická báňská společnost Láska Boží.

Těžba uhlí ve 20. století

Ve druhé polovině 19. století došlo k významnému rozmachu těžby a začaly se otevírat nové šachty. Počátek 20. století můžeme tedy nazývat jako zlaté období revíru.

Díky technické modernizaci dolů se zvýšila těžba, zavedlo se umělé větrání a začalo se používat elektrická těžiřstva. Byla také postavena oslavanská první velkoakumulátor...

Ukázka webové stránky obsah a určování dolu podle obrázku, autor Zdeněk Kříž

Rosicko-oslavanská uhelná pánev

[Úvod](#)
[Brněnsko-rosická dráha](#)
[Galerie](#)
[Video](#)
[Zdroje](#)
[Další odkazy](#)
[Mapy](#)

Úvod

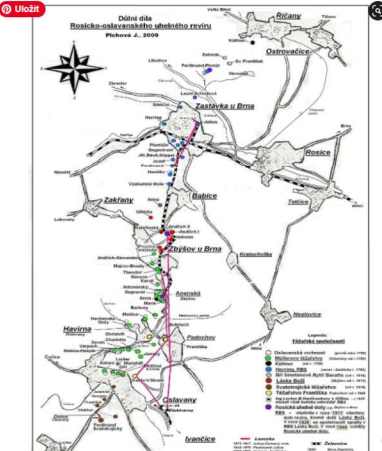
Rosicko-oslavanská uhelná pánev je ložisko černého uhlí nacházející se v permokarbonských usazeninách jižní části Boskovické brázdy mezi obcí Zastávka nedaleko Rosic a městem Oslavany.

Historie těžby

K objevu uhlí zde došlo patrně roku 1754. Již roku 1755 pak byla zahájena ražba prvních štol na výchozech uhelných slojí u Oslav. Těžilo se především v městech Oslavany a Zbýšov, v obcích Babice u Rosic a Zastávka a ve vesnici Padochov. Těžba z ložiska rosicko-oslavanské pánve byla zastavena v roce 1992 v dole Antonín. O rok později ukončila provoz uhelná elektrárna Oslavany. Díky těžbě uhlí byl v roce 1856 společností Brněnsko-rosická dráha zprovozněna železniční trať Brno – Boží Požehání (nyní Zastávka), na níž navázal vlečkový systém k jednotlivým dolům. Ve 20. století zde také byly postaveny nákladní lanové dráhy. Těžba uhlí v regionu významně ovlivnila rozvoj místního průmyslu a dala vzniknout průmyslové obci Zastávce a významnou měrou přispěla k rozvoji okolních obcí i k rozvoji průmyslu v širším okolí.

Těžba uhlí a výnos těžby

Ložisko obsahuje až 3 vrstvené sloje o mocnosti do 6 m. Písecha, kde doházelo k těžbě, zahrnuje 22,5 km², nacházelo se na ní 66 hlavních důlních děl (štol a šachet). Z ložiska bylo vytěženo 64 743 124 tun černého uhlí.

Ukázka webové prezentace, autor Petr Veselý

Svoji práci můžete doplnit o zajímavosti, které jste v průběhu předchozích hodin zjistili. Během ověřování se jedna skupina věnovala i důlním neštěstím.

Zde je odkaz na článek o jednom z posledních: <https://www.zdarbuh.cz/reviry/rud/pad-do-jamy-na-dole-jindrich-ii-ve-zbysove-28-brezna-1971/>

A o velkém neštěstí v roce 1921: <https://www.zdarbuh.cz/reviry/rud/vybuch-na-dole-kukla-v-oslavanech-21-brezna-1921/>

Informace o největším neštěstí v rosicko-oslavanském revíru: 8. června 1860 zahynula při výbuchu metanu a uhelného prachu na 2. patře Dolu Františka v Padochově téměř celá ranní směna – 53 horníků. Aby bylo možno zlepšit větrání, byla vyhloubena jáma Kukla. Bylo to největší důlní neštěstí v historii rosicko-oslavanského revíru.

Zdroj: <https://zachranar.cz/2014/04/banska-zachranna-sluzba-v-rosicko-oslavanskem-reviru/>

2.7 Zpracování výstupů

2.7.1 Výběr formy výstupu

Závěrečná kapitola je věnována tvorbě výstupu. Již jste získali dostatečné množství informací, abyste mohli zpracovat výstup. Můžete si vybrat některou z variant her – desková hra, šifrovací hra, pexeso, puzzle, zábavný kvíz apod.

2.7.1.1 Volba formy výstupu

V rámci schůzek kroužku jste poznali i různé herní aktivity. Byl to poznávací kartičkový kvíz, hra poznávání míst v terénu, skládačka puzzle a další. Podobné aktivity mohou být výstupem činnosti kroužku. Případně další, které znáte pexeso, kvarteta, desková hra, šifrovací hra. Náplň hry bude ale vždy souviset s historií hornictví v mikroregionu Kahan a využijete materiály a znalosti, které jste během předchozích hodin získali. Hlavním cílem vytvořeného výstupu bude jednoduchou a zábavnou formou představit téma dalším žákům a rozšířit tak povědomí o historii regionu Kahan. Pracovat budete ve dvojicích nebo můžete i samostatně. Práci ve větších skupinách nedoporučujeme.

Připravili jsme pro vás dvě varianty výstupu, a to deskovou hru a šifrovací hru.

Rozhodněte se nyní, zda budete pracovat samostatně nebo po dvojicích, a podle toho se rozdělte. V další části již pracujte spolu nebo jednotlivě.

Úkoly před zahájením tvorby hry

Před tím, než začnete vytvářet hru, je potřeba stanovit, pro jakou věkovou kategorii hráčů bude určena. Hra s tematikou historie hornictví v regionu nebude vhodná pro děti z mateřské školy, poměrně obtížně budete vybírat aktivity pro žáky prvního stupně ZŠ, proto se orientujte zejména na žáky druhého stupně ZŠ a žáky prvních ročníků středních škol.

Dále je potřeba stanovit, v jaké situaci se bude hra hrát a podle toho volit časovou obtížnost pro hru. Naše hra bude představená na závěrečném workshopu, kde na hraní hry bude určen čas 30 minut. Protože každý hráč chce hru, která ho zaujala, i dohrát, orientujte časovou náročnost hry na tuto dobu. Součástí hry bude také návod na její hraní, který bude sloužit hráčům, kteří se nezúčastní vašeho workshopu, v němž je potřeba pravidla jasně vysvětlit. V obou představených případech se tedy bude jednat o nejjednodušší variantu hry, kterou v rámci programu budete připravovat. Pokud byste měli zájem vytvořit složitější verzi, je to možné, ale nad rámec hodinové dotace tohoto programu.

Při výběru deskové hry je dán počet hráčů dva. Šifrovací hra není závislá na počtu řešitelů, může to být jednotlivec i tým. Doporučujeme uvést v pravidlech hry a přizpůsobit složitost.

Pro názornost je v další části návod pro deskovou hru zvýrazněn zelenou barvou a pro šifrovací hru modrou barvou.

V rámci této hodiny vám učitel ukáže připravený výstup – deskovou hru i šifrovací hru, abyste se mohli rozhodnout, co konkrétně budete zpracovávat.

Po této hodině byste měli mít jasno v tom, jakou hru budete zpracovávat, případně s kým, pro jakou věkovou kategorii hráčů bude určena.

2.7.2 Zpracování výstupů hra

2.7.2.1 Představení her

Varianta desková hra

Hodina bude věnována podrobnému představení hry, jejím pravidlům a postupům pro vytvoření vlastní verze hry. Pro praktickou ukázkou budou k dispozici již vyhotovené balíčky karet. Budete si moci hru vyzkoušet. K dispozici budete mít k nahlédnutí také digitální verze karet přichystané pro vlastní tvorbu. Hru si zahrajete ve dvojicích, ideálně v těch, které spolu budou vlastní hru dále tvořit.

Varianta šifrovací hra

Smyslem hry bude odpovědět na otázky, vyřešit úkoly a výsledkem může být třeba odemknutí připraveného zámku. Budeme řešit šifrovací hru s využitím počítačů. Do hry tak můžete vkládat také obrázky, videa nebo úkoly spojené s vyhledáváním na internetu.

Nyní si promyslete, jak pojmete svůj výstup, a zaznamenejte si hlavní myšlenky, co budete pro tvorbu potřebovat (texty, fotografie, zvuky, ...), jaký materiál (papíry, lepidla, nůžky), techniku (počítače, tiskárnu, ...), atd. A můžete začít tvořit scénář své hry.

2.7.2.2 Příprava obsahu

Uvědomte si, jaké jsou základní vlastnosti dobré hry. Dobrá hra je:

Výzva. Šifrovací hra je vlastně výzva pro jednotlivce nebo tým, jestli šifru vyřeší a hru zvládne. Většina šifrovacích her je nastavena tak, že ji dokončí méně než 50 % startujících týmů.

Soutěživost. Hraní her podporuje soutěživost. Každý účastník, bez ohledu na věk, chce porazit ve hře ostatní hráče, být hotov dříve než ostatní atd.

Zábava. Hry se hrají hlavně pro zábavu. Každá hra by měla obsahovat zábavný prvek, často i nečekaný.

Výuka. Naše hra bude částečně výuková. Cílem hry bude také, aby se hráči něco nového dozvěděli, u nás konkrétně o hornictví v mikroregionu Kahan. A samozřejmě také o tom, abyste uplatnili vy svoje získané znalosti z předchozích hodin.

V této hodině budete připravovat scénář své hry a do něho náplň – tedy odborný obsah. Vybírat budete z materiálů, který máte z předchozích hodin k dispozici (vlastní texty, obrázky, fotografie, knihy, zdroje, ...). Záleží na vás, zda se zaměříte na jedno téma z těchto:

1. Historie těžby uhlí v rosicko-oslavanském revíru
2. Zaniklé části obcí mikroregionu, zaniklé stavby
3. Významné osobnosti mikroregionu
4. Rozhovory s pamětníky ke konkrétním událostem, záznamy
5. Historické souvislosti
6. Stavby a místa připomínající těžbu uhlí

Nebo se zaměříte na užší problematiku. Závísí to také na úrovni (věkové kategorii hráčů), pro kterou jste se rozhodli, že bude váš výstup určen.

Varianta desková hra (Příprava obsahu karet)

Tato hodina bude věnována přípravě karet. Každá dvojice žáků získá materiály zpracované v digitální formě v programu MS Excel. Tyto soubory budou obsahovat předchystané vzory jednotlivých karet (příloha 2.7.2.1 Karty dolů 2.0). Vaším úkolem bude umístit do vyhrazených polí vlastní obsah. Využít byste měli zejména znalosti, které jste během dosavadního průběhu programu získali, či vyhledat vhodné informace/obrázky popisující danou kartu ze zdrojů, které vám jsou již známé. Herní karty jsou jak obecné, tak konkrétní. Konkrétní karty v názvu odkazují na doly či osobnosti z mikroregionu. Tyto karty jsou ve hře obsaženy pouze jedenkrát. Obecné karty jsou ve hře obsaženy vícekrát, proto obsah postačí vytvořit jednou a pouze jej vložit do všech karet stejného typu. Finální podobu všech karet odevzdáte učiteli, který zajistí vytištění, a při dalším setkání vám předloží již tištěnou verzi.

Příklad úpravy karet

Vzor karty nevyplněné

Doplněná karta

Varianta šifrovací hra

Můžete se podívat na připravenou prezentaci s návody pro některé aktivity. Před zahájením tvorby aktivit je potřeba vytvořit si účty na stránkách s aktivitami. Pro dále uvedené příklady to jsou účty na Google a LearningApps.

Nejprve si vymyslete, co bude hledaným slovem. Vymyslete si indicie, které povedou k řešení. Jednotlivá návodná slova, písmena. Pro hru v rozsahu, který tvoříte, připravte 5 až 8 indicií.

Například indicie mohou být tato slova:

Zbýšov, 1800, Benedikt Küttner, 31. 3. 1967, Anna Müllerová (hledané slovo důl Anna)

Zbýšov, Antonín Rahn, koksovna, 1846, 1992 (hledané slovo důl Antonín)

Nebo hledané indicie mohou být znaky, které dají dohromady slovo.

K řešení můžete využít aplikaci Flippity.

Smyslem hry je správně odpovědět na všechny otázky a odemknout všechny online zámky.

Jednu hru si můžete sami vyzkoušet a odemknout všechny zámečky v aplikaci Flippity: <http://bit.ly/FlippityZamky>

Následující návod vám pomůže vytvořit vlastní hru:

1. Na stránce www.flippity.net si stáhněte šablonu Scavenger Hunt (budete potřebovat přihlášení na svůj Google účet).
2. Otevřete si list DEMO a do prvního sloupce CLUE napište vaše otázky, do druhého sloupce HINT vložte případnou nápovědu a do třetího ANSWER odpovědi.
3. Do hry můžete vkládat obrázky, odkazy a videa:
4. [[Image:http://files.eun.org/etwinning/LOGOS/eTwinning-LogoHorizontal_CMYK.jpg]]
slovo Image: + odkaz + hranaté závorky
5. [[Link:<https://www.etwinning.net/cz/pub/index.htm>]]
slovo Link: a celý odkaz + hranaté závorky

Poznámka:

Pokud byste se rozhodli zpracovat náročnější hru (mimo hodinovou dotaci programu), můžete se inspirovat zde. Jak zpracovat šifrovací hru: <https://sifrovacky.cz/jak-organizovat/dramaturgie/>

V obou případech, pokud je to potřeba, upravte fotografie pro použití ve hře a snažte si vybrat ty, které jsou nejvíce názorné a hlavně kvalitní. Preferujte vlastní fotografie nebo fotografie poskytnuté učitelem. Pokud máte materiál připraven, můžete začít již pracovat na aktivitách (viz lekce 2.7.2.3).

2.7.2.3 Příprava aktivit pro hru

Varianta desková hra (Příprava karet)

V tomto setkání budete vystřihovat a slepovat kartičky. Pokud budete mít zájem a možnost, vyhotovené karty si můžete vložit do plastových obalů, které zpříjemní užívání karet a prodlouží jejich

životnost, případně karty můžete zalaminovat. Dalším úkolem této hodiny bude nastudovat si pravidla stávající hry a začít je upravovat pro použití jinými hráči.

Varianta šifrovací hra

V tomto setkání budete zpracovávat jednotlivé aktivity. Vyberte vhodné aktivity, které budou muset hráči vyřešit, aby indicie získali. Pro jednu šifrovací hru volte různé aktivity tak, aby hra byla zábavná.

Podívejte se, jaké aktivity vybírali žáci při ověřování. Rozhodli se pracovat v různých prostředích, následující ukázky jsou z online prostředí LearningApps. Prostředí je výhodné pro to, že se hra dá hrát na tabletu nebo počítači, a vytvoření aktivit neklade žádné zvýšené nároky na digitální gramotnost autorů (i hráčů).

Ukázka aktivit

Následují popisy a ukázky vhodných aktivit pro šifrovací hru popsanou výše. V některých případech jsou ukázky řešení.

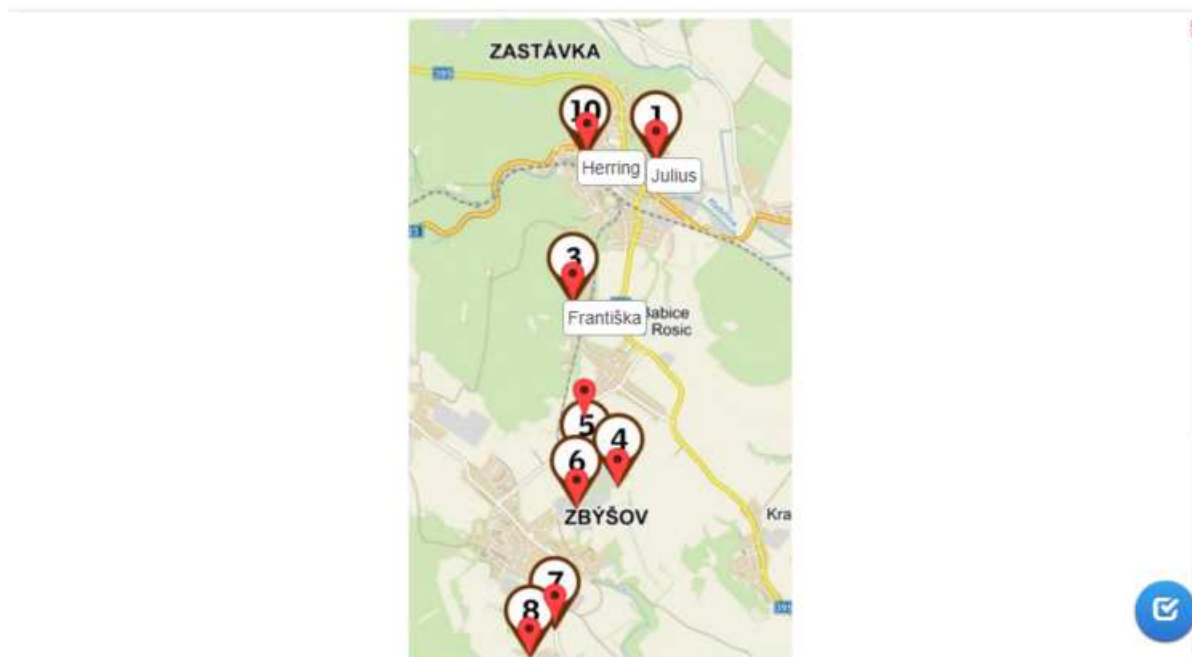
Aktivita 1: rozřazování do skupin. Hráči určují místo, kde se nachází důl, který se objeví uprostřed herního pole. Po rozřazení všech dolů se objeví indicie pro šifru.

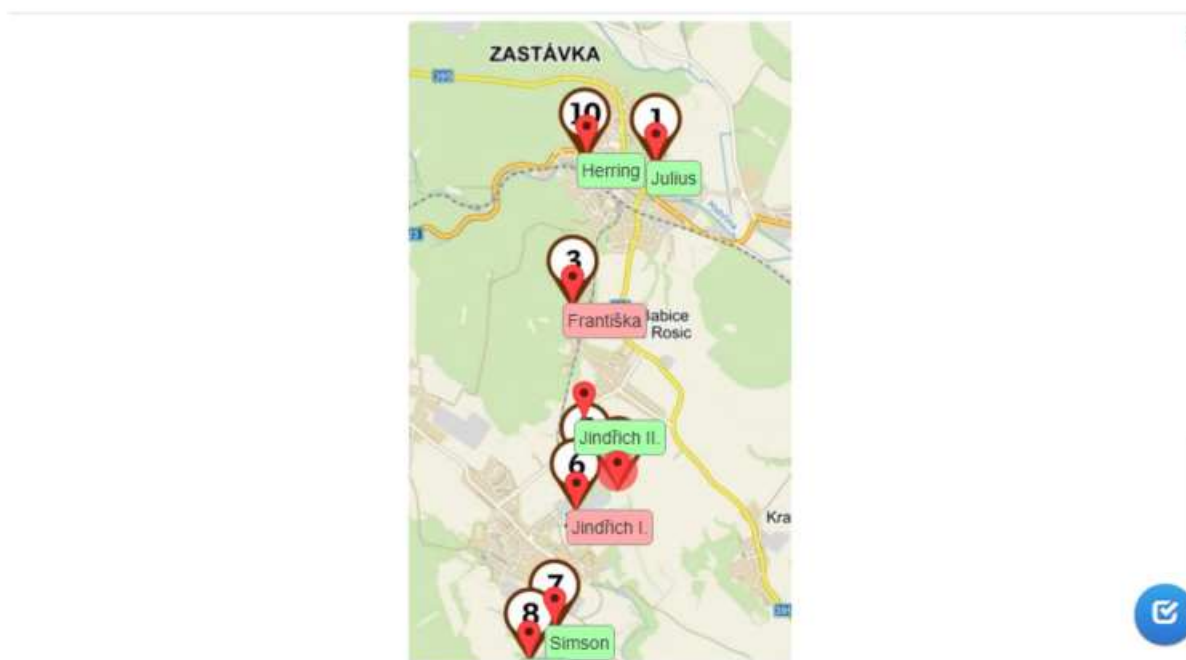
Ukázka nalezené indicie po vyřešení úkolu.

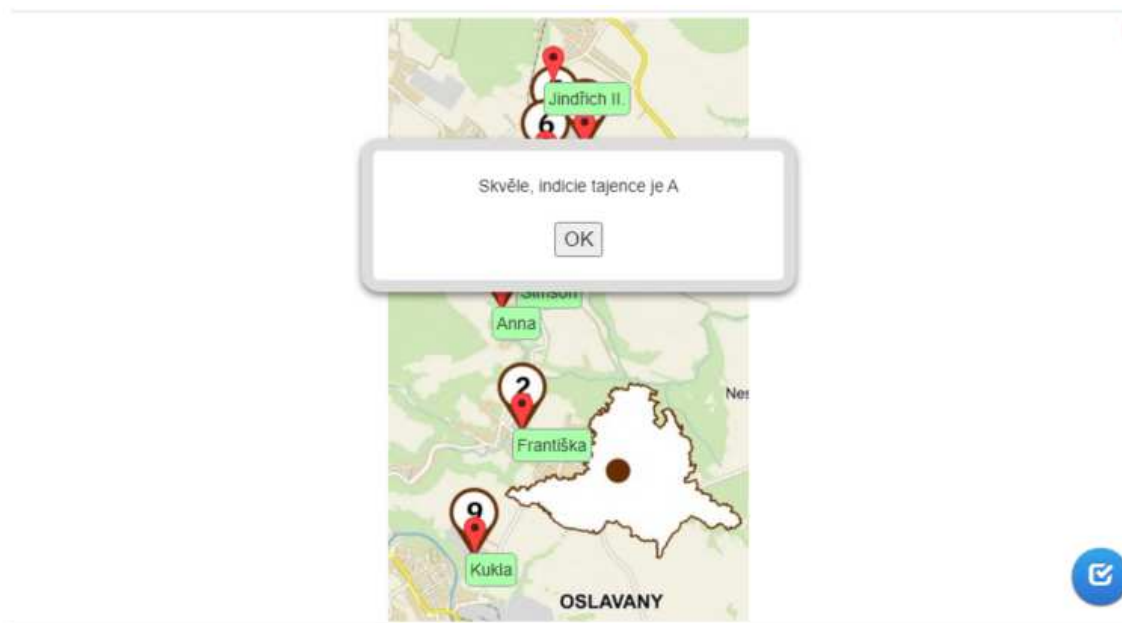
Aktivita 2: mapka, obrázek. Mapka: Hráči určují místo, kde se nachází důl, který se objeví uprostřed herního pole. Po správném určení všech dolů se objeví indicie pro šifru.

Hra není nikterak náročná. V případě, že žák neodpoví správně, může se opravit. Chybné zařazení se označí červeně, správné řešení zeleně.

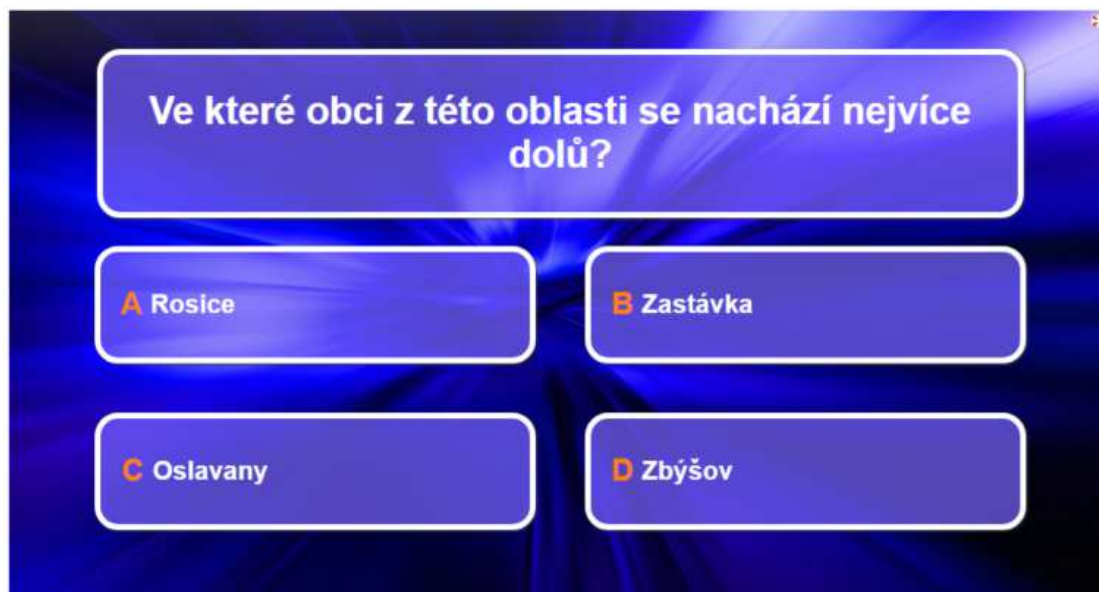
Správné vyřešení přinese hráči další indicii.

Obrázek, určování objektů na konkrétním obrázku. Opět velice nenáročný úkol.

Aktivita 3: chcete být milionářem? Hráči vybírají ze 4 možností správnou odpověď, otázky jsou ve stupňující obtížnosti. Na obrázku je nejlehčí první úroveň.

Aktivita 4: osmisměrka. Hráči hledají slova z oblasti hornictví. Náročné pro vyřešení, je-li osmisměrka bez nápovědy, která slova jsou ukryta.

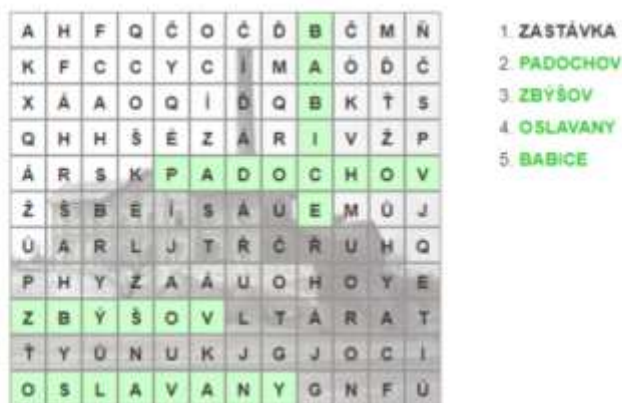
K	M	M	Ř	Q	F	Č	Ú	É	Š	O	C
F	Ň	Ú	Q	Ď	E	Č	Ž	Ú	F	R	Č
Š	R	Ď	S	O	R	Ú	Q	J	Á	Š	V
E	K	C	J	F	D	Ö	M	U	S	U	É
J	S	U	Ň	J	I	N	D	Ř	I	C	H
Ú	F	Q	Ď	A	N	N	A	C	M	O	Q
F	K	U	K	L	A	Ň	N	B	S	Ď	Ó
H	E	R	I	N	G	T	Q	O	Č	J	
Y	U	T	Š	Č	D	Ž	O	Ť	N	Ú	O
Á	Z	I	N	Š	É	Ř	N	V	N	Ň	L
V	P	Ú	Á	X	Ž	Ď	I	E	F	I	I
Q	V	Ú	X	W	A	G	N	Ď	E	Ž	E

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____
6. _____
7. _____

Vyřešená osmisměrka (zaměřená na hledání dolů) a získaná indicie.

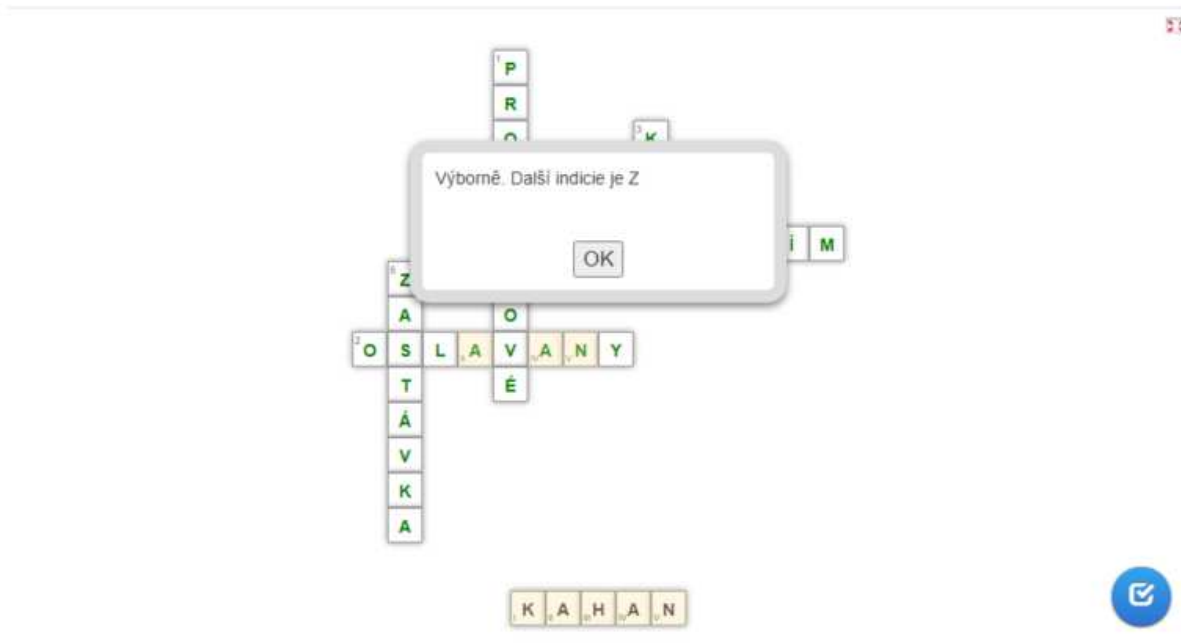
Někteří žáci na pozadí aktivit vložili obrázky

Aktivita 5: křížovka. Žáci vytvořili legendu a hráči hledají tajenku.

[illegible]

Po správném vyřešení křížovky se hráči opět objeví na obrazovce indicie.

Odborně náročnější křížovka. Běžný hráč zřejmě odpovědi nezná, proto je vhodné mít k dispozici internet, aby si hráč mohl odpověď dohledat.

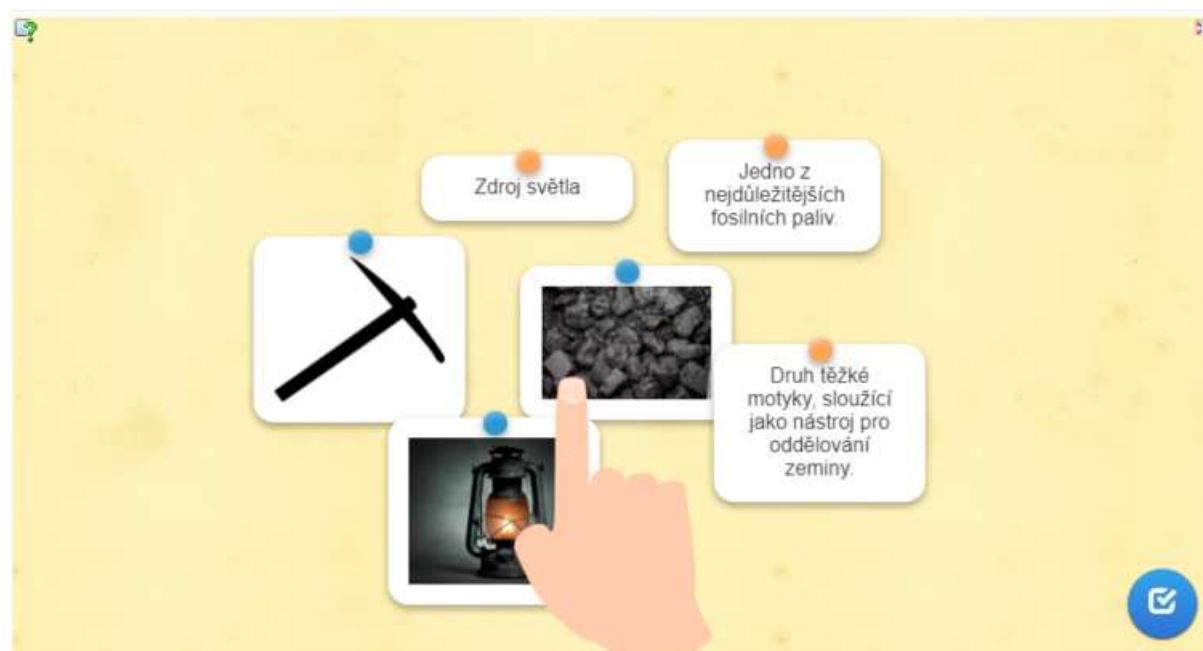
A nakonec ukázka křížovky s obrázkem

Aktivita 6: Hledání dvojic. Tento úkol je zaměřen na hledání významu slangových výrazů. Hráči dávají do dvojic slova označená žlutou tečkou a významy označené modrou tečkou.

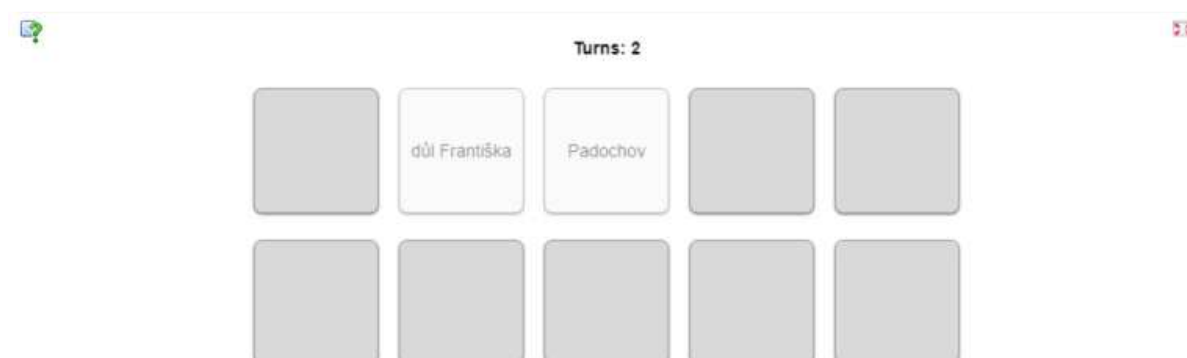
Stejný úkol s kombinací textu a obrázku.

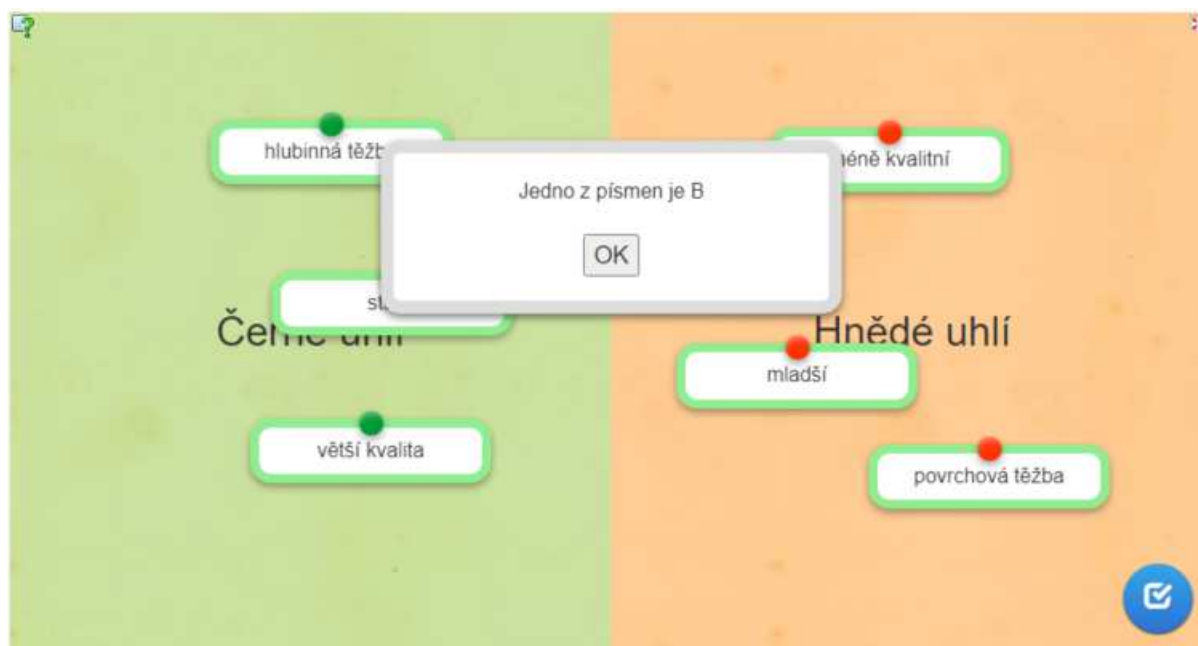
Aktivita 7: časová řada

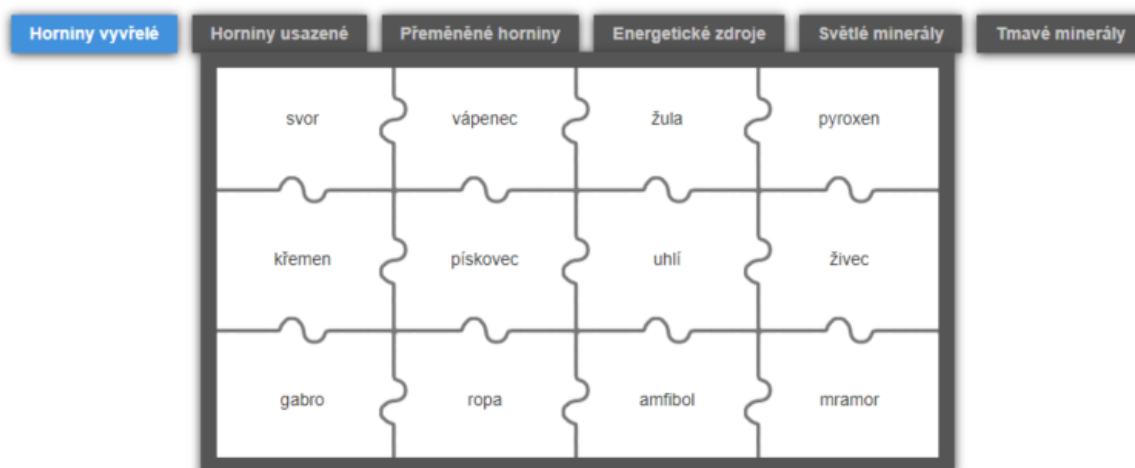
Aktivita 8: pexeso

Aktivita 9: dvě skupiny. Jedná se o lehký úkol – třídění pojmů do dvou skupin

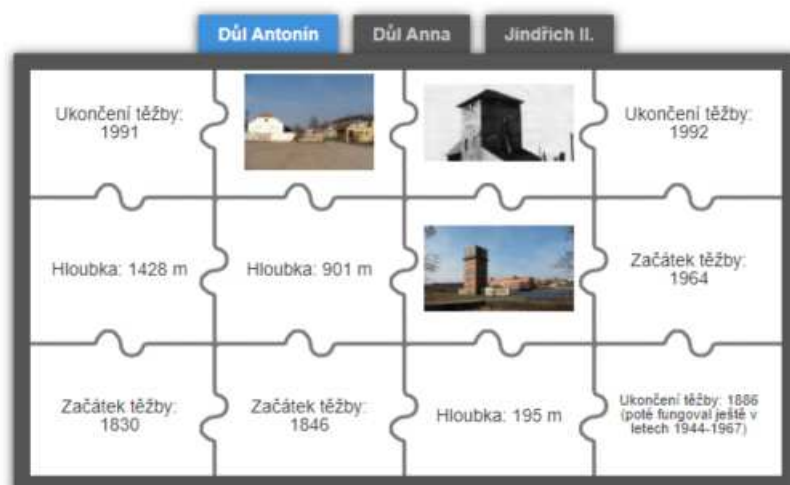
Aktivita 10: puzzle

A takto vypadá odkrytá hledaná indicie, písmeno A.

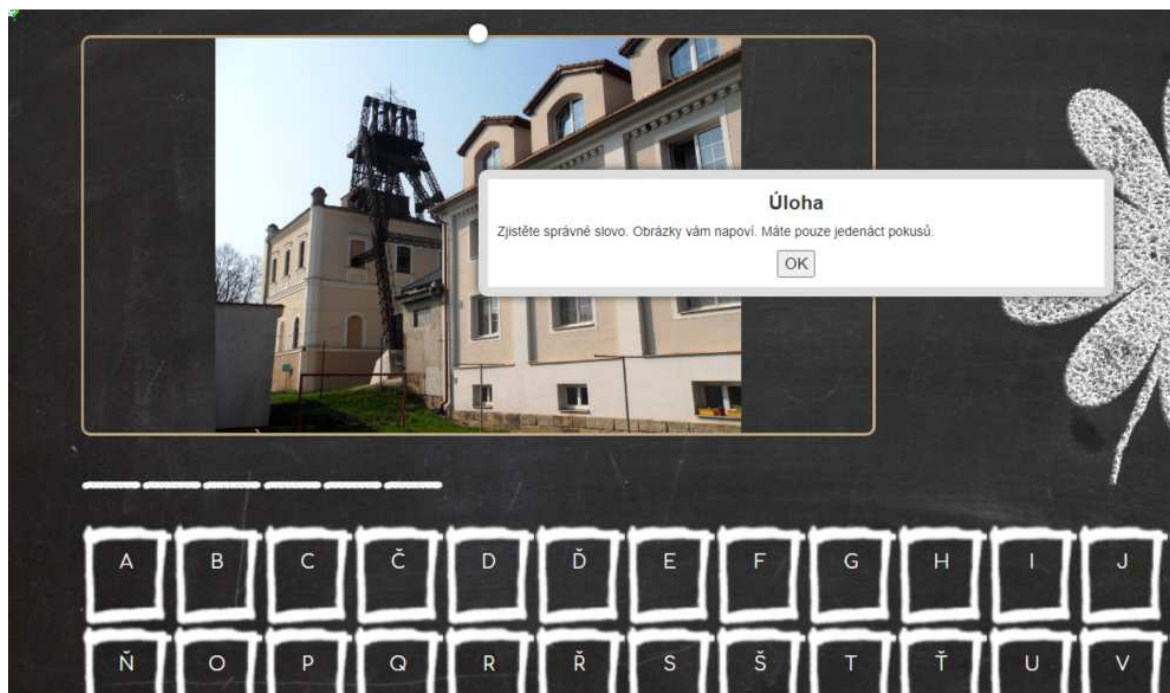
Stejná aktivita s obrázky

Aktivita 11: Hra hádání písmen do slova. Nastavit lze pro více slov.

Úkoly je vhodné doplnit o nápovědu, viz obrázek

Aktivita 12: doplňovačka

Rosicko-oslavanská pánev patří ve svém druhu k a nejmenším pánvím na území České republiky. Nachází se asi dvacet kilometrů západně od Brna a svojí rozlohou zasahuje ze severu k jihu obce (dříve Boží Požehnání), Babice, Zbýšov, a Oslavany.

Rosicko-oslavanská pánev patří ve svém druhu k **nejstarším** a nejmenším **černouhelným** pánvím na území České republiky. Nachází se asi dvacet kilometrů západně od Brna a svojí rozlohou zasahuje ze severu k jihu obce **Zaslávka** (dříve Boží Požehnání), Babice, Zbýšov, a Oslavany.

Skvěle, vše správně vyřešeno! Další indicie se nacházejí ve slově, které bylo doplněno do druhé mezery (písmenko je 3. od konce) a ve slově, které bylo doplněno do čtvrté mezery (písmenko je 3. od začátku)

OK

Aktivita 13: Výběr odpovědi, zde s vazbou na StreetView

1 / 3

Kolik informačních tabulí se nachází u nádraží v Zestávece u?

Úloha
Pomocí google map a funkce street view najdi odpovědi na otázky.

☐ 3

☐ 5

☐ 2

OK

A získaná slovní indicie o vyřešení úkolu

3 / 3

Kolik kolejí vede do Muzea průmyslových železnic ve

Skvěle, všechna místa správně naleznuta! Další část tajenky: Ritt

OK

☐ 2

☐ žádná

☒ 1

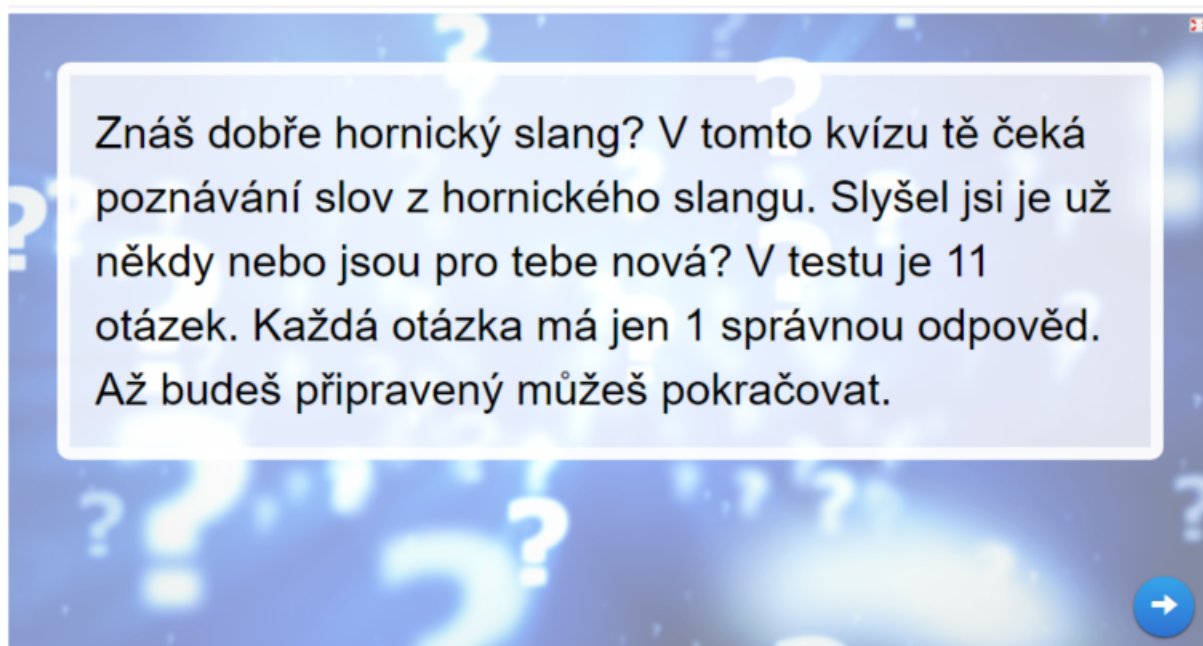

Podobný kvíz zaměřený na pozvání dolů

Ukázka úvodní motivace pro hraní hry

Ukázka z této konkrétní hry.

Postup Flippity

Další postup řešení

Dále budete pracovat v prostředí Google prezentace. Vyberete si vhodný úvodní obrázek, na který budete umisťovat odkazy na aktivity, které jste si připravili.

Jednotlivé dílčí úkoly nakonec zpracujete do výsledné podoby šifrovací hry. Zde vidíte ukázky, jak vyřešili tento úkoly žáci z ověřovací organizace. Úkoly jsou ve formě odkazů pod dílčími obrázky.

Někteří žáci zpracovali tak, že hráči musí jednotlivé úkoly (odkazy na ně) na obrázku hledat.

Někteří žáci zpracovali koláž.

Úniková hra historie hornictví, mikroregion Kahan

Nápověda: Klikej na názvy dolů k zobrazení jednotlivých úkolů. (Jen některé zobrazí link na úkol.)

Úkolů je celkem 5, posbírej všechny písmena, abys získal kód. Až získáš kód klikni na zámek, pod kterým je kód napsaný

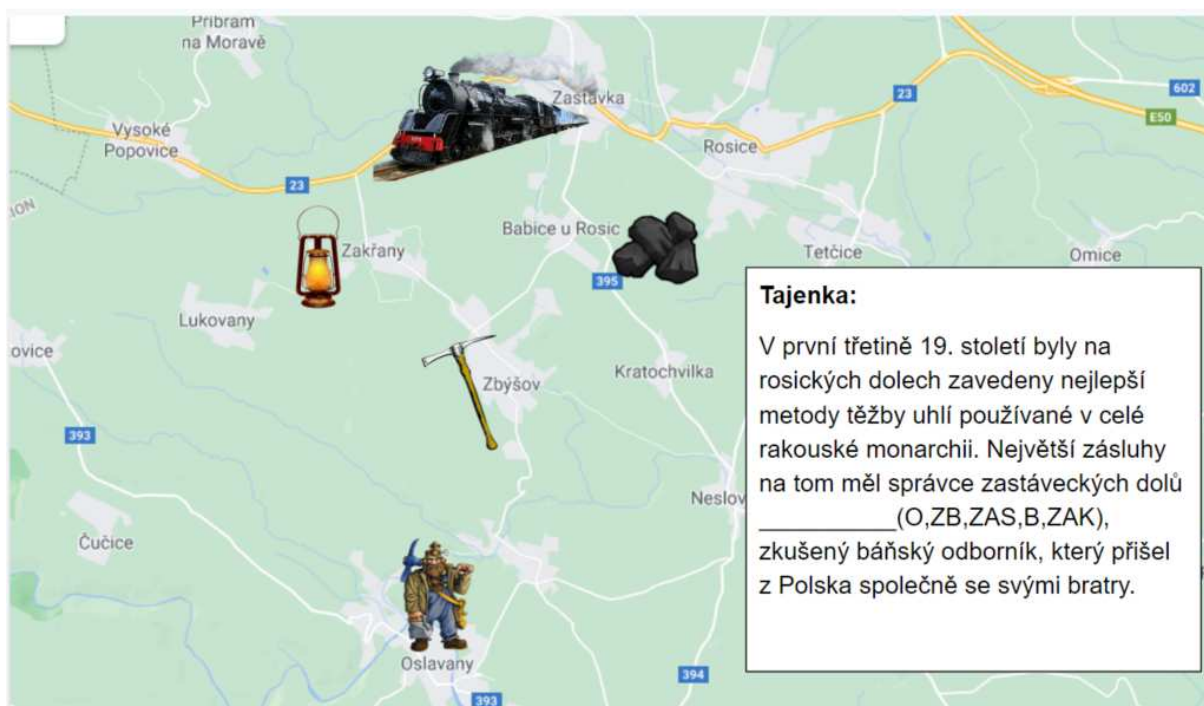
GJFDE

GJDAE

GJFDA

Tajenka:

V první třetině 19. století byly na rosických dolech zavedeny nejlepší metody těžby uhlí používané v celé rakouské monarchii. Největší zásluhy na tom měl správce zastáveckých dolů _____ (O,ZB,ZAS,B,ZAK), zkušený báňský odborník, který přišel z Polska společně se svými bratry.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

A jiní použili symbolické obrázky

Aktivita Flippity

Je popsáno v prezentaci, doporučujeme využít zejména zámečky, které se dají použít i pro zašifrování celé tajenky.

Vzorové úkoly byly vytvořeny s využitím šablony: [Flippity.net Scavenger Hunt Template](https://www.flippity.net/scavenger-hunt-template).

93

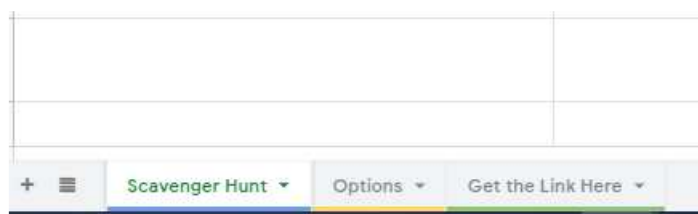
EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Způsob zápisu – do jednotlivých sloupců zapíšeme úkol, nápovědu a řešení.

	A	B	C
1	Clue	Hint	Answer
2	Ve kterém století byla zahájena těžba uhlí v Oslavanech? Uveďte jen číslo bez tečky a textu.		18
3	Jaké je příjmení báňského odborníka z Polska, který byl správcem zastáveckých dolů v 19. století?	https://www.rosicko-oslavansko.cz/13-historie/29-strucna-historie/	Rittler
4	Který důl se jmenuje po osobě, kterou jste odhalili v předchozí hádance?	https://www.rosicko-oslavansko.cz/13-historie/29-strucna-historie/	Julius
5	Na kterém dole došlo k prvním protokolárně zaznamenanému důlnímu	Důl byl ve Zbýšově, konec dolování 1857.	Barbora
6	Který důl je na obrázku? [[Link:https://imgbb.com/mzxRN4P]]		Antonín
7	Ve kterém roce byl založen důl , který se určili na předchozím obrázku?	součet cifer roku je 19	1846
8			

Po zpracování uložíme „Publikujeme na web“ a na listu „Get the Link Here“ získáte odkaz na hru.

Nastavení tajenky se provede na listu „Options“, stejně jako možné nastavení dalších parametrů hry a nápovědných textů.

Option	Setting
Case Sensitive	no
Sequential	no
Randomize	no
Start Text	Klikněte na zámek a můžete začít
Hint Warning	Opravdu potřebuješ nápovědu?
Done Text	Výborně tajenka je Zastávka
Email Address	
Name Prompt	Zpiš svoje jméno
Email Confirmation	Tvoje výsledky budou zaslány organizátorovi hry
Email Subject Line	Výsledky hry Kahan

Odkaz na vzorovou hru: [Flippity.net: Scavenger Hunt](https://flippity.net/Scavenger-Hunt)

Klikněte na zámek a můžete začít

Dokončená a vylustěná hra. Můžete sledovat například rychlost dokončení.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Výborně tajenka je Zastávka

1:00

Byl použit obrázek (z vlastního rodinného archívu autorů), který byl umístěn na <https://imgbb.com/>. Jedná se o bezplatnou službu, kde se dá nastavit i doba dostupnosti obrázku.

2.7.2.4 Kontrola výstupů, pilotní ověření hry

Žáci se budou věnovat opakovanému hraní hry, kterou sami připravili. Ideální je, když se v hraní prostřídají s jinou skupinou, které dají zpětnou vazbu na její hru. Důkladně si tak všichni osvojí pravidla hry a budou moci odhalit nedostatky svým spolužákům.

Varianta desková hra (Příprava pravidel)

Z pilotního ověření jinou skupinou vzejdou možné připomínky. Budete si moci pravidla přizpůsobit či obohatit. V případě potřeby si také upravit karty či vymyslet nové. Zpracujte také podrobná pravidla pro jiné hráče.

Varianta šifrovací hra

Pokud odhalíte, že některý úkol dělá spolužákům výrazný problém, můžete doplnit vhodnou nápovědu.

Po dokončení hry je také potřeba v této hodině věnovat pozornost přípravě výstupu z ostatních aktivit. Následovat totiž bude společné setkání s vašimi spolužáky, rodiči, učiteli, kde jim představíte tyto výstupy.

Shromážděte tedy všechny materiály, které jste v průběhu kroužku vytvořili. Jsou to zejména prezentace o osobnostech mikroregionu Kahan, o osobnostech z oblasti hornictví, o dolech, historii regionu, webové stránky, kvíz, který jste zpracovali po návštěvě muzea, a všechny hry. Dále informace (fotografie a texty), které jste pořídili při návštěvě muzeí a při vycházce po místech spojených s hornictvím (z nich byste na místě mohli udělat malou výstavku). Je to na vaší nápaditosti a iniciativě, jak tento závěrečný výstup připravíte.

Připravíte scénář minikonference. Vyberte si mezi sebou dvojici, která se ujme moderování minikonference. Možný harmonogram – viz další kapitola.

Všechny tyto výstupy představíte na závěrečné minikonferenci, kam můžete pozvat také členy své rodiny, kamarády a známé. Nezapomeňte také pozvat oslovené pamětníky a odborníky a požádat je o případný krátký příspěvek do programu minikonference.

2.7.3 Představení výstupů

2.7.3.1 Prezентujeme znalosti

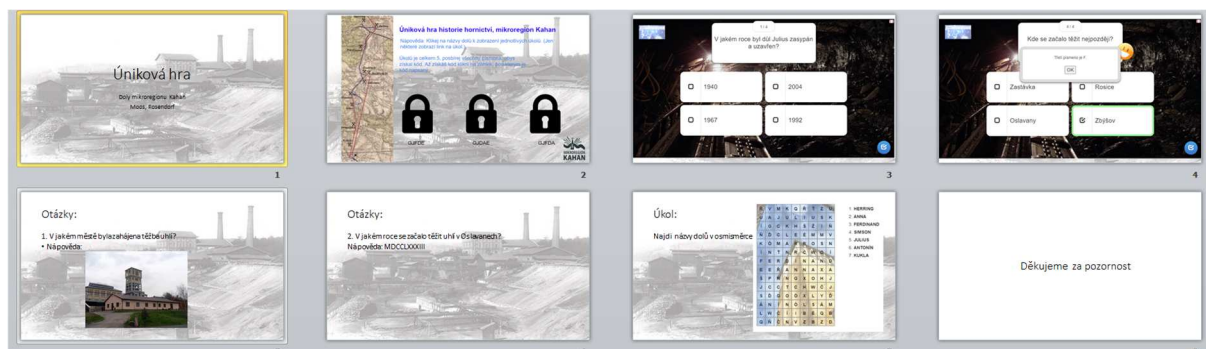
Na poslední dvě hodiny jste si pozvali spolužáky ze školy, kamarády, přátele, rodiče, prarodiče, známé. Představíte jim všechny (co nejvíce) zpracované výstupy. Bude to prezentace o osobnostech mikroregionu Kahan, prezentace o osobnostech z oblasti hornictví. Představení některých míst, které jste prošli v rámci vycházek a exkurzí ve formě fotografií nebo prezentace. Zajímavé výstupy z rozhovorů s pamětníky, s odborníky.

Předpokládaný program mini konference:

Společná část (cca 55 minut)

1. Zahájení – úvodní slovo řešitele projektu, přivítání, seznámení s programem (5 minut)
2. Prezentace jednotlivých témat, seznámení s výstupy okruhů (jedna skupina 5 až 7 minut), po každém vystoupení proběhne kvízová otázka o drobné ceny s předáním odměny výherci (tato část celkem 40 minut).
 - a. Co jsme viděli v muzeu hornictví ve Zbýšově? Prezentace z fotografií doplněná mluveným komentářem. Kvíz. Zpracované v tématu 2.2
 - b. Významné osobnosti regionu z oblasti hornictví – prezentace vytvořená v prezentačním programu. Zpracované v tématu 2.3
 - c. Části obcí a místa připomínající hornictví, popis vycházky a připravené texty k jednotlivým zastávkám Zpracované v tématu 2.4
 - d. Stavby připomínající těžbu uhlí – prezentace vytvořená v prezentačním programu Zpracované v tématu 2.5
 - e. Co jsme se dozvěděli od pamětníků a odborníků? Zpracované v tématu 2.6
 - f. Co jsme pro vás připravili? Představení herních aktivit pro následující půlhodinu. Zpracované v tématu 2.7
3. Závěr – vystoupení hosta (pamětník, odborník) (10 minut).

Ukázka jedné z připravených prezentací speciálně pro mini konference v rámci ověřování.

2.7.3.2 Hrajeme hry

Skupinová část (cca 30 minut)

Ve druhé části rozdělíme účastníky do skupin a pro každou skupinu připravíte některou z her vytvořených v části 2.7.2, případně některou z těch, které jste si sami zahráli v průběhu realizace kroužku. Měli byste mít připravené tablety se šifrovací hrou, sadu deskové hry o hornictví, případně puzzle, pexesa kvízové kartičky apod. Rozdělíte se na skupiny po dvou a každá skupina bude mít na

starost jednu aktivitu. Po vyzkoušení aktivity cca 15 minutách se mohou skupiny prostřídat. Tato část bude trvat 30 minut.

Dotazník a zpětná vazba

Na závěr vyplníte dotazníku projektu.

Příloha 2.7.3.1 Dotazník projektu

Dotazník pro žáky a studenty k projektu Ve škole po škole

č. CZ.02.3.68/0.0/0.0/16-032/0008190

Zakroužkuj, které projektové aktivity ses zúčastnil/a

- a. Moderní technologie
- b. Publicistická činnost na střední škole
- c. Poznáváme region
- d. Filmová výchova

1. Vyznač, zda vnímáš účast na této aktivitě jako obohacení školní výuky?

ano / nevím / ne

2. Ohodnot známku jako ve škole, jak ti vyhovovali lektori projektových aktivit

1 2 3 4 5

3. Zakroužkuj, zda ti vyhovoval čas konání aktivit?

ano / nevím / ne

4. Napiš, co tě při projektové aktivitě zaujalo.

5. Co bys na programu změnil/a?

3 Metodická část

Program je určen zejména pro školy a organizace z regionu Kahan. Je možné ho využít pro školy z jiného regionu, které přijedou do této oblasti na exkurzi, popř. vybrané části jsou využitelné ve výuce zeměpisu, dějepisu, ve vlastivědném kroužku apod. Pokud program neprobíhá v regionu Kahan, pro který je připraven, je potřeba předem upravit dle místa realizace, a potom tato metodika slouží jen jako inspirativní námět pro vedoucí.

Program je realizován převážně jako žákovský projekt. Je tedy soustředěn na samostatnou práci a rozhodování žáků. V průběhu práce na programu a ověřování žáci sami vytvořili materiály, které navrhli: viz video v úvodním, tematickém celku. Je tedy na realizátorech, aby nechali určitou volnost žákům pro samostatnou práci při realizaci tohoto programu. Řada aktivit pak bude dopředu nepředvídaných, ale bude mít jistě větší přidanou hodnotu pro samotné žáky. Bude vycházet zejména z jejich konkrétních možností. Viz rozhovor s pamětníkem – můj dědeček.

Jedná se tedy o inspirativní metodický podkladový materiál pro realizaci vytvořeného programu dalšími realizátory.

Ověřování programu probíhalo v době omezení ve školách. Řada úkolů tedy je orientována na využití digitální techniky. Na odborné části tohoto programu týkající se historie se podíleli také pracovníci muzea hornictví ve Zbýšově, jmenovitě pan Karel Novotný a členové Vlastivědného spolku Rosicka-Oslavanska paní Jarmila Plchová a pan Petr Kubinský, vedoucí hornické sekce tohoto spolku.

3.1 Metodický blok č. 1 Úvod do problematiky – počet hodin 3

Anotace metodického bloku

Tematický blok č. 1 představuje seznámení s celým programem. Jedná se o úvod do problematiky. Program je zaměřený na historii regionu Kahan a zejména na jeho jednu oblast, a to historii hornictví v tomto regionu. Protože účelem je představit tento region i žákům z jiných oblastí, jedná se i o to, aby tito žáci si často sami vyhledali informace, které jsou pro ně pravděpodobně neznámé. Celý program je proto veden kreativní a zábavnou formou, tak aby byl přitažlivý i pro účastníky z jiných oblastí a byl pro ně motivací region navštívit. V tomto duchu je i tento úvodní blok.

Další inspiraci mohou získat realizátoři na stránkách Centra pro komunitní práci Plzeňského kraje věnovaných výstupu projektu „Obrazy historie regionu pro učitele 2. stupně základních škol“, který byl realizován v letech 2014 až 2015, viz <http://metodika-obrazyhistorieregionu.cpkp-zc.cz/>

Kompetence

V tomto bloku budou žáci rozvíjet kompetence:

- Komunikace v mateřském jazyce
- K efektivní komunikaci a spolupráci
- Kompetence sociální a personální (přispívá k diskusi v malé skupině i ve třídě, uvědomuje si potřebu diskuse s druhými, oceňuje zkušenosti druhých)

3.1.1 Náš vztah k mikroregionu

3.1.1.1 Kde bydlíme?

Forma a bližší popis realizace

První část je zaměřena na seznámení s programem jako celkem (co žáky čeká) a poté s mikroregionem Kahan a s jeho historií a s hlavním tématem, kterým se budeme v kroužku zabývat, tedy historií těžby uhlí. Žáci si hromadně i ve skupinách ujasní, co pro ně mikroregion znamená a co již o něm vědí.

Metody

Brainstorming, diskuze, motivační metody

Pomůcky

Dataprojektor, mapa, počítače nebo tablety, připravené cvičení v aplikacích Menti a Padlet.

Cíl

Motivovat žáky k účasti na programu. Seznámit žáky s mikroregionem Kahan, resp. rozšířit jejich znalosti.

Podrobně rozpracovaný obsah

Seznámení s programem (10 minut)

V první hodině seznámíme účastníky s celým programem. Řekneme, jaký je plánovaný průběh programu. Pokud jsou účastníci z regionu Kahan nebo z okolí, součástí jsou také návštěvy míst, o kterých se budou žáci postupně dozvídat informace, a také jsou součástí návštěvy muzeí v regionu. Pokud jsou účastníci mimo region, měla by účast na programu vést alespoň k jedné návštěvě regionu, například formou celodenního výletu nebo vícedenní poznávací exkurze. Vhodné je například ukázat výstupy aktivit z předchozích realizací kroužku, jako motivaci pro účastníky.

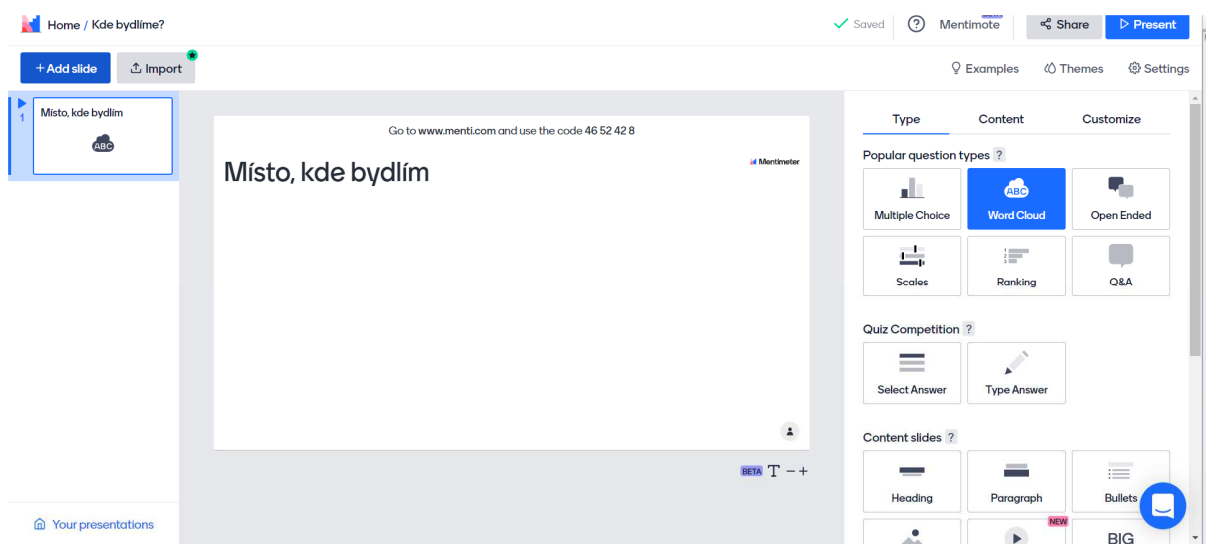
Představení členů (10 minut)

Protože účastníci kroužku nemusí být z jedné třídy ani školy, jako první aktivita bude představení jednotlivých členů a míst, kde bydlí. Představení může být v kruhu, kde každý účastník řekne svoje jméno a také další informace o své osobě, například do kterého ročníku chodí, jaké má zájmy a proč si vybral tuto volnočasovou aktivitu, tedy, jaký má vztah k historii. Pokud se jedná například o žáky z jedné třídy, představování odpadá.

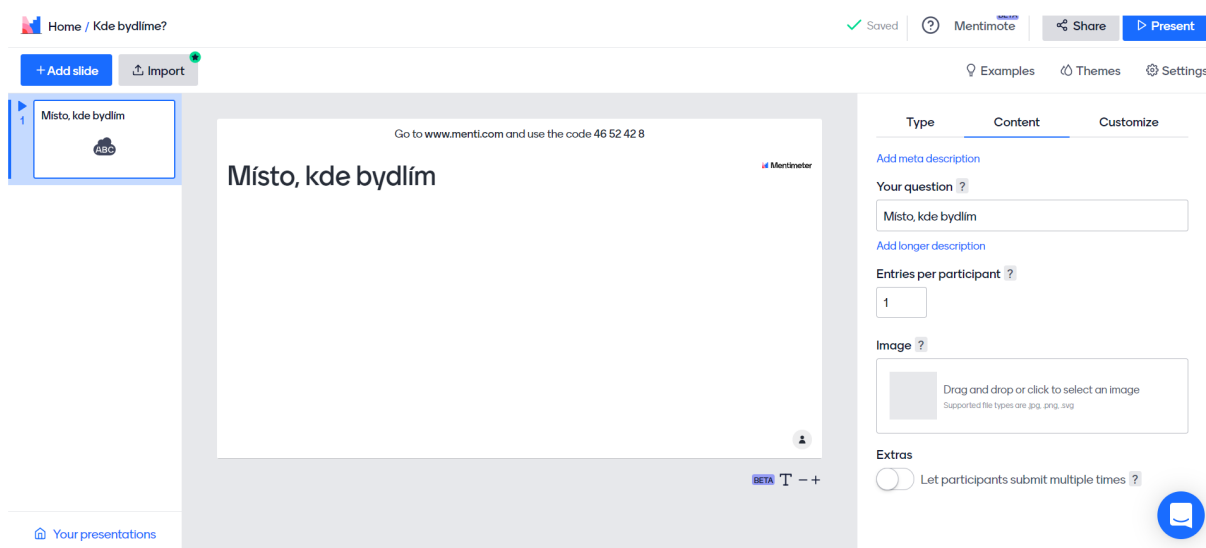
Kde bydlíme? (10 minut)

Na mobilech, tabletech nebo počítačích připravíme pro žáky aktivitu v prostředí Menti. Máme možnost využít odkaz na adrese <https://www.mentimeter.com/>. Učitel dopředu připraví aktivitu, viz obrázek. Nejprve se musí přihlásit do prostředí, potom zvolit možnost Nová prezentace (New presentation) a vybrat typ otázky Slovní mrak (Word Cloud).

Na tomto obrázku vidíte, co je potřeba nastavit: Otázku (Your Question) počet odpovědí jednoho uživatele (Entries per participant)

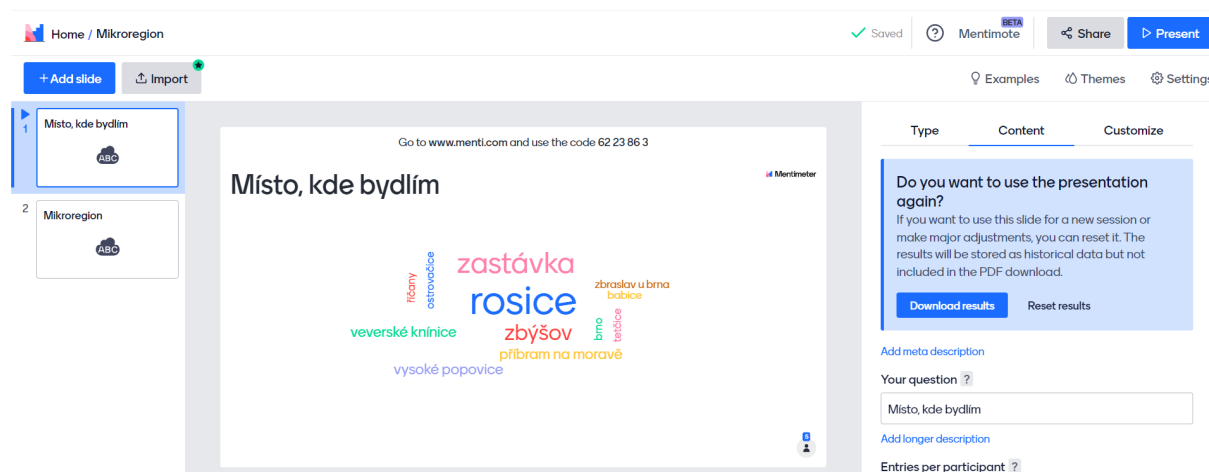
Po úpravě si vyberte možnost Present, výsledek je na dalším obrázku. Součástí je odkaz na vytvořenou aplikaci a také přístupový kód (zde 4652428), který předáte žákům. Výsledky takto připraveného hlasování jsou anonymní.

Go to www.menti.com and use the code 46 52 42 8

Místo, kde bydlím

Mentimeter

Po provedení hlasování se zobrazí výsledky, ukázka výsledků při ověřování programu. Největší text představuje nejčastější odpovědi. Výsledky si můžete stáhnout a uložit (Download results).

Druhou otázkou může být, jaké obce patří do mikroregionu Kahan? Při ověřování bylo použito zase stejné prostředí Menti, s tím rozdílem v nastavení, že každý žák mohl vložit až 10 odpovědí. Výsledky z ověřování jsou vidět na obrázku.

Provedete stručné vyhodnocení ankety.

Co víme o hornictví? (10 minut)

Jako první konkrétní úkol, který se týká nosného tématu hornictví, je brainstorming k tomu, jaké jsou vstupní znalosti žáků, tedy co ví o hornictví. Rozdělte žáky do 3 skupin. Můžete použít papír a fixy nebo použít sdílenou online tabuli nebo nástěnku. Bude se jednat o zápis všeho, co žáky napadne, když se řekne hornictví. Trochu napovězte, že se může jednat například o místa spojená s hornictvím, stavby, osoby, historické památky apod. Žádný nápad není špatný. Pro zápis nápadů můžete využít některou online aplikaci. Při ověřování to byla sdílená nástěnka Padlet. Nástěnka je dostupná po přihlášení na adrese: <https://padlet.com/>, zdarma jsou k dispozici 3 nástěnky, každou nástěnku zpřístupněte pro jednu skupinu žáků. Výsledky jedné skupiny z ověřování jsou na následujícím obrázku (jazykově upraveno, duplicity odstraněny).

Nad výsledky jednotlivé skupiny diskutují a seznámí se svými nápady ostatní.

Otázka a úkol na příště (5 minut vysvětlení zadání)

Pro větší motivaci žáků nechte žákům nějaký prostor tajemství. Žáci sami tipují, co je asi příště a v dalších hodinách čeká? V další lekci na úvod potom můžete vybrat z těch odpovědí několik, které

se více méně trefily – a současně dodat, že tam bude ale ještě něco, nač vůbec nepřišli (například je nenapadnou rozhovory s pamětníky).

Do příště nechte žáky připravit, co ví o mikroregionu Kahan. Zejména by se měli zamyslet nad odpověďmi na otázky: Které obce patří k mikroregionu? Kdy vznikl? Kde je centrum mikroregionu? Proč se nazývá Kahan? Pokud nejste z okolí, tak také odpověď na otázku: Kde leží mikroregion Kahan? A také odpověď na otázku: Kde budete tyto informace hledat?

3.1.1.2 Mikroregion Kahan

Forma a bližší popis realizace

Žáci budou prezentovat zjištěné informace o mikroregionu Kahan. Pokud nebudou připraveni, tyto informace mohou v průběhu hodiny získat z připravených materiálů učitelem – prospekty z mikroregionu Kahan nebo z internetu.

Poznámka

Ve videoukázce je jedno z řešení, které zpracovaly žákyně. Netradiční způsob zjištění informace: Co víš o mikroregionu Kahan? Tato ukázka vznikla v době nouzového stavu, kdy se žáci nemohli scházet.

Viz příloha: Příloha 3.1.1.1 video Co víš o mikroregionu Kahan?

Metody

Diskuze, prezentace, vyhledávání informací

V případě volby rozšíření aktivní hra – geocaching

Pomůcky

Dataprojektor, počítače nebo tablety, mapa. Prospekty z mikroregionu Kahan.

Příloha 3.1.1.1 video Co víš o mikroregionu Kahan?

Příloha 3.1.2.1 Přehled tištěných materiálů

Příloha 3.1.2.2 Citace

Cíl

Žáci začnou budovat vztah k vlastnímu mikroregionu. Získají znalosti o mikroregionu Kahan, zejména s ohledem na jeho historii.

Podrobně rozpracovaný obsah

Nejprve zkontrolujte, zda žáci vyřešili úkol. Informace, které by měli získat, jsou uvedeny v části 2, konkrétně v kapitole 2.1.2 pro žáky. Základním zdrojem jsou oficiální stránky regionu Kahan: O regionu mikroregion Kahan. Mikroregion Kahan [online]. Mikroregion Kahan, 2019 [cit. 2020-10-29]. Dostupné z: <https://www.mikroregionkahan.cz/o-regionu>

Případně tištěné materiály, které lze získat z kulturních a informačních center, zejména v obcích Rosice a Zastávka, dále v obcích Zbýšov a Oslavany, případně v tamních muzejních expozicích.

Některé knihy jsou také v místních knihovnách. Seznam literatury zpracovala paní Jarmila Plchová a je součástí přílohy, se kterou budeme dále pracovat: Příloha 3.1.2.1 Přehled tištěných materiálů.

Rozšíření

V případě, že máte možnost a žáci hru ještě neznají, doporučujeme využít novinky v mikroregionu a tou je Geocaching. Keše jsou umístěny ve čtrnácti obcích Mikroregionu Kahan u míst, které stojí za to vidět. Pro realizaci našeho programu doporučujeme – v místě Zastávka je keš 01 umístěná u kaple sv. Jana Křtitele, která má obtížnost 1,5/5 nebo keš 02 věnovaná městu Rosice je umístěna v blízkosti zdejšího zámku (obtížnost 1,5/5). Více informací na <https://www.mikroregionkahan.cz/o-regionu/putuj-za-permoniky/geocaching>

Tato část není popsána v části 2, záleží na posouzení vedoucím, zda ji do programu zařadí. Může to být současně překvapení pro žáky.

Poznámka pro realizátory

Do příště budou mít žáci další úkol: zamyslet se nad tím, kde najdou konkrétní zdroje informací o historii těžby uhlí v mikroregionu Kahan?

Pokud v hodině, věnované pramenům bude čas, je možné začít ihned. Protože pravděpodobně prvním nápadem žáků bude vyhledávat na internetu, je potřeba mít k dispozici počítače s internetem. Získané odkazy doporučte žákům ukládat, například do záložek (viz obrazový návod v části 2).

Další informace z historie mohou získat z knih. Seznam tištěných pramenů nám poskytla paní Jarmila Plchová a je uveden v příloze – Příloha 3.1.2.1 Přehled tištěných pramenů. Je na vedoucím, zda tento seznam dá žákům k dispozici již v této fázi nebo je nechá pátrat v místních knihovnách a zdroje doplní později.

Při zpracování materiálů musí žáci dodržovat zákony, jedná se zejména o Autorský zákon, Zákon o ochraně osobních údajů. V průběhu realizace programu je potřeba kontrolovat, zda žáci pracují v souladu se zákony. V této kapitole je k dispozici doporučujeme zařadit opakování o tom, jak citovat. Vedoucí může využít prezentaci v příloze: Příloha 3.1.2.2 Citace.

Evaluace

Na závěr tématu nechte žáky sednout do kroužku a udělejte reflexi úvodní části. Nechte je odpovědět na připravené otázky: Překvapilo vás, z jakých obcí jsou členové kroužku? Co jste věděli o mikroregionu Kahan? Dozvěděli jste se něco překvapivého? Co to bylo? Na kterou část programu se nejvíce těšíte?

3.1.2 Úvod – Prameny historických dat

3.1.2.1 Prameny a zdroje dat

Forma a bližší popis realizace

V rámci našeho programu budou žáci pracovat zejména s historickými daty. Tato lekce by měla přinést odpovědi na otázky: Kde můžeme získat informace z historie?

Metody

Myšlenková mapa, brainstorming. Žáci pracují ve dvou až čtyřčlenných skupinách samostatně.

Samostatná práce s internetem

Pomůcky

Kancelářské potřeby, ukázky zdrojů podle možností vedoucího – knihy, fotografie, dobové materiály, mapy, tiskoviny apod. Papíry nebo počítače se software na zpracování myšlenkové mapy.

Příloha 3.2.1.2 Presentace myšlenkové mapy

Dataprojektor, mapa, počítače nebo tablety s přístupem na internet. Příloha 3.1.2.1 Přehled tištěných pramenů

Cíl

Seznámit žáky s možnými zdroji historických dat.

Podrobně rozpracovaný obsah

Historickým pramenem se nazývá primární zdroj informací v historickém bádání. Každý pozůstatek lidské činnosti, který podává relevantní informaci o lidské minulosti, lze využít jako historický pramen. Zvláštní důležitost mají písemné historické dokumenty, jejichž výskyt zahajuje tzv. historické období (aktéři dějin vystupují z anonymity). Nepísemným pramenem se může stát např. archeologický nále, historický obraz známého města nebo třeba filmový záznam politické události.

Historická práce spočívá ve vyhledávání (rešerši) pramenů, jejich analýze a kritice (tj. rozbor a hodnocení jejich důležitosti (relevance), hodnověrnosti, srovnávání s dalšími prameny atd.), interpretaci (výklad zjištěných informací) a zpracování zjištěných poznatků v širších souvislostech.

Prameny je možné rozdělit podle několika hledisek: dle původu pramene (památky, pozůstatky a tradice, prameny), dle formálních znaků (písemné, nepsané, ústní), dle informační struktury (bezprostřední, zprostředkované), dle typu (písemné, hmotné, etnografické, ústní, lingvistické, fonografické, filmové a fotografické) a konečně dle obsahu (ergotechnické – ekonomika, sociotechnické – společnost, psychotechnické – vědomí, tradice).

Zdroj https://cs.wikipedia.org/wiki/Historick%C3%BD_pramen

Odborný pohled

Zdroj a pramen ovšem není týmž viděným jen z hlediska různých oborů, knihovnictví, vědeckých informací a informační vědy na jedné a historických disciplín v širokém smyslu na druhé straně; odlišnost obou pojmů je založena na úrovni hlubší. Zdroj je primárně nespecifikovaný soubor informací – bibliografických, faktografických, plnotextových dokumentů apod. – mající usnadnit práci s těmito informacemi, především jejich vyhledávání. Teprve druhotně je nějak oborově či tematicky vymezen, v praxi se tedy potom za zdroj považuje databáze budovaná některým agregátorem, obvykle se tak operuje teprve se sekundární rovinou pojmu. Na této praktické, či spíše prakticistní úrovni se pojetí zdroje a práce s ním nevymaňuje z přístupu daného hlediskem všeobecné asistence. Příčina tzv. druhé informační krize tudíž zatím nenalézá řešení, protože agregování zdroje je odpovědí na tzv. první informační krizi, jak jsme již viděli. Práce se zdroji se tak nezbytně musí dostat do jiného rozměru, aby je bylo možné opravdu vytěžit, aby nezůstávaly jen formalizovanou zástěnou informačního chaosu. K tomu pomůže rozlišení informace a metainformace. Bez tohoto rozlišení je sice historické knihovnictví po celou dobu své existence nemyslitelné, takže s ním přirozeně po celý čas nějak pracuje, nicméně se zdá, že mu chybí dostatečná reflexe.

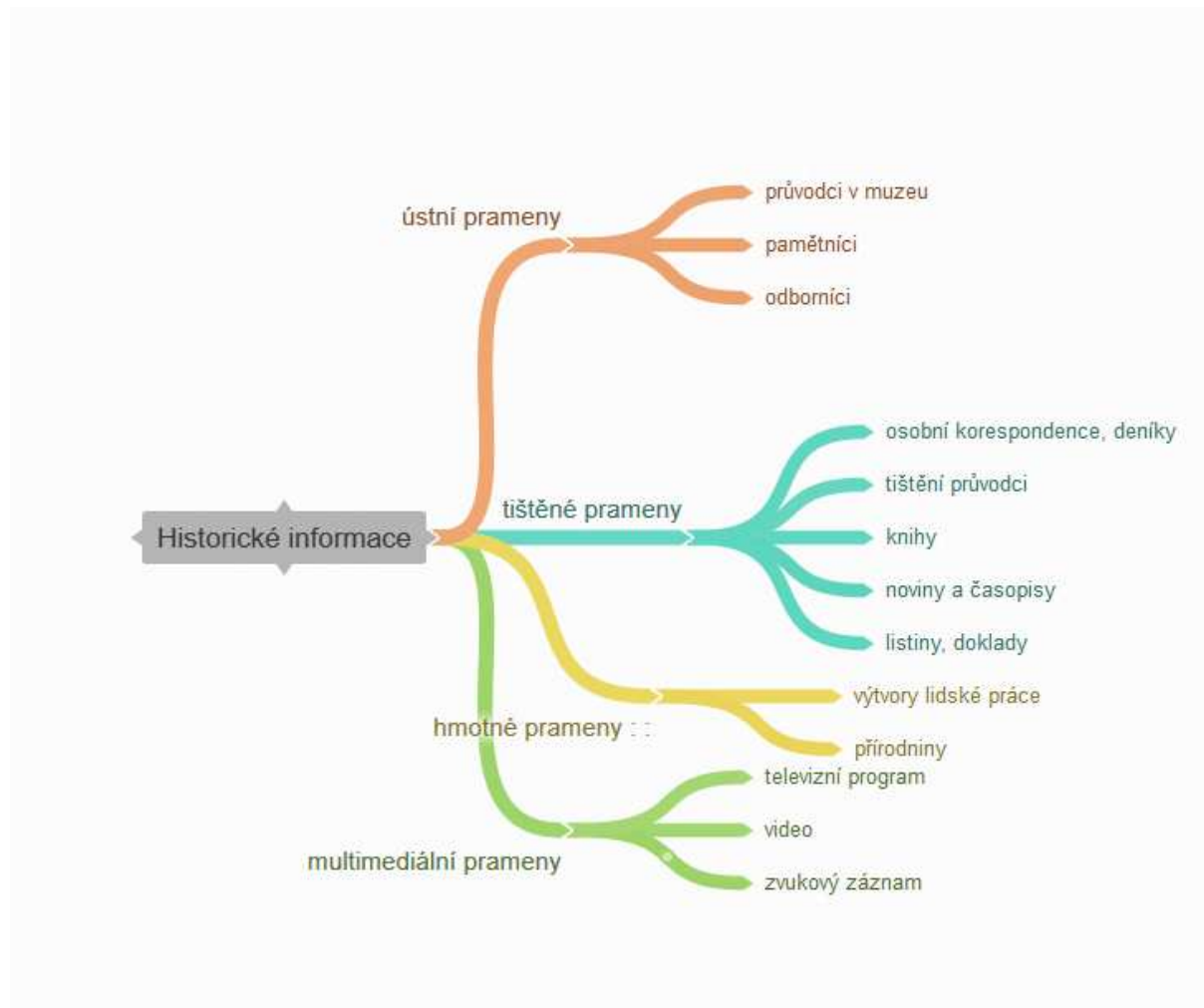
<https://ikaros.cz/zdroje-a-prameny-historicke-knihovnictvi-v-informacnim-veku>

Žáci by měli formou myšlenkové mapy zpracovat, jaké znají zdroje historických dat. Návod a nápovědu mají žáci v části 2.1.2.1

Současně by také měli diskutovat o dostupnosti těchto informací. Kde je mohou získat?

Na následujícím obrázku je možné řešení.

Pokud zbude čas, mohou začít žáci pracovat na úkolu:

Za úkol budou mít najít a vytvořit přehled míst, kde by mohli najít konkrétní zdroje informací o historii těžby uhlí v mikroregionu Kahan.

Pravděpodobně začnou žáci hledat informace na internetu, tak jim doporučte, abyste si je ukládali do záložek pro pozdější využití.

Klíčová slova pro vyhledávání:

rosicko-oslavanská pánev (3910 výsledků)

rosicko-oslavansko uhlí (5310 výsledků)

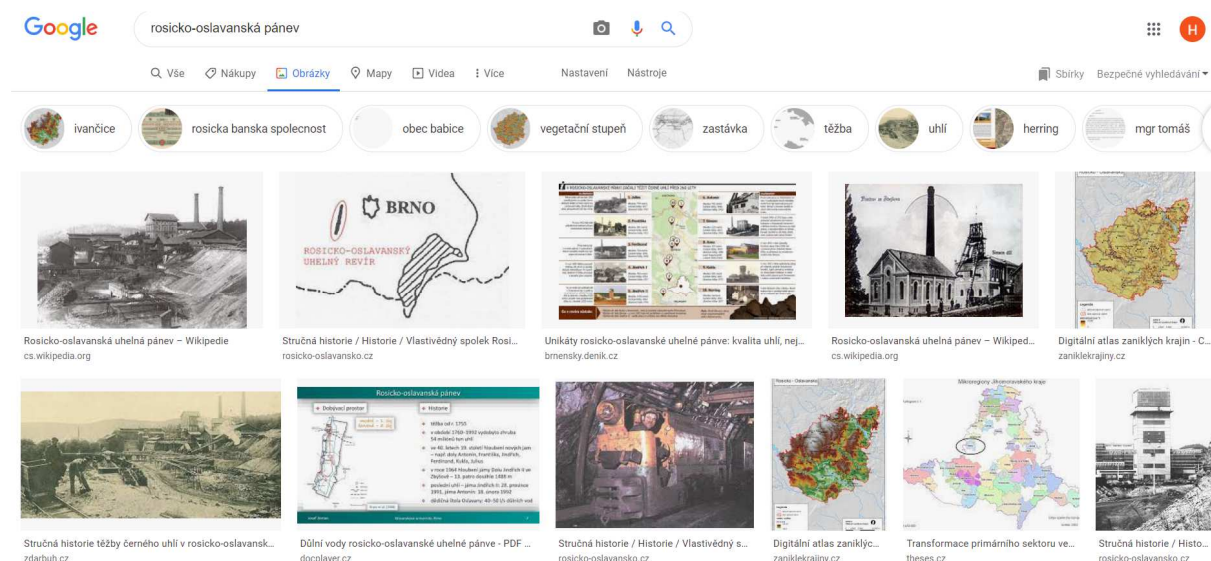
historie hornictví Zbýšov (22 000 výsledků vyhledávání)

rosicko-oslavansko těžba (4290 výsledků)

hornictví kahan (27 200 výsledků)

Doporučte rovněž, aby nehledali jen v kategorii vše, ale také v kategorii obrázky, mapy, videa atd.

Odpověď na vyhledávání v kategorii obrázky

Doporučte žákům, že i z těchto odkazů mohou vycházet a zařadit je do přehledu zdrojů. Zde konkrétně rosicko-oslavansko.cz, brnensky-denik.cz, zaniklekrajiny.cz (digitální atlas zaniklých krajín), zdarbuh.cz, docplayer.cz (důlní vody rosicko-oslavanské uhelné pánve), mirkoregionkahan.cz.

Zdůrazněte, že je vždy potřeba použít alespoň tři různé zdroje z internetu k ověření správnosti dat.

3.2 Metodický blok č. 2 Historie těžby uhlí v rosicko-oslavanském revíru – počet hodin 4

Anotace metodického bloku

Žáci samostatně sbírají informace k jednotlivým tématům. Využívají k tomu historické písemné prameny (kroniky obcí), sekundární literaturu i informace přístupné na internetu. Seznamují se s historií těžby uhlí v rosicko-oslavanském revíru.

Kompetence

V rámci metodického bloku č. 2 budou žáci posilovat následující kompetence:

- Kompetence k učení – vyhledávají a třídí informace a na základě jejich pochopení, propojení a systematizace je efektivně využívají v procesu učení,
- Kompetence komunikativní – využívají informační a komunikační prostředky a technologie pro kvalitní a účinnou komunikaci
- Kompetence sociální a personální – chápou potřebu efektivně spolupracovat s druhými při řešení daného úkolu

3.2.1 Úvod a sběr informací

V této části se žáci budou věnovat zejména sběru dostupných informací z historie hornictví v mikroregionu Kahan.

3.2.1.1 Sběr informací

Forma a bližší popis realizace

Žáci budou v programu pracovat s historickými daty. V této části se seznámí se zdroji historických dat a s prací s nimi. Pracovat budou s myšlenkovou mapou.

Metody

Myšlenková mapa, brainstorming. Žáci pracují ve dvou až čtyřčlenných skupinách samostatně.

Samostatná práce s internetem

Pomůcky

Počítače s internetem, pracovní list pro všechny účastníky, kancelářské potřeby, ukázky dalších zdrojů podle možností vedoucího – knihy, fotografie, dobové materiály, mapy, tiskoviny apod.

Pracovní list Příloha 2.2.1.1 Pracovní list Historie těžby uhlí v Rosicko-oslavanském revíru.

Příloha 3.2.1.2 Prezentace myšlenkové mapy

Dataprojektor, mapa, počítače nebo tablety s přístupem na internet. Příloha 3.1.2.1 Přehled tištěných pramenů

Cíl

Seznámit žáky se zdroji historických dat, zejména se zaměřením na zpracovávané téma historie hornictví v rosicko-oslavanském uhelném revíru.

Podrobně rozpracovaný obsah

Úvodní brainstorming (5 minut)

Na začátku bude brainstorming: K čemu myslíte, že vás nakonec ten náš celý program dovede? Tak jaké máte nápady?

Během brainstormingu vedoucí programu jen tiše zapisuje nápady účastníků. Když se jich několik nashromáždí, tak brainstorming ukončí a zahájí hodnocení nápadů. Co který z možných vyústění programů přinese, jak to bude náročné, jak by o to stáli atd. Není moc pravděpodobné, že už teď určí, že budou schopni vytvořit vlastní prezentace o mikroregionu Kahan případně didaktickou hru, ale pokud ano, tak si to vedoucí programu nechá jako poslední z uvedených možností.

Myšlenková mapa (10 minut)

Nejprve žáci zpracují myšlenkovou mapu k tématu historie těžby uhlí v rosicko-oslavanském revíru. Měli by přijít například na tyto výstupy: každodenní život horníka, pracovní nástroje horníka, bydlení, stávky, důlní neštěstí, stavby související s těžbou uhlí, hornické školství, hornické spolky, využití uhlí, památky, pamětníci, volný čas horníků, zájmové organizace,

Pracují ve dvou až čtyřčlenných skupinách. Myšlenkovou mapu mohou zpracovávat na papíry nebo elektronicky pomocí vhodného software. Práci s myšlenkovou mapou by měli znát z formální výuky, stejně tak jako možný softwarový nástroj.

Řešení druhého úkolu (10 minut)

Dále by měli odpovědět na otázky, kde hledat zdroje informací?

Možné odpovědi – internet, knihy, archív, obecní kroniky, fotografie, vzpomínky pamětníků, muzea, naučné panely, knihovny. Žáci budou pravděpodobně konkrétně odpovídat Muzeum v Oslavanech, zámek v Rosicích, jméno konkrétního příbuzného – pamětníka, ...

Poslední otázkou je: jak téma zpracovat, jaké mají náměty?

Možné odpovědi: Chronologicky, od počátku těžby a po útlum. Podle oblastí – technika, osoby. Podle zdrojů informací.

Zdroje informací na internetu, seznam odkazů:

- Rosicko-Oslavansko stručná historie revíru

<http://www.Rosicko-Oslavansko.cz/13-historie/29-strucna-historie/>

- Historie hornictví Rosicko-oslavanský uhelný revír

<http://podzemi.solvayovylomy.cz/historie/lokalita/ro/ro.htm>

- Podrobná historie v bodech

https://www.Rosicko-Oslavansko.cz/index.php?file=novinky_archiv.php&page=5

- Z hornické historie na stránkách mikroregionu Kahan

<https://www.mikroregionkahan.cz/aktuality-a-akce/10-sfarej/97-z-hornicke-historie-cast-1>

- O energetice

<https://oenergetice.cz/rychle-zpravy/pred-25-lety-ukoncila-hrozba-vybuchu-tezbu-uhli-v-rosicko-oslavanskem-reviru>

- Rosicko-oslavanská uhelná pánev na Wikipedii

https://cs.wikipedia.org/wiki/Rosicko-oslavansk%C3%A1_uhel%C3%A1_p%C3%A1nev

- Unikáty rosicko-oslavanské uhelné pánve

https://brnensky.denik.cz/zpravy_region/unikaty-rosicko-oslavanske-uhelne-panve-kvalita-uhli-nejhlubsi-dul-i-stavky-2015.html

- Báňská záchranná služba

<https://zachranar.cz/2014/04/banska-zachranna-sluzba-v-rosicko-oslavanskem-reviru/>

- Bakalářské práce

<https://dspace.vsb.cz/bitstream/handle/10084/69507/B2110.2101R004.fig026.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

https://geography.upol.cz/soubory/studium/dp/2011-rg/2011_Stankova.pdf

- Diplomová práce O mikroregionu Kahan

https://theses.cz/id/46yt6i/zaverecna_prace.pdf

- Muzeum průmyslových železnic

<http://www.mpz.cz/historie-dolovani>

Dalším z pramenů, které slouží k seznámení s historií, jsou muzea. V mikroregionu Kahan jsou dvě muzea, která jsou zaměřena na historii hornictví, a další, která se problematikou také zabývají.

Jedná se o muzeum hornictví ve Zbýšově, které provozuje Vlastivědný spolek Zbýšov. Původně Výstava Hornictví ve Zbýšově se do roku 2017 nacházela v 1. patře Kulturního střediska.

V roce 2017 přemístili členové vlastivědného spolku exponáty do areálu dolu Simson. Stránky muzea:
<http://www.zbysov.info/historie-hornictvi/vystava/>

Stálá expozice hornictví se nachází také v prostorách zámku v Oslavanech, jedná se o expozici s názvem: Hornictví a energetika Rosicko-Oslavanska,

Výstava je tematicky rozdělena do několika částí:

Geologie a mineralogie: jak rostlo uhlí, minerály a nerosty Rosicko-Oslavanska.

Vývoj hornického řemesla: přehled dolů v revíru, historické i novější metody těžby, život a práce horníků, nářadí a pracovní pomůcky. Důlní záchranná služba a její vybavení. Součástí expozice je i **maketa důlní chodby** s rubáním ve skutečné velikosti s důlní lokomotivou.

Oslavanská elektrárna – první parní velkoelektrárna na Moravě (1913–1993). Funkční velín elektrárny ze 40. let, telefonní ústředna, vývoj elektrifikace okresu, historické elektrospotřebiče.

Hornickou a energetickou expozici doplňují stálé výstavy:

Expozice lampových radiopřijímačů vyráběných od 20. let minulého století: gramofony, magnetofony, televizory, ale i vysavače, fotografické přístroje, promítačky, kamery atd.

Výstava Encyklopedie Oslavan. Historie města, archeologie, řemesla, významné osobnosti, příroda a zemědělství Oslavanska.

Zdroj: stránky muzea: <http://www.Rosicko-Oslavansko.cz/12-expozice/27-hornictvi-a-energetika/>

Další výstavy jsou stálé nebo nepravidelné v prostorách regionálního kulturního centra mikroregionu Kahan v Zastávce.

V současnosti probíhá výstava s názvem Hornická výstava, viz událost na Facebooku: <https://www.facebook.com/riczastavka/posts/2401846140119726/>

Regionální informační centrum Zastávka

5. října 2020 · 🌐

■■■ HORNICKÁ VÝSTAVA ■■■

Stále můžete v RIC navštívit naši výstavu, která zde bude umístěna do 18. 10.!
Výstava začala dnem Hornických slavností, kdy jsme si v Zastávce připomínali bohatou hornickou historii. Už moc času nezbývá, tak koho zajímá – těšíme se na Vaši návštěvu! 🙏

Oficiální stránky RIC: <http://riczastavka.cz/>

Muzeum průmyslových železnic: <http://www.mpz.cz/>

Informace ale také lze hledat na sociálních sítích, například na Facebooku vlastivědného spolku:

<https://www.facebook.com/rosicko.oslavansko/>

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Pracovní list (15 minut)

Třetí částí této lekce je vyplnění pracovního listu. Jedná se o základní otázky k historii těžby uhlí v regionu. Při řešení se žáci nesoustředí pouze na odpovědi na otázky, ale zejména určují, ze kterého informačního pramene by čerpali. Po skončení této části proveďte kontrolu odpovědí a také zdrojů, kde žáci informace našli.

Možné řešení pracovního listu

1. Kdy a kde začala těžba uhlí v rosicko-oslavanském revíru?

V Oslavanech, v roce 1755

2. Jak se jmenovaly nejvýznamnější doly?

Julius, Ferdinand, Herring, Jindřich I a Jindřich II, Antonín, Simson, Anna, Františka, Kukla

3. Jaká byla důlní neštěstí v revíru? Co bylo jejich příčinou? Uveďte příklad.

Výbuch metanu a uhelného prachu. Například v roce 1921 na dole Kukla (24 horníků zahynulo a 17 bylo zraněných). Na dole Františka v Padochově u Oslavan v roce 1860 zahynulo 53 havířů.

4. Co byla důlní záchranná služba?

Báňská záchranná služba byla složená z čtyř záchranářů, mechanika, řidiče a vedoucího. Tito pracovníci měli pohotovost pro případ důlního neštěstí. Vypomáhali také v jiných krizových situacích.

5. Proč byly stávky a ve kterém roce byla největší?

Většinou za dosažení vyšších mezd, případně za zlepšení pracovních podmínek. Stávky byly v letech 1875, 1889, 1898, 1907, 1917, 1920, 1923, 1926, 1928, 1932.

Nejvýznamnější byla v roce na přelomu let 1932 a 1933, trvala 16 týdnů.

6. Která obec vznikla v regionu až s rozvojem těžby uhlí?

Zastávka

7. Proč se mikroregion jmenuje Kahan? Podle čeho? Najděte na obrázku. Odkaz na obrázek vložte jako odpověď.

Například: <http://www.kahany.cz/index/category/id/1/select/3/page/10>

8. Kdy a proč těžba skončila?

V roce 1992. O zastavení těžby bylo rozhodnuto vládou ČSFR dne 11. 6. 1990. Hlavní příčinou byly vysoké náklady na vytěžení jedné tuny uhlí a přechod oslavanské elektrárny na teplárenský provoz.

Na závěr žáci odpovídají na otázky k relevanci informací: Stačí jeden zdroj na ověření, že je informace správná? Kolik různých zdrojů je potřeba pro ověření použít?

Evaluace (5 minut)

Nechte odpovídat žáky na otázky:

Která informace pro vás byla překvapující?

Co jste se dozvěděli zcela nového?

Jak se vám informace získávaly, zatrhněte možnost

- Výborně, informace jsme našli sami
- Některé informace jsme nenašli
- Většinu informací jsme nenašli, až po pomoci vedoucího

Instrukce pro následující hodiny

Následující dvouhodinu navštívíme první muzeum, jedná se o muzeum hornictví ve Zbýšově. Pro žáky máme připravené pracovní listy, odpovědi na otázky v pracovním listu budou hledat v průběhu návštěvy muzea. Také by měli provádět v průběhu výkladu fotodokumentaci akce. Je možné zadat jednotlivým skupinám, na co se mají soustředit. Možné ale je také, aby si každý účastník pořizoval svůj vlastní záznam pro další použití. Pořizování dokumentace dohodněte s průvodcem. Ideální je domluvit si samostatnou prohlídku (je možné na tel. čísle 776 492 811 s tím, že po skončení oficiální části bude volná prohlídka, kde budou žáci hledat odpovědi na otázky z pracovního listu a pořizovat fotografie. Celková délka prohlídky pak bude dvě vyučovací hodiny.

Před návštěvou muzea můžete zhlédnout zpravodajství ČT z budování muzea: <https://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10122427178-udalosti-v-regionech-brno/320281381990527-udalosti-v-regionech?x=73&y=9&index%5B%5D=770073>

Reportáží z muzea je věnován úvod zpravodajství v délce cca 5 minut.

Upozorněte žáky, aby si vzali psací potřeby a zařízení pro pořizování fotodokumentace.

Kontakt na domluvu prohlídky muzea:

Kontaktní osoba

Pan Karel Novotný

tel.: 776 492 811

e-mail: novotny342@seznam.cz

3.2.2 Návštěva muzea hornictví ve Zbýšově

Tato část bude realizována jako dvouhodina.

3.2.2.1 a 2 Návštěva muzea hornictví ve Zbýšově

Forma a bližší popis realizace

Tato část je věnovaná návštěvě v muzeu hornictví ve Zbýšově. Během návštěvy se žáci seznámí s jednotlivými exponáty, fotografiemi a texty na panelech, pomůckami horníků, exponáty ve vitrínách či vybavením ve venkovní části areálu.

Metody

Exkurze, expoziční, metody slovně-názorné

Pomůcky

Připravené pracovní listy – Příloha 2.2.2.2 Pracovní list Muzeum Zbýšov, psací potřeby, fotoaparáty, tablety případně diktafon.

Příloha 3.2.2.2 Řešení pracovního listu Muzeum Zbýšov

Příloha 3.2.2.1 Lístičky na losování témat pro návštěvu muzea

Příloha 3.2.2.3 Muzeum Zbýšov – fotogalerie z muzea

Příloha 3.2.2.4 Šablona kvízu – list s logolinkem projektu

Příloha 3.2.2.5 Kvíz vytvořený při ověřování

Cíl

Získat odborné informace k problematice historie hornictví, získat fotografie pro další výstupy, seznámit se podrobněji s tematikou hornictví prostřednictvím exponátů v muzeu a výkladu odborného pracovníka muzea.

Podrobně rozpracovaný obsah

Úvodní metodické pokyny máte v předchozí lekci, je potřeba tuto návštěvu mít již dopředu připravenou. Jak bylo uvedeno, je vhodné (a možné) domluvit individuální prohlídku pro danou skupinu žáků – členy kroužku. Také dopředu připravte pro žáky pracovní listy.

Prohlídka muzea s průvodcem

Nejprve proběhne klasická prohlídka muzea, kde průvodce seznámí žáky s historií hornictví a představí jednotlivé exponáty. Žáci při této části nebudou dělat žádné zvukové ani fotografické záznamy, aby nerušili výklad průvodce. Mohou si dělat poznámky do pracovních listů.

Řešení pracovního listu

Jak se jmenuje těžní věž, ve které je umístěno muzeum?

Simson

Kde se začalo těžit na Moravě první uhlí, jmenujte obec

Oslavany

Doplňte jména dolů, která mají v názvu křestní jméno, u některých počátečních písmen může být více dolů

A Anna, Antonín

B Barbora

F František, Františka, Ferdinand

J Jindřich I, Jindřich II, Julius

T Theodor

Kdy byla ukončena těžba uhlí v dole, kde se nacházíme?

1925

Který důl byl ve své době nejhlubším v Evropě?

Jindřich II

Popište, jak probíhala evidence horníků na pracovišti.

Každý horník měl svoje identifikační číslo.

Po příchodu do práce si vyzvedl svoje identifikační číslo (známku) u evidence.

Pracovník evidence ho zapsal do šichtovnice.

Před sfáráním odevzdal horník svoje číslo lampáře, ta mu vydala lampu i sebezáchranný přístroj.

Lampářka známku pověsila na tabuli.

Po vyfárání horník vrátil lampu a přístroj a vyzvedl si zpět evidenční známku.

Na co se používala rychlovrтка do uhlí?

Jednak do navrtání do uhlí za účelem zavlážování uhlí vodou a jednak na navrtávání děr do stojek, kam se dala trhavina a vyrubané prostory se zavalily.

Použil průvodce nějaká slova, která jste dosud neznali?

Mnoho možností například: kače, kylofy, grace, trůčky, interferometr, ráčna, hupcuk, ... další výrazy jsou v muzeu na nástěnce, viz obrázek.

Po výkladu průvodce nechejte krátký čas na vyplnění pracovních listů.

Sběr materiálu pro zpracování dílčích témat

Po vyhledání odpovědí na otázky z pracovního listu rozdělte žáky na skupiny (nebo se rozdělí sami). Ideální počet žáků na skupinu jsou dva nebo tři. Úkolem skupin bude znovu projít muzeum a vyhledávat podklady pro zpracování výstupu. Připravte si papíry, tužky, fotoaparáty. Pracovat budete ve skupinách po dvou až třech. Každá skupina si vylosuje (nebo již dříve vylosovala) jedno téma.

Témata ke zpracování (viz Příloha 3.2.2.1 Lístičky na losování témat pro návštěvu muzea)

- Pomůcky horníka pro práci
- Ochranné pomůcky horníka a zajištění bezpečnosti
- Hornické zájmové spolky
- Horníci a zahraniční spolupráce
- Postup dolování uhlí (možnost využít dotazu na průvodce)
- Slovníček slangových výrazů

Poznámky

Žáci získávají informace ke konkrétnímu tématu. Jedná se o nácvik vyhledávání informací v muzeu. Pokud žák zvládne zpracovat toto poměrně přesné zadání, je schopen v případě potřeby vyhledat jakékoli informace.

Mimo textových informací získávají žáci také potřebnou fotodokumentaci. Problémem při fotografování v muzeu je to, že řada exponátů je ve skleněných vitrínách a v místnosti není dostatek světla. Je proto obtížné exponáty správně vyfotografovat.

3.2.2.3 Zpracování výstupu z návštěvy muzea – počet hodin 1

Forma a bližší popis realizace

Žáci budou pracovat se získanými informacemi. Budou vybírat na jedné straně zásadní a podstatná data na druhé straně zajímavosti, které by mohly zaujmout jejich vrstevníky. Z nich vypracují kvízové otázky.

Metody

Samostatná práce na výstupu – kvízy, práce s prameny

Metody praktické

Pomůcky

Počítače, pořízené materiály z předchozích dvou hodin, případně literatura k tématu historie regionu

Případně Příloha Šablona kvízu – list s logolinkem projektu

Cíl

Vytvořit kvízové otázky ze získaných informací.

Podrobně rozpracovaný obsah

Úkolem je z informací, které žáci získali při návštěvě muzea, zpracovat znalostní kvíz pro svoje spolužáky. Kvíz bude vytvořen tak, že bude obsahovat vždy otázky a tři až čtyři možné odpovědi. Každá skupina zpracuje 5 až deset otázek, část otázek bude obsahovat obrázek. Témata odpovídají tomu, co jednotlivé skupiny dostaly zadáné v druhé části exkurze. Vzor mají žáci v části 2.

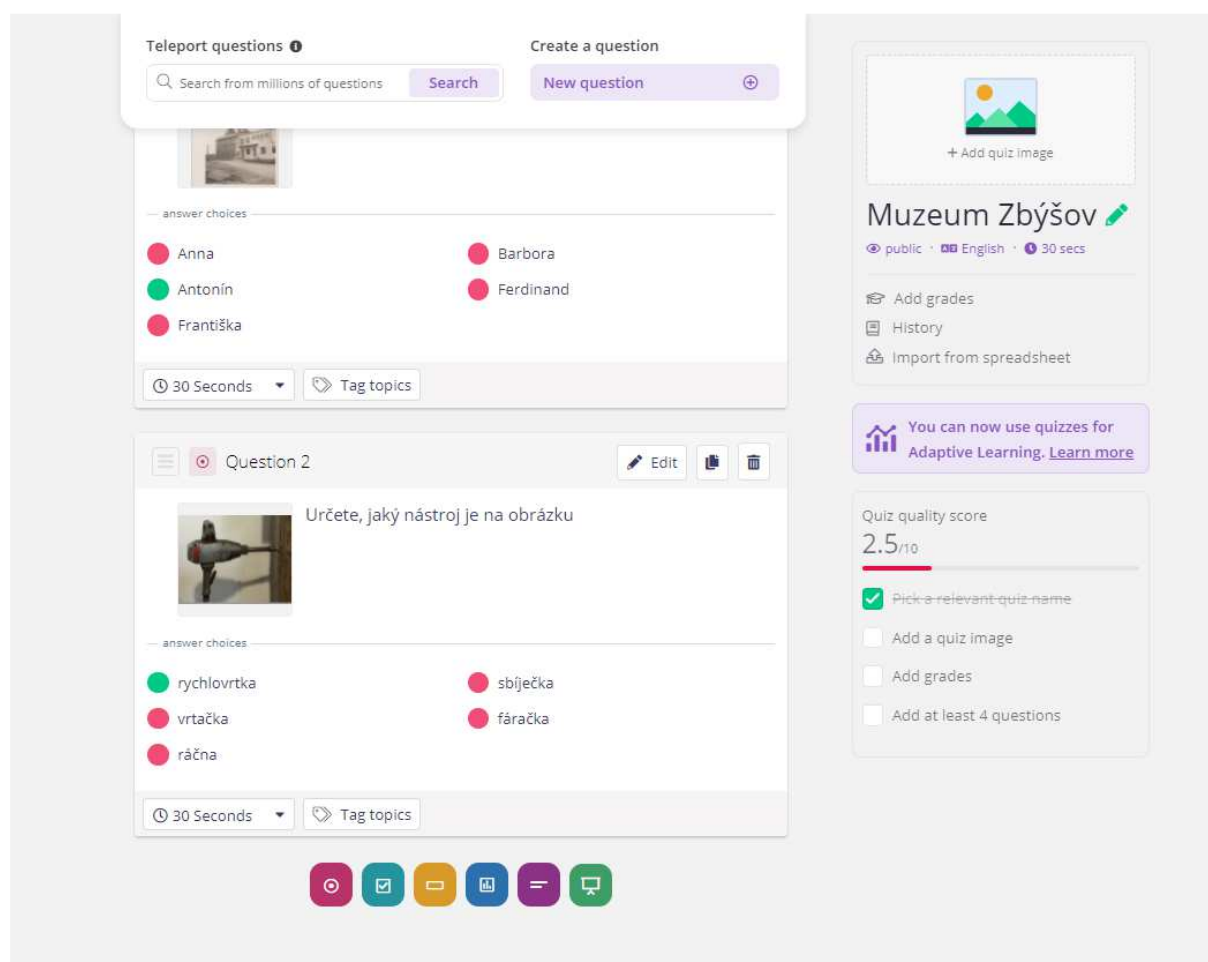
V případě, že žáci při návštěvě nepořídili vhodné fotografie, mohou použít při tvorbě kvízu obrázky z přílohy 3.2.2.3 Muzeum Zbýšov. Jedná se o fotografie autorů programu.

Připomeňte žákům, že tyto otázky, které si nyní připraví, potom mohou použít v závěrečném výstupu v kapitole 2.7. Připomeňte žákům, aby ke každému kvízu doplnili také klíč k řešení. Vzor je opět v části 2. K přípravě kvízu mohou žáci použít digitální technologie. Pro tvorbu kvízu je to například prostředí Quizizz, kde mohou žáci využít otázky s výběrem možností, kdy je jedna možnost správná (Multiple Choice), s výběrem možností, kde je více možností správně (Checkbox), doplnění slova (Fill-in-the-Blank), hlasování (Pull), otevřená odpověď (Open Ended).

Další možná prostředí jsou Socrative, Quizlet, Mentimeter, Educandy. Rozhodující je, které prostředí zná vedoucí kroužku a případně, které znají z praxe žáci. V každém případě, při volbě možnosti zpracování kvízu v některém z těchto prostředí, je třeba, aby si žáci založili učitelské účty. Vedoucí také může využít šablony kvízu, která byla vytvořena pro program „Učíme se v lavicích i bez lavic“ a je v příloze Příloha 3.2.2.4 Šablona kvízu – list s logolinkem projektu.

Na následujícím obrázku je ukázka kvízu v prostředí Quizizz.

Nezapomeňte upozornit žáky, aby při výběru fotografií vybrali ty, které jsou v rámci možností kvalitní a cílem není zmať řešitele kvízu.

3.3 Metodický blok č. 3 Významné osobnosti regionu – počet hodin 3

Anotace metodického bloku

V této části se žáci seznámí a významnými osobnostmi regionu, které se proslavily v oblasti literatury, vědy, výtvarného umění, filmu, divadla či sportu. Zvláštní důraz budeme klást na osoby, jejichž činnost nějak souvisela s hornictvím.

Kompetence

V metodickém bloku č. 3 budou žáci posilovat tyto kompetence:

- Komunikace v mateřském jazyce.
- K efektivní komunikaci a spolupráci.
- Kompetence sociální a personální (přispívá k diskusi v malé skupině i ve třídě, žák si uvědomuje potřebu diskuse s druhými, oceňuje zkušenosti druhých)

3.3.1 Přehled osobností

3.3.1.1 Osobnosti mikroregionu Kahan

Forma a bližší popis realizace

První část tématu je zaměřena na seznámení s osobnostmi mikroregionu Kahan pomocí prezentace, kterou má k dispozici učitel.

Žáci pod vedením určí významné osobnosti regionu v oblasti politiky, vědy, školství, kultury a sportu. Odpoví na otázku: Kdo jsou významné osobnosti regionu?

Metody

Žáci pracují ve skupinách samostatně, výsledky průběžně konzultují s lektorem. Nejprve proběhne fáze heuristická, tj. shromáždění pramenů k danému tématu (výpisky z kronik, shromáždění fotografií, publikací, záznamů z rozhovorů s pamětníky aj.).

Brainstorming, diskuze, výklad učitele.

Pomůcky

Notebook, dataprojektor, kancelářské potřeby, fotoaparát, diktafon. Získané zdroje (knihy, internetové zdroje, fotografie z muzea).

Prezentace o osobnostech regionu: Příloha 3.3.1.2 Osobnosti regionu

Příloha 3.3.1.1 Osobnosti kartičky

Cíl

Seznámit žáky s osobnostmi mikroregionu Kahan.

Podrobně rozpracovaný obsah

Vedoucí připraví z přílohy soutěžní kvíz, vystřihá obrázky jména a obor a žáci potom přiřazují do trojic. Připravené kartičky jsou v příloze 3.3.1.1.

V příloze 3.3.1.2 Osobnosti regionu má vedoucí k dispozici prezentaci o osobnostech regionu. V podobné podobě potom začnou žáci vytvářet prezentaci o osobnostech hornictví v regionu, což bude jedním z úkolů této a následující hodiny.

Vhodné je také, aby vedoucí měl připravené nějaké knihy, jejichž autoři jsou mezi osobnostmi, případně ukázky jiných děl (obraz, filmová ukázka apod.) Vedoucí může čerpat z materiálů, které již byly několikrát v této metodické části uvedeny.

Ukázka práce Ludvíka Holuba (z muzea ve Zbýšově).

Žáci pod vedením lektora vyberou významné osobnosti regionu. Některé osobnosti již znají z úvodní aktivity. Čerpají z obecních kronik, pramenů dostupných na internetu z odborných publikací s tematikou historie regionu (viz dřívější lekce). Samostatnou práci s prameny zahájíme diskuzí, koho považujeme za významnou osobnost? Ve kterých oblastech taková osoba mohla vyniknout?

Odpovědi: v souvislosti s hornictvím – zakladatel dolů, významný majitel dolů, ředitel

Z jiné oblasti – kulturní, sportovní, politické, významní vědci, ...

Příklady významných osobností regionu: Mirek Elpl, Raimund Habřina, Jindřiška Smetanová, Zdeněk Kožmín, Antonín Rada.

Zejména v příští hodině budou žáci z dostupných pramenů zpracovávat prezentaci. Tato prezentace bude určená pro spolužáky, kteří nechodí do tohoto kroužku. Vedoucí může rozdělit jednotlivé oblasti žákům nebo může nechat na výběru žáků, koho budou zpracovávat. Další možností je, že každý žák zpracuje jednu osobnost. Při ověřování byl výběr osobností na žácích a vznikly zajímavé prezentace (viz další hodina).

3.3.2 Práce s informacemi o osobnostech

3.3.2.2 Vyhledání informací

Forma a bližší popis realizace

Žáci vyhledají z dostupných pramenů informace o významných osobnostech regionu. Zaměří se zejména na osobnosti spojené s hornictvím. Získané materiály použijí na zpracování výstupu vhodného k prezentování.

Metody

Samostatná práce, vyhledávání v pramenech.

Pomůcky

Dataprojektor, počítače, fotografie a materiály s obsahem informací o osobnostech regionu.

Cíl

Vyhledat informace o významných osobnostech regionu.

Podrobně rozpracovaný obsah

Znalosti, jak vytvořit správně prezentaci již žáci mají z formální výuky. V této části si nachystají materiály pro prezentaci, která bude určená pro jejich spolužáky. Připomeňte základní strukturu prezentace a také to, že musí uvést zdroje materiálů, ze kterých čerpali.

Paní Jarmila Plchová poskytla seznam materiálů, kde se mohou žáci dozvědět informace o majitelích dolů, přehled je uveden v části 2.

Knihy, které lze zapůjčit v místních knihovnách:

Mirek Elpl, Lubomír Malý: Rosicko-Oslavanským uhelným revírem, r. 1966.

Fojtík-Sirovátka: Vývoj hornictví a život horníků na R-O v 1. pol. 19. století, r. 1955.

Plchová, J: Rosicko-oslavanský uhelný revír 1760–1999, r. 1999

Plchová, J: Rosicko-oslavanský černouhelný revír v datech, r. 2002

Alan Butzek a kol.: 150 let železnice u Brna do Zastávky. r. 2006.

Plchová, J.: Zbýšov – Kapitoly z minulosti a těžba uhlí, 2008, reedice 2018

M. Matěj, J. Klát, J. Plchová, J. Kyselák: Kulturní památky Rosicko-Oslavanské průmyslové aglomerace, 2012

Kronika Hugo Dusíka: Rod pánů Müllerů.

Některé materiály lze také najít v archívu Rosicko-Oslavanska na adrese: https://www.rosicko-oslavansko.cz/index.php?file=dokumenty_archiv.php

3.3.2.2 Zpracování výstupu – prezentace

Forma a bližší popis realizace

Žáci použijí získané materiály z předchozí hodiny na zpracování výstupu vhodného k prezentování.

Metody

Samostatná práce.

Pomůcky

Dataprojektor, počítače, fotografie a materiály s obsahem informací o osobnostech regionu.

Cíl

Zpracovat získané informace o významných osobnostech regionu do podoby hodné k prezentování.

Podrobně rozpracovaný obsah

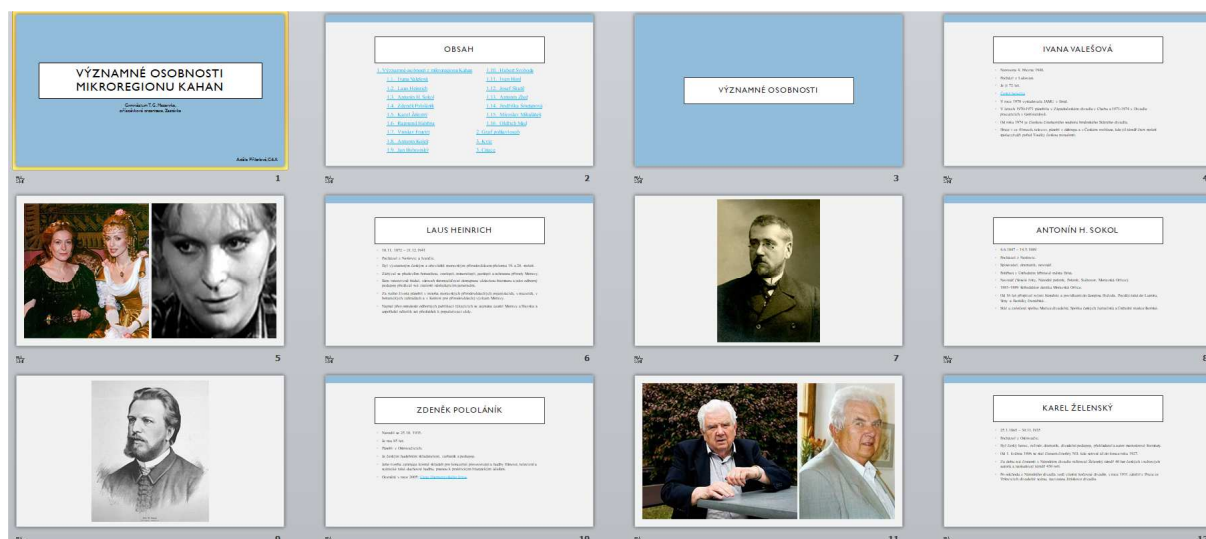
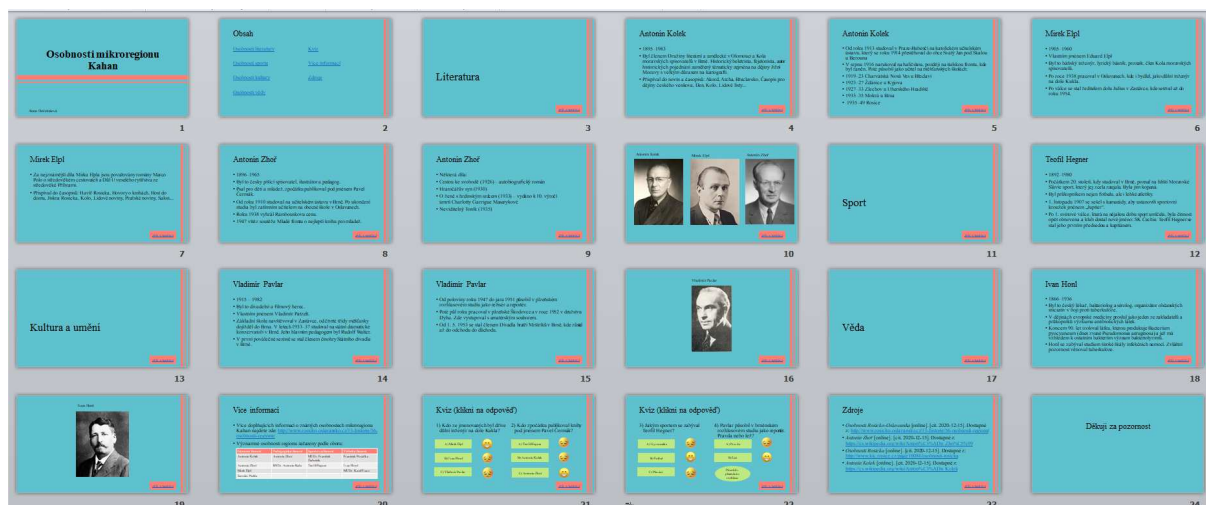
V rámci vyhledávání žáci najdou řadou informací o různých osobnostech. Vedoucí jim pomáhá s výběrem těch, o kterých zpracují prezentaci. Jako návod může pomoci výběr, který uskutečnili žáci s podporou vedoucích při ověřování.

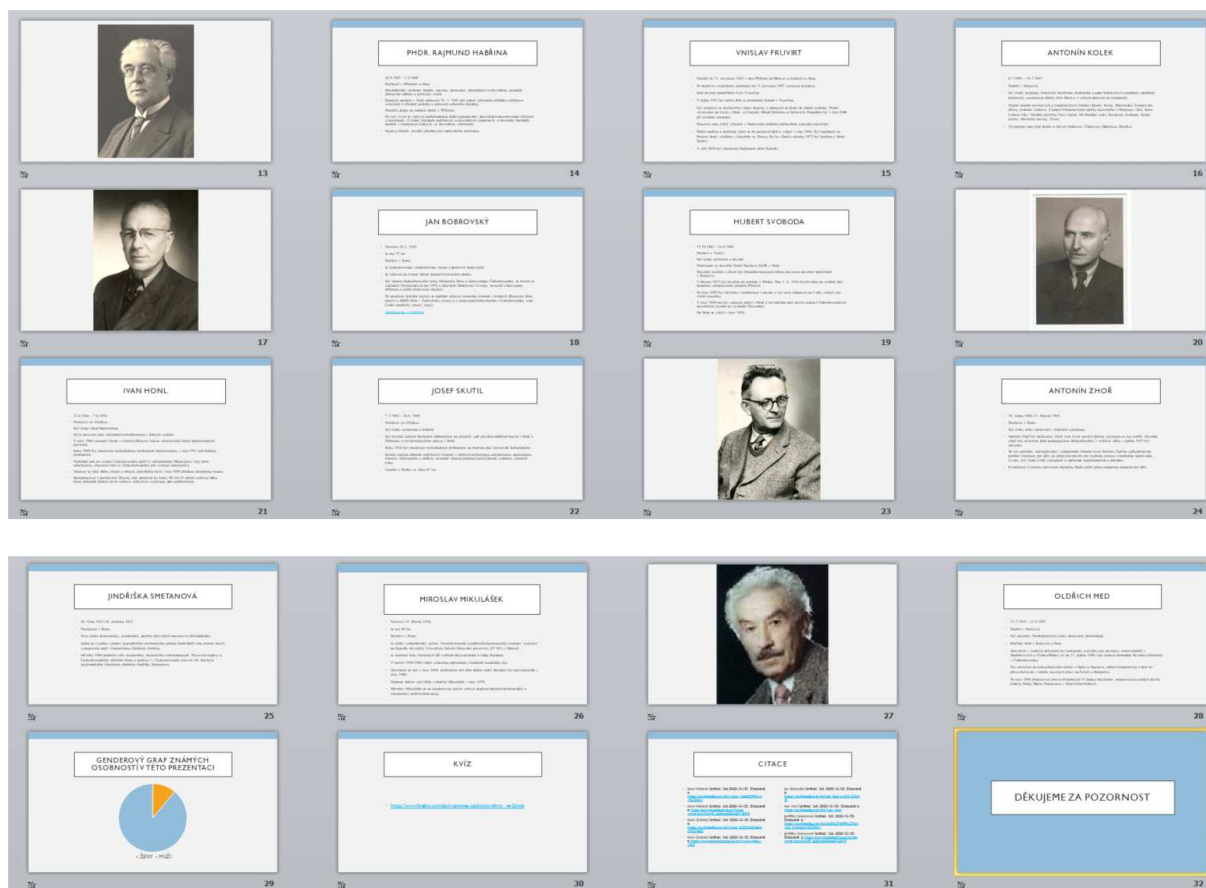
Žáci dohledali informace a zpracovali prezentace o těchto osobnostech:

Ivana Valešová (kulturní činnost)
Laus Heinrich (vědecká činnost)
Vladimír Pavlar (kulturní činnost)
Antonín H. Sokol (literární činnost)
Zdeněk Pololáník (kulturní činnost)
Karel Želenský (kulturní činnost)
Rajmund Habřina (kulturní činnost)
Vnislav Fruvirt (duchovní)
Antonín Kolek (literární činnost)
Jaroslav Pulda (literární činnost)
Mirek Elpl (literární činnost)
Jan Bobrovský (sport)
František Zedníček (sport)
Hubert Svoboda (architekt a stavitel)
Ivan Honl (vědecká činnost)
Karel Franz (vědecká činnost)
František Posádka (vědecká činnost)
Josef Skutil (vědecká činnost)
Antonín Zhoř (literární činnost, pedagogická činnost)
Vladimír Malacka (umělecká činnost)
Emilie Křížová, roz. Jirglová (umělecká činnost)
Václav Čapek (vědecká činnost)
Vilém Vaňura (umělecká činnost)
Jindřiška Smetanová (literární činnost)
Miroslav Mikulášek (vědecká činnost)
Antonín Rada (pedagogická činnost)
Teofil Hegner (sport)
Oldřich Med (literární činnost)
Ludvík Holub (kulturní činnost)

Ukázky vytvořených prezentací při ověřování

Při zpracování prezentací se žáci soustředili na obsahovou a formální stránku, aby práce neobsahovaly žádné chyby. Stranou zůstala vizuální stránka prezentace. Prezentace byly jednoduché bez zbytečných efektů. Viz dvě ukázky nad tímto textem. Úkolem bylo, aby každá prezentace obsahovala nějakou zpětnou vazbu. Zpětnou vazbou mohly být závěrečné otázky, poznávání osobností, o kterých se mluvilo z fotografií, či postupné odkrývání fotografie na základě odpovídání na otázky.

Ukázka zpětné vazby vytvořené formou kvízu: https://www.fyrexbox.com/play/vyznamne-osobnosti-mikror_vew3xJvo6

V tomto kvízu, vytvořeném v prostředí fyrexbox, jsou otázky zadávány náhodně, takže každý kvíz má jiné pořadí otázek.

Odpověď ano

Odpověď ano

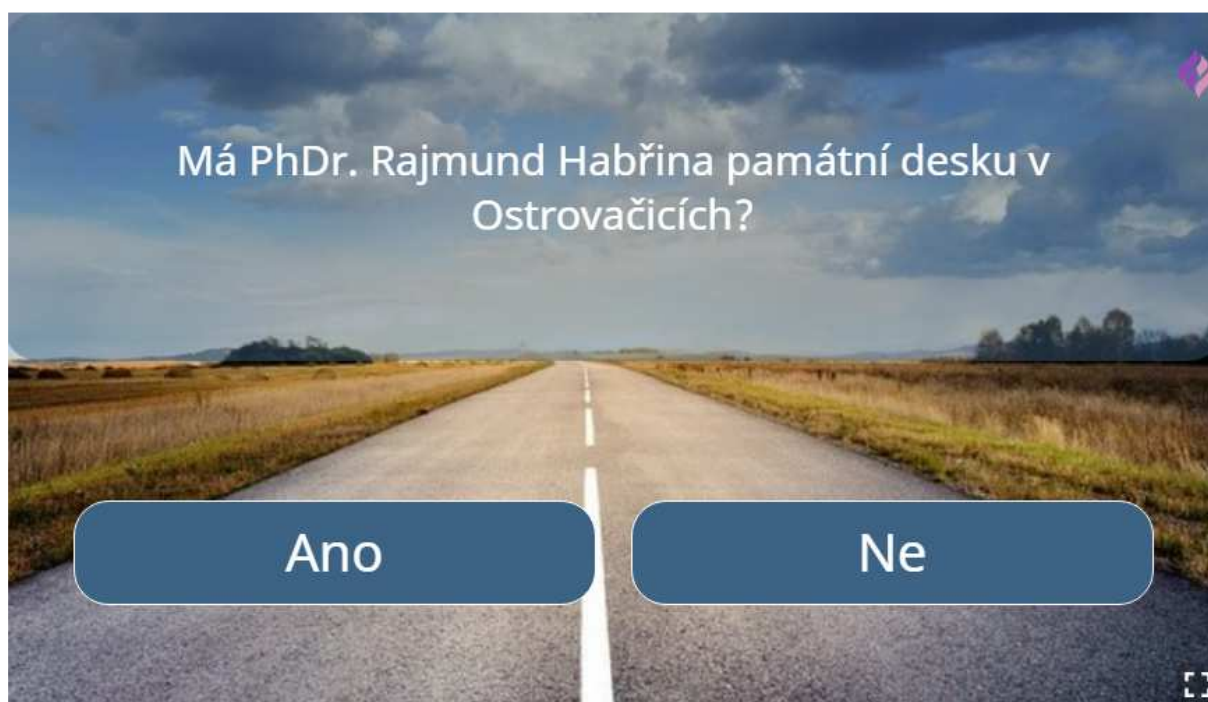
Odpověď ne

Odpověď ne

Odpověď ne

Odpověď ne

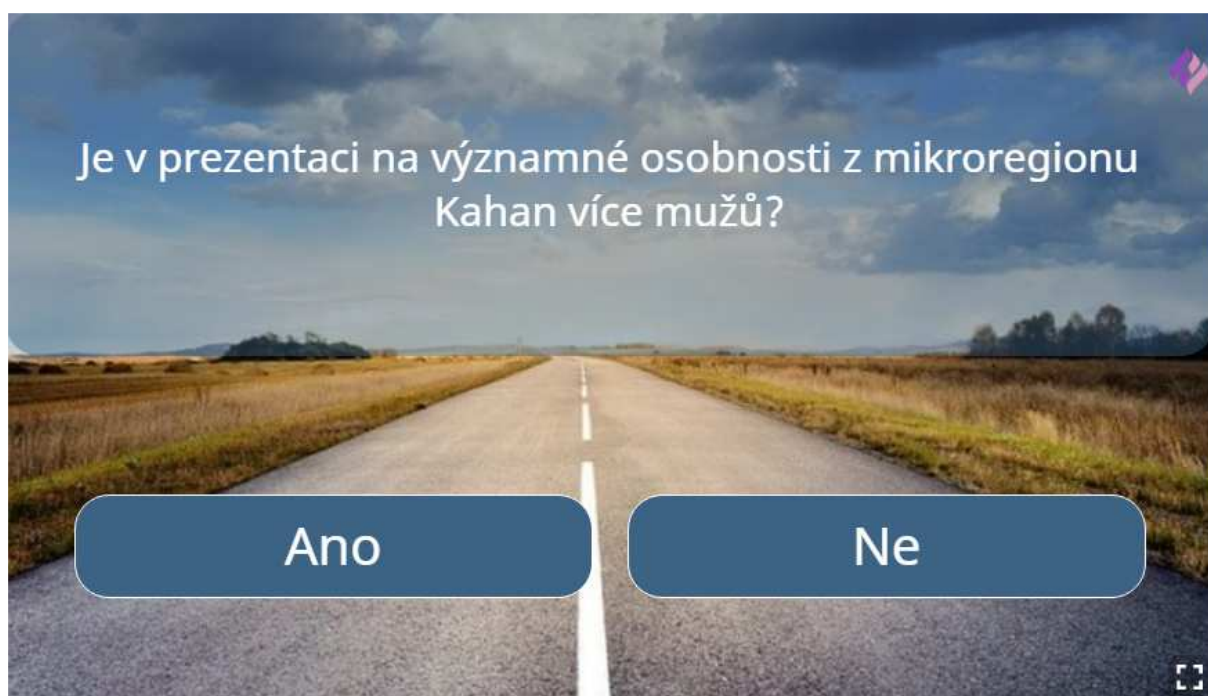
Odpověď ano

Odpověď ano

Odpověď ne

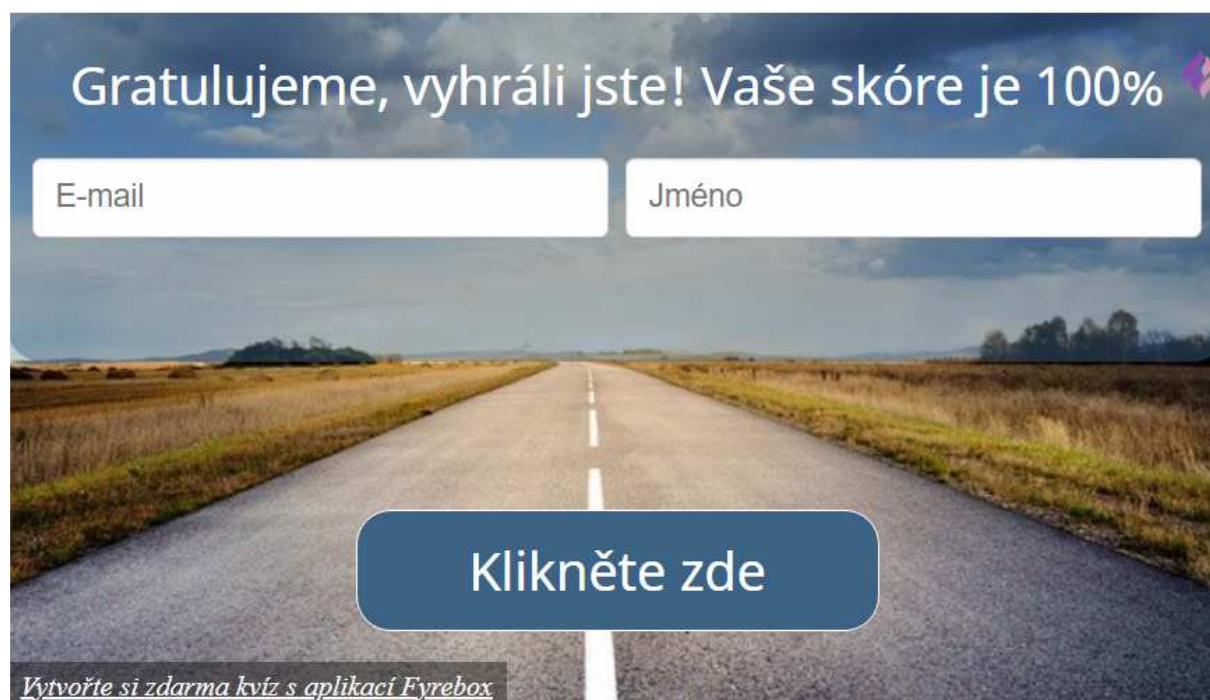
Odpověď ano

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Výsledek při zodpovězení všech otázek správně

3.4 Metodický blok č. 4 Části obcí a místa připomínající hornictví – počet hodin 4

Anotace metodického bloku

V této části si představíme části obcí a místa v mikroregionu Kahan, která jsou spojena nebo připomínají hornictví. Jedná se o obce Zastávka, Babice, Zbýšov a dále také (bez přímé návštěvy) obce Padochov a Oslavany.

Kompetence

V metodickém bloku č. 3 budou žáci posilovat tyto kompetence:

- Komunikace v mateřském jazyce.
- K efektivní komunikaci a spolupráci.
- Kompetence sociální a personální (žák přispívá k diskusi v malé skupině i ve třídě, uvědomuje si potřebu diskuse s druhými, oceňuje zkušenosti druhých)

3.4.1 Minulost a současnost

3.4.1.1 Zhlédnutí filmů

Forma a bližší popis realizace

Pro seznámení s místy, které se váží k historii hornictví regionu, se zaměříme zejména na nejvýraznější stavby, a to doly. Pro základní seznámení s nejznámějšími doly lze využít pořad místní televize „Dolů do dolů“. Po základním seznámení s historií dolů se budou žáci věnovat jednotlivým dolům více v další části programu.

Metody

Přednáška. Sledování videozáznamu. Diskuze.

Pomůcky

Dataprojektor, reproduktory, počítače, mapa regionu. Připravené záznamy vysílání místní televize mikroregionu Kahan.

Cíl

Seznámit žáky s nejznámějšími stavbami s vazbou na hornictví, tedy doly, v regionu Kahan.

Podrobně rozpracovaný obsah

Redakce místní televize mikroregionu Kahan zpracovala videomagazín s názvem „Dolů do dolů“. Jedná se o desetidílnou sérii krátkých filmů věnovaných stručné historii hornictví v regionu. Součástí je reportáž z místa, o kterém je konkrétní díl. Žáci tedy na filmu mohou vidět v pozadí současnou podobu popisovaného místa, což se nám bude hodit při realizaci vycházky.

Jednotlivé díly videomagazínu o hornictví jsou dostupné na stránkách mikroregionu Kahan, konkrétně zde: <https://www.mikroregionkahan.cz/videomagazin>

Celý magazín „Dolů do dolů“ vznikl v době přípravy programu. Cyklus bude mít celkem 10 dílů a budou v něm mimo jiné představeny jednotlivé doly. Každý díl má cca 5 minut.

Jednotlivé díly jsou (budou). Seznam je ve formě odkazů na jednotlivé díly.

1. [Hornictví v kraji Rosicko-Oslavanska úvod](#) 3:53
2. [Rané období a důl Anna](#) 4:08
3. [Důl Herring](#) 4:04
4. [Důl Julius](#) 3:40
5. [Důl Ferdinand](#) 3:29
6. [Důl Simson](#) 4:06
7. [Důl Františka](#) 4:02
8. [Důl Kukla](#) 4:01
9. [Důl Jindřich I a Jindřich II](#) 3:54
10. [Důl Antonín](#) 3:58

V této části doporučujeme, aby si žáci prohlédli zejména díly: 1, 2, 3, 4, 5. Čistá celková doba na zhlédnutí je cca 20 minut. Mezi jednotlivými díly nechte prostor na diskuzi, zejména věnovanou místu natáčení, žáci by měli odpovídat na otázky: Poznali jste místo natáčení? Byli jste tam někdy? Kde se asi toto místo nachází? Můžete spojit s tím, že daná místa ukazujete na mapě. I na základě zhlédnutí dílů budou zpracovávat své „miniprezentace“ pro vycházku (viz příští lekce).

Tentokrát nebudeme žákům dávat žádné úkoly ani pracovní listy.

Doporučení

Můžete nechat sledovat žáky jednotlivé filmy jedenkrát s mluveným slovem a podruhé jen obraz (doporučujeme přeskočit znělku) s tím, aby se soustředili na místa, která jsou představována na videu. Poté žáci odpovídají na otázky.

Další doprovodné materiály mohou čerpat žáci ze stránek mikroregionu Kahan, konkrétně sekce Sfárej. <https://mikroregionkahan.cz/aktuality-a-akce/10-sfarej/>

3.4.2 Vycházka

3.4.2.1 Příprava vycházky

Forma a bližší popis realizace

V této hodině se žáci připraví na vycházku po místech spojených s hornictvím v Zastávce a okolí. Zpracují informace na vybrané téma, které využijí v následující dvouhodině.

Metody

Samostatná práce.

Pomůcky

Dataprojektor, mapa, počítače, literatura s tematikou hornictví v regionu.

Příloha 3.4.2.1 Mapka vycházky

Cíl

Zpracovat informace na dané téma z historie hornictví, jako podklad pro následující vycházku.

Podrobně rozpracovaný obsah

V příští dvouhodině půjdeme s žáky na vycházku. Celková délka vycházky je cca 5,2 km. Po cestě budou zastávky, kde budou žáci plnit úkoly, pro vycházku je tedy potřeba vyhradit dvouhodinu.

Trasa bude začínat u gymnázia. Místa, na která se půjdeme podívat, jsou

- Hutní osada 14
- Prostor po bývalé továrně Juranovy závody
- Zdravotní středisko v Zastávce
- Azylové zařízení na ulici Havířská
- Bývalý důl Ferdinand
- Muzeum železnic
- Sička
- Zbýšovská halda

Rozdělte žáky do dvojic nebo pokud nevyjde počet, bude jedna skupina trojice. Každá skupina si vylosuje jedno zastavení (případně dvě – podle počtu žáků ve skupině). Všechna zastavení se nějak vztahují k hornictví. Úkolem dnešní hodiny je najít informace k zastávkám, které mají souvislost s hornictvím v regionu. Stačí krátká informace. Motivujte žáky k tomu, aby našli i nějakou zajímavost k přidělenému místu. Příští schůzka bude dvouhodinová a bude věnována vycházce. Vycházka povede po místech, která dostali žáci přiděleny. U každého zastavení vždy skupina, která si informace o tom místě připravila, řekne je ostatním. Žáci se zaměří na informace, které souvisí s historií hornictví.

Pramenů k získávání informací by měli mít žáci již dostatek. Poznámky si mohou dělat na papír, případně zpracovat text v textovém editoru a vytisknout, aby na vycházce mohli snadněji představit svoje téma ostatním.

Řekněte žákům, aby si nachystali na příště fotoaparáty, budou pořizovat po cestě fotografie.

Po cestě si také zahrají hru. S historií hry je můžete seznámit: Hra je volně inspirovaná hrou, kterou původně vymyslel pan Arnošt Kejta, známý občan Zastávky. Pan Kejta se mimo jiné také zabýval historií hornictví v regionu. Tuto hru ale vymyslel pro jinou skupinu lidí, byli to členové spolku Renault Club. Každoročně pořádá soutěžní jízdu zvanou Čumjízda. Úkolem účastníků bylo jet po určené trase a poznávat místa na fotografiích. A tentokrát si žáci zahrají podobnou hru. Půjdou po určené trase a budou mít za úkol poznávat místa z fotografií. Jednotlivé fotografie mají bodovou hodnotu, podle obtížnosti. Maximální možný počet získaných bodů je 30. Kde se místo nachází, budou zapisovat do tabulky, není vhodné, aby místo fotili, protože tím by prozradili místo nálezu ostatním.

Následující přílohu nedáváme žákům dopředu. Není proto ani součástí části 2.

Příloha 3.4.1.1 Pozná, kde to je: obsahuje celkem 10 fotografií míst, které se nalézají na trase vycházky. Některé místo je snadné určit, a proto je bodováno 1 bodem, některá místa jsou obtížnější pro určení (5 bodů). Příloha je editovatelná a realizátor si tam může doplnit jiné fotografie (aktuální), případně změnit počty bodů. Soutěžící ve variantě, která je vytvořena jako vzorová, může získat maximálně 30 bodů.

				
Počet bodů: 2	Počet bodů: 3	Počet bodů: 5	Počet bodů: 5	Počet bodů: 3
Kde se nachází:	Kde se nachází:	Kde se nachází:	Kde se nachází:	Kde se nachází:
				
Počet bodů: 1	Počet bodů: 2	Počet bodů: 3	Počet bodů: 5	Počet bodů: 1
Kde se nachází:	Kde se nachází:	Kde se nachází:	Kde se nachází:	Kde se nachází:

3.4.2.2 a 3.4.2.3 Vlastní vycházka (2 hodiny)

Forma a bližší popis realizace

Aktivitu je potřeba realizovat jako dvouhodinu. Trasa je v délce cca 6 km s plněním úkolů.

Metody

Exkurze

Metody expoziční

Slovně názorné metody

Pomůcky

Příloha 3.4.2.1 Mapka vycházky

Příloha 3.4.1.2 Poznáš kde to je řešení

Příloha 3.4.1.1 Poznáš kde to je?

Fotoaparáty. Připravené texty pro jednotlivá zastavení (viz předchozí hodina). Nakopírované mapky pro žáky.

Cíl

Seznámit žáky s místy, kde se těžilo uhlí, a s jejich současnou podobou. Získat fotodokumentaci těchto míst.

Podrobně rozpracovaný obsah

Vycházka začíná na adrese U Školy 39, kde má sídlo gymnázium. Pokračuje podle mapky. Jednotlivá zastavení jsou vyznačena v mapce. Mezi těmito místy se dvojice může pohybovat samostatně. Je to vhodné zejména pro realizaci hry Poznáš, kde to je. Celková délka trasy je 5,2 km.

Trasy končí ve Zbýšově v části zvané Sička u Muzea průmyslových železnic. Odtud zpět do Zastávky pojedou žáci autobusem. Dopředu je proto vhodné, aby vedoucí zjistil odjezdy autobusů, aby celou aktivitu dobře načasoval. Po cestě zpět mohou žáci po levé straně vidět haldu u dolu Ferdinand.

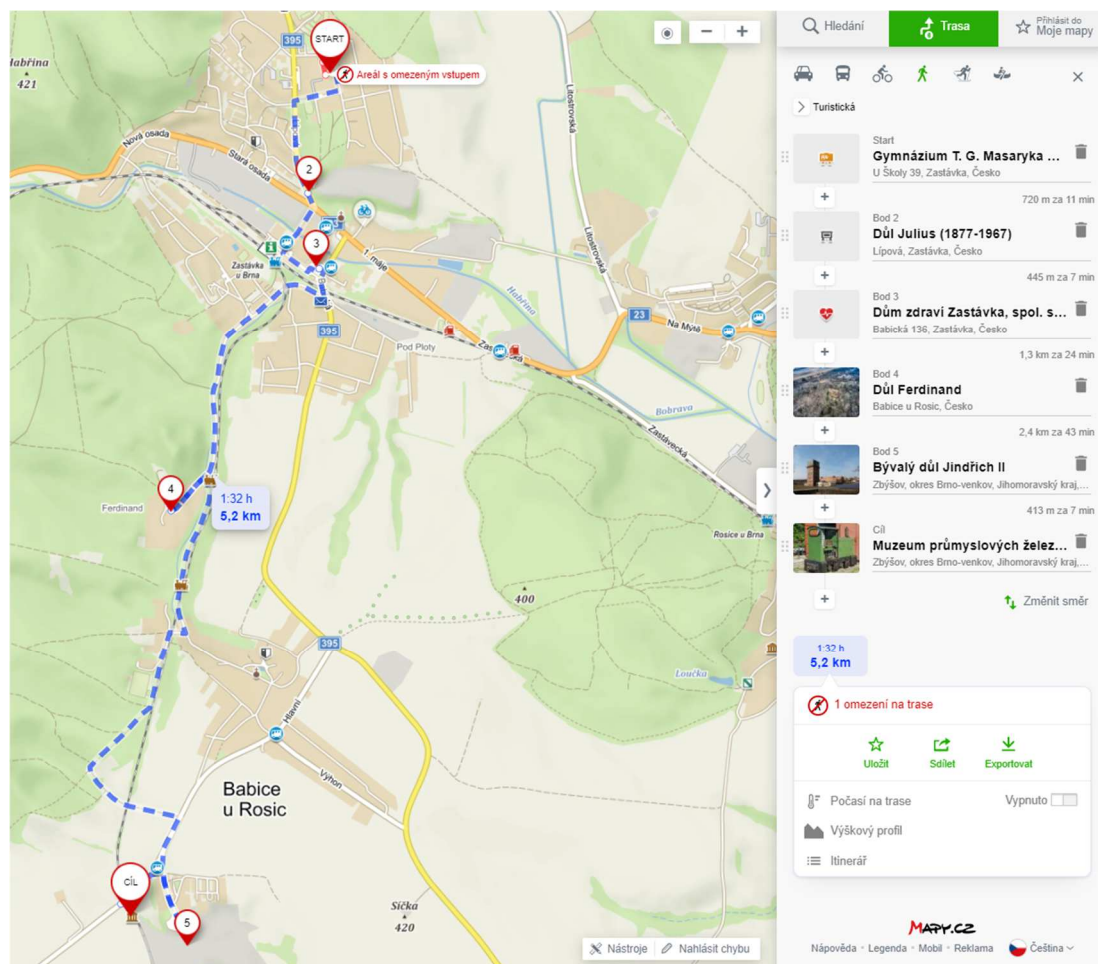
Pro vedoucí je připraveno řešení této poznávací hry v příloze 3.4.1.2

Poznámka

Jako rozšiřující aktivitu pro zájemce (mimo časový harmonogram programu) doporučujeme keškování s Kahanem, viz <https://www.mikroregionkahan.cz/videomagazin>

V případě větší časové dotace doporučujeme i návštěvu v Muzeu průmyslových železnic ve Zbýšově. Tuto návštěvu musíte ale dopředu domluvit.

Trasa vycházky s označení jednotlivých zastávek

Řešení kontrolní otázky k informačním panelům: tato konkrétní fotografie byla pořízena v obci Příbram na Moravě.

3.5 Metodický blok č. 5 Rozhovory a návštěvy – počet hodin 6

Anotace metodického bloku

Žáci se setkají s pamětníky dolování v regionu. Připraví se na rozhovor s pamětníky, který se dle možností uskuteční. Pamětníky mohou být příbuzní žáků nebo členové Klubu seniorů v místě, případně doporučené osoby.

Kompetence

V tomto bloku žáci posílí zejména tyto kompetence:

- schopnost práce s digitálními technologiemi
- kulturní povědomí a vyjádření
- komunikační schopnosti
- posílení mezigeneračních vazeb

3.5.1 Jak vést rozhovor

Nejen v tištěných materiálech a na internetu můžeme získat informace o historii. Významným informačním zdrojem jsou rozhovory s pamětníky, případně historiky, kteří se danou oblastí zabývají. Pamětníky mohou žáci najít ve svých rodinách nebo v sousedství. Při ověřování byla připravena setkání s pamětníky – horníky, zaměstnanci RUD a jejich rodinnými příslušníky (pan Karel Novotný) i s odborníky, kteří se dlouhodobě věnují historii mikroregionu Kahan, zejména oblasti hornictví (paní Plchovou a panem Kubínským) a také s paní Halkou Horkou, která v současnosti zaznamenává paměti místních obyvatel. Tyto aktivity se však z důvodu karantén nemohly uskutečnit.

Toto téma je záměrně zařazeno až v závěru programu, kdy už žáci hodně informací z historie regionu znají, a to jim pomůže klást bezprostředně doplňující otázky a vnímat a lépe chápat vzpomínky pamětníků.

Tato konkrétní část se věnuje přípravě na rozhovor a na seznámení žáků s tím, jak takový rozhovor správně vést.

3.5.1.1 Příprava na rozhovor s pamětníky

Forma a bližší popis realizace

Žáci se seznámí s tím, jak vést rozhovor s pamětníkem, a připraví si vhodné znění otázek pro následující hodinu.

Metody

Rozhovor, práce s historickými prameny.

Pomůcky

Záznamový arch, diktafon, počítač, tablet.

Cíl

Seznámit se s tím, jak vést rozhovor se straší osobou – pamětníkem nějaké události, v našem případě pamětníkem těžby uhlí v rosicko-oslavanském revíru.

Podrobně rozpracovaný obsah

Při přípravě na to, jak vést rozhovor můžete využít i tento webinář:

https://www.ucimeonline.cz/blog/webinar-63-stante-se-dokumentaristou/?utm_source=ecomail&utm_campaign=2020_12_01_uo_-_newsletter_brezen_2021&utm_medium=email&utm_term=30125&ecmid=8256

Požádejte pamětníka, kterého chcete do školy pozvat, nebo navštívit, aby vám o sobě napsal několik stručných vět, případně se s ním setkejte s předstihem, pohovořte s ním a informace poté napište sami. Jde o to, aby žáci měli ještě před besedou základní představu o tom, kdo s nimi bude mluvit, kdy a kde se narodil, jaké bylo jeho povolání, jaký je vztah k regionu apod.

Ukázka

Jméno pamětníka: Jan Nový

Narodil se v roce 1940 v Ivančicích. Vyučil se automechanikem, ale tuto práci nikdy nedělal. Hned po vyučení absolvoval základní vojenskou službu a poté nastoupil do RUD ve Zbýšově na důl Jindřich jako mechanik. Od roku 1962 začal vykonávat práci horníka v podzemí, které se věnoval následujících 16 let. Poté byl z důvodu nemoci z povolání (pneumokonioza) nucen tuto práci opustit. Od té doby je v invalidním důchodu. Jako koníček má práci na zahrádce a občas se sejde s bývalými kolegy ze zaměstnání, s nimiž vzpomíná na minulé časy.

Dopředu řekněte žákům, že jste na příští hodinu pozvali pamětníka, abyste jim poskytli možnost prozkoumat události z osobního pohledu člověka, který v hornictví pracoval. Řekněte, že na besedu či rozhovor s pamětníkem je třeba se připravit. Na konci této lekce budou žáci vědět, proč je to třeba, a jak to nejlépe udělat.

Rozdělte žáky do vhodných pracovních skupin podle své zkušenosti (páry, trojice, ...). Nabídněte jim medailon pamětníka, se kterým se setkají.

Již před rozhovorem si žáci mohou vyplnit záznamový arch, podle informací, které se dozvěděli z medailonu. Do pravé části si žáci doplní události, které znají z běžných hodin dějepisu.

Na základě těchto informací by měli být žáci schopni formulovat několik tvrzení. V průběhu 2. světové války se pan Nový narodil, v době osvobození mu bylo 5 let. V roce 1968 mu bylo 28 let atd.

Řekněte žákům, aby si připravili ve skupinách otázky. Otázky by měly být z těchto okruhů:

- Dětství
- Práce a vztah k tématu hornictví
- Běžný život (rodina, volný čas)
- Vnímání historických událostí (Jak jste vnímal zbourání těžní věže dolu Jindřich II?)
- Zpětné hodnocení historických událostí

Možné otázky (nedáváme žákům dopředu, necháme na nich, aby si otázky vymysleli)

- Proč jste si zvolil hornické povolání?
- Kolik let jste pracoval na dolech?
- Od kolika let jste pracoval na dole? Na kterém dole jste pracoval?
- V jaké největší hloubce jste byl?
- Byl někdo z vašich předků také zaměstnán na dolech, pokud víte, tak kdo? A co dělal?
- Obával jste se nějakého nebezpečí?
- Zažil jste nějaké?
- Absolvoval jste nějaké vzdělání v oboru? Učiliště? Školu a případně kde?
- Když jste si zvolil toto povolání, chtěl jste ho někdy změnit?
- Jaké profese jste na šachtě prošel?
- Řekněte nějaký slangový výraz typický pro horníky.
- Jak jste prožíval zavírání dolů a jejich likvidaci?
- Máte nějakou památku na svou práci (fotografii)?
- V čem jste viděl výhodu oproti svým vrstevníkům zaměstnaným jinde a nevýhodu?
- Účastnil jste se nějakého hornického rekordu?
- Setkáváte se s kolegy z práce?
- Znáte vlastivědný spolek?
- Měl jste nějaké ocenění?
- Negativa hornického povolání.
- Jaký byl život horníka, co se týče pracovních podmínek?
- Co jste dělali ve volném čase?
- Měla práce negativní dopad na zdravotní stav?
- Jak se měnila používaná technika?
- Co jste dělal po skončení těžby?
- Vzpomínáte si na nějakou zajímavou příhodu?

Záznamový arch

	Události ze života pamětníka	Historické události
Období 2. sv. války		
1945 až 1968		
1968 až 1969		
1969 až 1989		
1989 až 1992		

Další informace můžete získat například na stránkách: <https://vypravej.pametnaroda.cz/1-2-rocnik/jak-natacet-pametnika-ii-vedeni-rozhovoru/>, kde jsou připravené obecné návody na vedení rozhovoru s pamětníkem, včetně instruktážního videa.

Na závěr hodiny věnujte prostor prezentaci připravených otázek a diskuzi o tom, které otázky jsou vhodné a které by bylo lépe vyřadit.

3.5.1.2 Pomůcky pro záznam rozhovoru a jejich obsluha

Forma a bližší popis realizace

Pořizování zvukového záznamu na tabletu a jeho přepis. Seznámení s legislativou.

Metody

Skupinová práce, diskuzní metoda, instruktáž

Pomůcky

Tablet, sluchátka s mikrofonom. Připravený seznam otázek k diskuzi.

Příloha 3.5.1.2 Občanský zákoník – prezentace

Příloha 3.5.1.1 Ochrana osobních údajů – prezentace

Cíl

V této hodině se žáci seznámí s možnostmi záznamu zvuku do počítače pro záznamy rozhovorů s pamětníky a odborníky, které budou realizovat v dalších hodinách. Seznámí se (zopakují si) také legislativu, která se týká problematiky záznamů.

Podrobně rozpracovaný obsah

Žáci se dále seznámí s konkrétním dostupným zařízením pro záznam zvuku, které je pro realizaci programu k dispozici. V našem případě se jedná o iPady. Seznámí se se způsobem obsluhy tohoto zařízení s možnostmi nastavení záznamu a způsobu ukládání. Prakticky si procvičí práci se zařízením tak, aby v další části programu byli schopni zařízení samostatně používat a nedošlo k jejich poškození. Žáci se seznámí rovněž s bezpečností práce s určeným zařízením. Prakticky si vyzkouší záznam zvuku do zařízení a jeho export do počítače k dalšímu zpracování.

Možné odpovědi v diskuzi:

Pro zvukový záznam se mohou použít mikrofony s přímým uložením zvuku do počítače, diktafony nebo další zařízení, které mají funkci diktafonu – mobilní telefony nebo tablety.

Existují speciální smartphony pro profesionální diktování, ale i další zařízení, například diktovací headsety, diktovací konzole.

Odkazy, kde může lektor získat další informace:

- Top 10 záznamníků zvuku pro Android: <https://cs.tipard.com/mobile/record-sound-for-android.html>
- Aplikace záznam zvuku pro Windows: <https://support.microsoft.com/cs-cz/help/14090/windows-sound-recorder-app-faq>
- Pro IOS: <https://support.apple.com/cs-cz/HT206775>

Návod na práci s aplikací diktafon: <https://support.apple.com/cs-cz/HT206775>

Žáci si prakticky vyzkouší vedení rozhovoru ve dvojicích mezi sebou. Po nahrání krátkého hovoru si nahrávku poslechnou a zhodnotí kvalitu, případně vyzkouší opakovaně, tak aby kvalita záznamu byla co nejlepší.

V další části se seznámí se zásadami ochrany osobních údajů. Pro výklad můžete použít připravené prezentace.

Ochrana osobních údajů

Dodržování autorského zákona a pravidel GDPR je nezbytnou součástí práce na jakékoliv oficiální publikace, proto je nutné, aby se s touto problematikou seznámili i žáci. V ideálním případě by tato lekce mohla být následována besedou s novinářem, který výše uvedená pravidla používá v praxi, takže může tak dát žákům informace, které si i přes nastudování problematiky neuvědomí.

Příloha 3.5.1.2 Občanský zákoník.

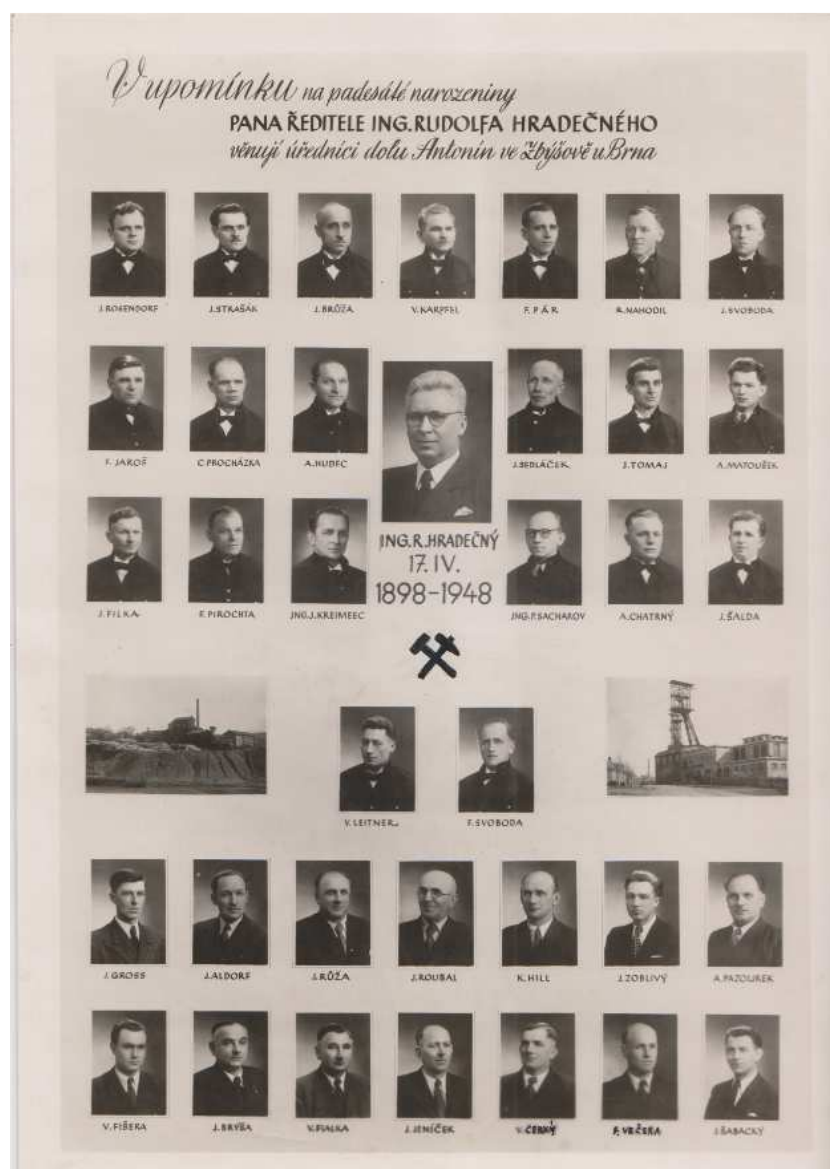
Další diskuze může být o otázce pořizování zvukových záznamů, kde je nutné postupovat v souladu se zákonem. V minulé hodině se žáci seznámili s legislativní úpravou této problematiky a nyní mohou svoje znalosti uplatnit. Konkrétně vysvětlíme žákům, že musí mít souhlas s pořizováním zvukového záznamu. Musí dopředu před pořízením záznamu o tento souhlas požádat. Je také vhodné tázanou osobu seznámit, k jakému konkrétnímu účelu bude záznam použit. Pokud chce tato osoba přepis záznamu autorizovat, musí jí to být nabídnuto a umožněno. Pokud nesouhlasí se zvukovým záznamem, nelze ho vytvořit. Další informace viz poznámka na konci této kapitoly.

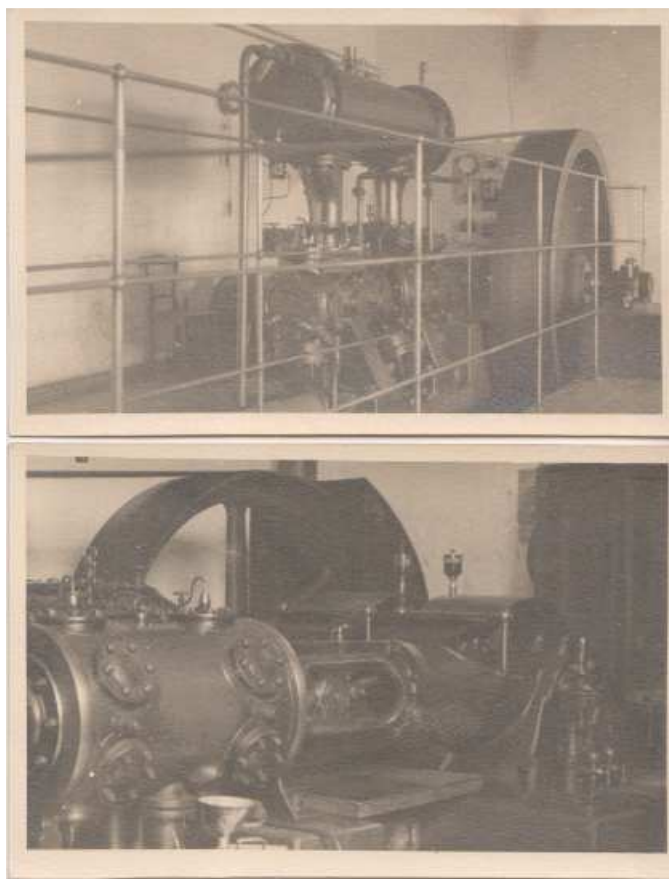
Úkol pro žáky

Tento úkol je vhodné zadat již dopředu, například hned na začátku programu. Jde o to, aby žáci sami vyhledali pamětníky těžby uhlí. V mikroregionu Kahan je stále velké množství rodin, kde mělo hornictví tradici. Mnozí pamětníci se rádi o svoje vzpomínky podělí a často také dají k dispozici osobní fotografie čímž rozšíří sbírku materiálů, které v rámci kroužku budou k dispozici pro závěrečný výstup. Pokud takové materiály získají, je potřeba získat také co nejpřesnější popis.

Ukázky získaného materiálu z rodinného alba (stáří 70 až 80 let).

Obrázky mohou zachycovat horníky při práci, techniku, doly nebo, jako na fotografie nahoře, zaměstnance. Žáci si mohou udělat obrázek o tom, jak to v dole vypadalo.

Získané záznamy doporučujeme uložit do jednoho úložiště. V rámci ověřování žáci využívali nejprve LMS Moodle a poté prostředí MS Office – Sharepoint, zejména z důvodu vyšší kapacity úložiště.

3.5.2 Rozhovor s pamětníkem a jeho záznam

3.5.2.1 Rozhovor s pamětníkem

Forma a bližší popis realizace

Žáci povedou rozhovory s pamětníkem (pamětníky) a budou rozhovor zaznamenávat. Pokud je to možné, budou se také seznamovat s osobními materiály pamětníka (fotografie, vzpomínkové materiály).

Metody

Skupinová práce, diskuzní metoda, instruktáž

Pomůcky

Tablet, sluchátka s mikrofonom. Připravený seznam otázek k diskuzi. Příloha 2.5.2.1 Záznam rozhovoru s pamětníkem

Cíl

Zjistit co nejvíce informací od pamětníků těžby uhlí.

Podrobně rozpracovaný obsah

V této hodině buď pozvete pamětníka(y) na kroužek nebo je navštívíte. Záleží na domluvě. V rámci rozhovoru budete pokládat připravené otázky a odpovědi si zaznamenávat. Z odpovědí zpracujete výstup například jako rozhovor pro školní časopis. V každém případě zajímavá zjištění z rozhovorů využijete v další práci a zejména při přípravě závěrečné mini konference, na kterou nezapomeňte pamětníky pozvat.

Je možné, že pamětník dolování uhlí bude používat i slangové výrazy z hornického prostředí. Dopředu se můžete připravit i tím, že si projdete podrobný hornický slovník zvláštních výrazů užívaných v různých dobách při těžbě a zpracování nerostů, který sestavil Dr. Ladislav Jangl a který je dostupný na adrese: <https://www.hornickyspolekstibro.cz/dokumenty/hornicky-slovník.pdf>

Poznámka pro realizátory

V příloze 2.5.2.1 je uveden rozhovor s pamětníkem, který uskutečnila Julie Desová v rámci ověřování. Doporučujeme tento rozhovor dát žákům přečíst až po jejich rozhovorech. Může sloužit pro porovnání názorů různých pamětníků. Rozhovor je přesně v podobě, jak ho zaznamenala členka kroužku, doplněno bylo pouze označení přílohy, číslování stránek a logo projektu.

3.5.3 Další muzea v mikroregionu

Metodická poznámka

Tuto část doporučujeme absolvovat naráz, tedy tříhodinovou návštěvu expozic muzea nebo státního archívu v Rajhradě spojené s rozhovorem s odborníkem. Takto může mít celá část buď dvě hodiny nebo dokonce tři hodiny. Spojíte tedy hodiny 3.5.3.1 až 3.5.3.3 do jednoho celku. Případně můžete první hodinu věnovat přípravě – seznámení s tím, co v muzeu nebo na výstavě žáci uvidí (viz prezentace),

a přípravě otázek pro odborníka (viz body v 3.5.3.3). Odborníka musíte dopředu domluvit, může to být průvodce v muzeu, ale lépe je oslovit členy vlastivědného spolku, z nichž někdo by prohlídku pro vaši skupinu doprovodil.

3.5.3.1 a 3.5.3.2 Muzeum v Oslavanech

Forma a bližší popis realizace

Žáci navštíví další muzea nebo výstavy s tematikou hornictví. Jednou z možností je i návštěva archivu v Rajhradě. Během návštěvy lze realizovat rozhovor s odborníkem.

Metody

Skupinová práce, diskuzní metoda, instruktáž

Pomůcky

Příloha 3.5.3.1 Muzeum Oslavany – prezentace

Cíl

Získat další materiály z historie regionu. Dozvědět se podrobnější informace z oboru.

Podrobně rozpracovaný obsah

Následující aktivita bude tříhodinová, i když s cestou zabere jistě více času. Záleží na vás, jako vedoucích, zda si pro návštěvu vyberete muzeum hornictví a energetiky v Oslavanech (doporučeno) nebo expozici v RIC v Zastávce. Aktivita bude spočívat v návštěvě expozice, věnované hornictví v regionu a následnému, či průběžnému rozhovoru s pracovníky muzea případně pozvaným členem (pozvanými členy) Vlastivědného spolku Rosicko-Oslavanska. Kontakt na členy tohoto spolku najdete na stránkách spolku: <https://www.Rosicko-Oslavansko.cz/>

Návštěvu muzea i setkání s odborníky je potřeba dopředu domluvit. Seznámit odborníka(y) s cílem kroužku a s tím, že si žáci připravili nějaké otázky, které budou klást, a odpovědi si zapisovat nebo nahrávat. Požádejte také o svolení se záznamem. Domluvte, zda jsou pro pozvaného odborníka možné průběžné dotazy nebo zda raději bude volit variantu besedy, která se uskuteční před prohlídkou nebo po prohlídce muzea. Určitě nejprve expozice navštívte sami, v rámci přípravy na kroužek, abyste se seznámili s tím, co expozice nabízí a mohli dopředu žáky informovat. Pokud toto například vzdálenost neumožňuje, seznamte se s dostupnými materiály na stránkách muzea a Vlastivědného spolku Rosicko-Oslavanska.

Webová stránka s otevřací dobou muzea, mapkou a fotogalerií: <http://www.Rosicko-Oslavansko.cz/12-expozice/27-hornictvi-a-energetika/>

Archív:

<http://www.mza.cz/brnovenkov/zadanky-do-badatelny>

Návštěva Státního okresního archivu v Rajhradě je možná dva dny v týdnu dopoledne (pondělí, středa), případně po domluvě s vedením archivu i v jiný pracovní den. Je nutná telefonická domluva na č. [547 425 711](tel:547425711). Adresa je Klášter 81, 664 61 Rajhrad.

Pracovníci archívu jsou ochotni skupiny žáků po archívu provést a ukázat jim různé zajímavosti – např. trezorovou místnost, kde jsou uloženy kroniky obcí a důležité historické listiny. Žáci zde mohou vidět např. originální podpis Marie Terezie nebo T. G. Masaryka.

Dále se žáci v krátké přednášce s praktickými ukázkami mohou dozvědět, jak lze pracovat se zdigitalizovanými materiály a za jakých pravidel lze zapůjčit originální texty. Které archiválie již byly zdigitalizovány, se lze dozvědět zde: <http://www.mza.cz/brnoenkov/>

3.5.3.3 Rozhovor s odborníkem

Forma a bližší popis realizace

V rámci návštěvy muzea v Oslavanech, expozice v RIC nebo okresního archívu v Rajhradě budete získávat odpovědi na otázky, které budete klást odborníkovi, který vás bude provázet.

Metody

Skupinová práce, diskuzní metoda, instruktáž

Pomůcky

Tablet, sluchátka s mikrofonom. Připravený seznam otázek k diskuzi.

Příloha 3.5.3.2 Rozhovor s odborníkem

Cíl

Zjistit co nejvíce informací od odborníků o činnosti muzea a historii těžby uhlí.

Podrobně rozpracovaný obsah

V rámci návštěvy muzea v Oslavanech nebo expozice v RIC Zastávka připravíme pro žáky rozhovor s odborníkem. Může to být průvodce v muzeu nebo jiný odborník – oslovíme členy vlastivědného spolku, kteří jistě vědí o historii těžby uhlí hodně zajímavých informací. Žáci mohou použít některé připravené otázky, které již použili při setkání s pamětníky, ale také si promyslet otázky další, i odborného charakteru. Odpovědi budou opět zaznamenávat.

Možné otázky (nedáváme žákům dopředu, necháme na nich, aby si otázky vymysleli)

- Proč se věnujete historii hornictví?
- Pracoval jste na dolech?
- Pokud jste nepracoval na dolech, byl jste někdy v dole?
- Který důl je vám nejbližší a proč?
- Byl někdo z vašich předků zaměstnán na dolech, pokud víte, tak kdo? A co dělal?
- Řekněte nějaký slangový výraz typický pro horníky.
- Jak jste prožíval zavírání dolů a jejich likvidaci?
- Který exponát v muzeu je nejzajímavější, nejvzácnější, nejstarší, ...?
- Který exponát vám tu ještě chybí a chtěli byste ho získat?
- Znáte vlastivědný spolek?
- Jaká podle vás byla negativa a výhody hornického povolání.
- Jaký byl život horníka, co se týče pracovních podmínek?
- Co jste dělali ve volném čase?
- Znáte nějakou zajímavou příhodu z hornictví?

Poznámka pro realizátory

V rámci ověřování žáci natočili rozhovor s odborníkem. Byl jím pan Petr Kubánský. Tento rozhovor přikládáme ve formě přílohy a může sloužit jednak pro další realizátory po obsahové stránce nebo i jako motivace, jakou formou lze takový rozhovor zaznamenat a zpracovat. Rozhovor najdete v příloze 3.5.3.2 Rozhovor s odborníkem.

3.6 Metodický blok č. 6 Stavby připomínající těžbu uhlí – počet hodin 3

Anotace metodického bloku

Žáci budou kompletovat materiály, které se týkají typických staveb pro těžbu uhlí. Budou to zejména doly, kde se těžilo v rosicko-oslavanském revíru.

Kompetence

V metodickém bloku č. 6 budou žáci posilovat tyto kompetence:

- komunikace v mateřském jazyce
- k efektivní komunikaci a spolupráci.
- kompetence sociální a personální (žák přispívá k diskusi v malé skupině i ve třídě, uvědomuje si potřebu diskuse s druhými, oceňuje zkušenosti druhých)

3.6.1 Vytipování staveb

Žáci během přechozí práce poznali některé stavby a místa, které se váží k historii těžby uhlí v regionu. Na začátek připomeneme, které stavby se váží k hornictví v regionu.

Hlavní stavby, které se týkaly těžby, byly samozřejmě doly. Žáci se již s řadou dolů seznámili. Už by jich měli řadu znát. V tomto celku si shrnou informace, které dosud získali.

3.6.1.1 Stavby, které se váží k historii těžby uhlí

Forma a bližší popis realizace

Žáci se seznámí s historickými mapami, které zachycují polohu jednotlivých dolů v rosicko-oslavanském revíru. Porovnájí mapy z různých historických období.

Metody

Skupinová práce, diskuzní metoda, instruktáž

Pomůcky

Příloha 3.6.1.1 Doly v regionu

Cíl

Získat další informace o stavbách, které se váží k historii těžby uhlí.

Podrobně rozpracovaný obsah

Při opakování a rozšíření znalostí o místních dolech doporučujeme využít videa, která vysílala místní televize mikroregionu v tomto roce a byla věnována jednotlivým dolům, a s nimiž se žáci seznámili již před vycházkou (viz 3.4.2). Další materiály, které máte k dispozici, jsou články pana Petra Kubinského z Vlastivědného spolku Rosicka-Oslavanska, které nám laskavě poskytl. Týkají se nejdůležitějších dat ve vývoji dolů.

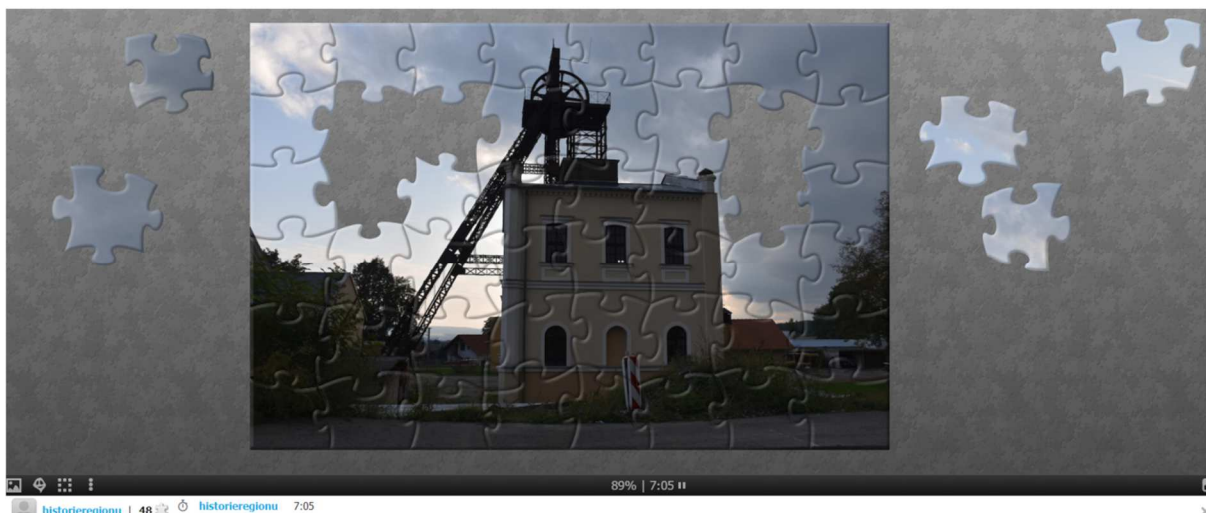
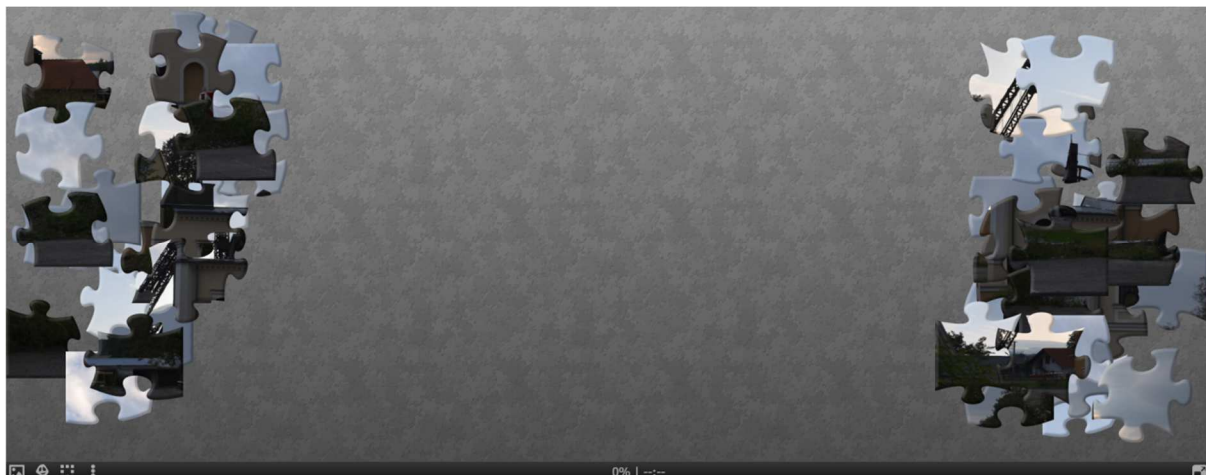
Jako závěrečnou oddechovou aktivitu můžete použít připravenou skládačku – puzzle.

Skládačka byla vytvořena pomocí online aplikace JigSawPlanet, dostupné: <https://www.jigsawplanet.com/>

Tuto aplikaci můžete využít při přípravě další aktivit. Zde je nastavena střední obtížnost – 50 dílků, žáci by je měli poskládat během 5 až 10 minut.

Na obrázcích je postupné skládání (jednotlivé fáze).

Odkaz na připravené puzzle: <https://www.jigsawplanet.com/?rc=play&pid=0c68ed2bb98f>

Otázky a úkoly ke skládačce:

Kdo první pozná, která stavba je na obrázku?

Kdo první složí celý obrázek?

Co o této stavbě již víte?

Řešení: na obrázku je důl Simson ve Zbýšově.

Najděte tento důl na některé historické mapě. Příklad řešení je na mapě z roku 1866.

Mapa zeměznalecká krajiny Oslavansko-Rosické z roku 1866
Zdroj: Mapy[online]mapy.cz [cit.6.2.2020]. Dostupné z: <https://mapy.cz/>

Dalším úkolem je práce s historickými mapami. Na stránkách: <http://www.oldmapsonline.org/>

najdete množství historických digitalizovaných map z různých období. Nechte žáky, ať vyhledají některé doly na těchto historických mapách. Ukázku mají v části 2, jedná se o ukázku z vojenské mapy z roku 1938, kde je dobře vidět celá oblast rosicko-oslavanského uhelného revíru (v ukázce je ale záměrně pouze část). Do takto získané mapy mohou vyznačit doly, které v té době byly ještě v provozu, a doly již nefunkční.

Druhá ukázka mapy v části 2 představuje mapu z roku 1866, jedná se o mapu zeměznalecké krajiny Oslavansko-Rosické. Na ukázce v části 2 mohou žáci jasně identifikovat Vrtaná šachta, Františková, Samsonská, Barborská, šachta sv. Františky, Annenská, Havírna, Dolní kolonie, Horní kolonie, Antonínská šachta, Jindřišská, Ferdinandová a Šiřka.

3.6.2 Historie dolů a těžby v regionu

3.6.2.1 Doly

Forma a bližší popis realizace

Shrnutí informací, případně získání dalších podrobnějších informací o nejznámějších dolech v revíru a příprava na zpracování výstupu.

Metody

Vyhledávání informací, práce s historickými prameny

Pomůcky

Mapy. Počítače nebo tablety. Doporučené knihy a další materiály, které byly v průběhu práce získány – prospekty, informace z KIC a RIC, z muzeí, od pamětníků a odborníků.

Příloha 2.6.2.1 Mapka důlních děl

Cíl

Žáci získají další informace o jednotlivých dolech v regionech a tyto zpracují do výstupu.

Podrobně rozpracovaný obsah

Zpracování začneme například dolem Jindřich II, jehož těžní věž byla zbourána v měsíci červenci až září 2015. Tuto událost si mohou žáci bydlící v blízkosti pamatovat. Pro představu, jak věž vypadala a kde stála, můžete využít letecké mapy, které jsou dostupné na webu: <https://mapy.cz/>. Doporučujeme využít mapy z roku 2003, 2012 a současnou mapu. Na těchto mapách je také možno sledovat tzv. Zbýšovskou haldu a to, jak postupně zarůstala dřevinami.

Těžní věž Jindřich zbourána <http://www.zbysov.info/zmizela-dominanta-zbysova-tezni-vez-dolu-jindrich-zbourana/>

Další práce by měla být samostatná práce žáků, pokud žáci potřebují, poskytněte konzultaci. Žáci mají již k dispozici dostatečné množství materiálu, aby se mohli připravit pro výstup.

Forma výstupu může být například prezentace (možná prostředí jsou uvedena v části 2. nebo prezentace na webu formou webové stránky). Tuto mohou, v případě znalostí z formální výuky, žáci

zpracovat v kódu html s využitím css, případně JavaScriptu nebo v uživatelsky přívětivějším prostředí pro tvorbu webu, které poskytuje například server estranky.cz nebo wix.

Materiály, které žáci vytvoří, představí na závěrečné mini konferenci, případně zveřejní na webových stránkách pořádající organizace, či jinde, podle zájmu.

3.6.2.2 Historie těžby

Forma a bližší popis realizace

Zpracování výstupů ve formě prezentací, mohou to být prezentace v prezentačním programu nebo ve formě webové stránky.

Metody

Žáci pracují ve skupinách samostatně, výsledky průběžně konzultují s učitelem. Nejprve proběhne fáze heuristická, tj. shromáždění pramenů k danému tématu (výpisky z kronik, shromáždění fotografií, publikací, záznamů z rozhovorů s pamětníky aj.). Následuje fáze kritiky pramenů – zde je nezbytná spolupráce s vedoucím. Interpretace zvolených pramenů pak povede k vytvoření výstupu v podobě textu, webu nebo prezentace.

Pomůcky

Mapy. Počítače nebo tablety. Získané zdroje, fotografie, knihy, záznamy z rozhovorů, ...

Příloha 3.6.2.1 Kartičky z Timixi

Cíl

Seznámit se s historií dolů v regionu, zaměřit se na časové hledisko vzniku, nejdůležitějších dat ve vývoji dolů i období zániku jednotlivých dolů.

Podrobně rozpracovaný obsah

Jak zpracovat časovou řádu, návod je dostupný například zde: <https://www.timixi.com/article/02t52-tvorba-osy>

Příprava osy

+ PŘIDAT
ZOBRAZIT OSU

Datum od	Datum do	Název	Skupiny a hodnoty - 1 - 1 - 1 -	
1856		Založení dolu / František Rítl založil ...		
1862		Zahájena těžba uhlí		
1904		Rekonstrukce a modernizace dolu		
1905		Instalován nový parní těžný stroj		
1910		Vybudována visutá lanová dráha do Zastávky		
1929		Vyhloubena slepá jáma Ferdinand		
1930		Instalován nový těžní stroj z ČKD		
1934		Důl připojen k dolu Julius		
1945		Poškození po leteckém náletu		
zima 1945		Znovuobnovení těžby		
1953		Elektrifikace těžních strojů		
1955		Jáma Ferdinand se stala výdušnou, těžba přesunuta		
1965		Rekonstrukce povrchu dolu		
1972		Likvidace lanové dráhy		
1992		Vyklizení technologie a zásyp jámy		

+ PŘIDAT
IMPORT UDÁLOSTÍ
ZOBRAZIT OSU
KOREKTURA

Zdroj údajů: Petr Kubinský: Důl Ferdinand, Babice u Rosic – nejdůležitější data ve vývoji dolu

Důl Ferdinand

Babice u Rosic

Nejdůležitější data ve vývoji dolu

PARAMETRY OSY

Rozsah časové osy: 1856 - 1992

Počet událostí: 15

Bodové události

Lineární stupnice

Autor osy : Ludmila

ZAŘAZENÍ OSY

Katalog:

Štítky:

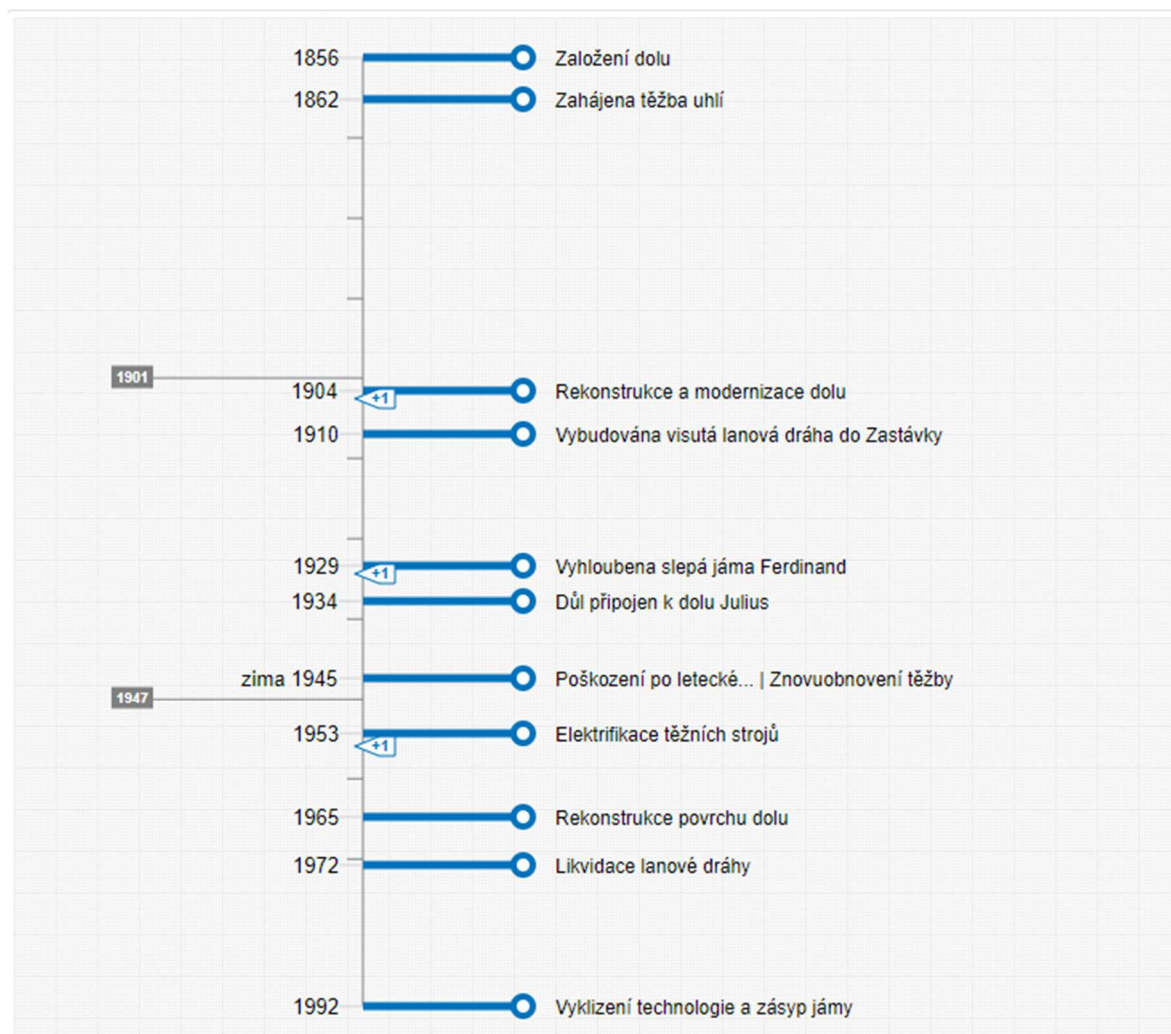
HODNOCENÍ OSY

☆☆☆☆☆

ZDROJE

Petr Kubinský: Důl Ferdinand, Babice u Rosic - nejdůležitější data ve vývoji dolu

Po vytvoření časové osy lze tuto osu využít i pro hru nebo pro kvíz. Následuje ukázka několika otázek v kvízu, které se vygenerují z časové osy. Po skončení kvízu dojde k jeho vyhodnocení a také se zařadí výsledek do celkové statistiky.

Otázka 3/8 ■ ■ ■ □ □ □ □

Jaká doba dělí uvedené události?
Stanovte správnou časovou vzdálenost mezi událostmi.

Jáma Ferdinand se stala výdušnou, těžba přesunuta
Důl připojen k dolu Julius

☐ 145 let
☐ 99 let
☐ 21 let
☐ 168 let

[DALŠÍ](#)

Otázka 6/8 ■ ■ ■ ■ ■ □ □

Určete CHYBNOU dvojici:
V seznamu najděte jedinou dvojici údajů, které k sobě nepatří.

☐ 1934 - Vykližení technologie a zásyp jámy
☐ 1856 - Založení dolu
☐ 1910 - Vybudována visutá lanová dráha do Zastávky
☐ 1904 - Rekonstrukce a modernizace dolu

[DALŠÍ](#)

Otázka 7/8 ■ ■ ■ ■ ■ ■ □

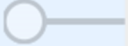
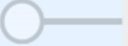
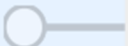
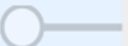
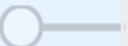
Doplňte datum:
Pro uvedenou událost dopište chybějící dvě číslice data.

18 - Založení dolu

[DALŠÍ](#)

Další možností je využít časovou osu pro hraní deskové hry. Přímou z prostředí programu si můžete stáhnout kartičky pro tuto hru a také máte k dispozici návod s pravidly hry.

Kartičky jsou umístěny v příloze Příloha 3.6.2.1 Kartičky z Timixi

1856 Založení dolu	1862 Zahájena těžba uhlí	1904 Rekonstrukce a modernizace dolu	1905 Instalován nový parní těžný stroj
1910 Vybudována visutá lanová dráha do Zastávky	1929 Vyhlobena slepá jáma Ferdinand	1930 Instalován nový těžní stroj z ČKD	1934 Důl připojen k dolu Julius
1945 Poškození po leteckém náletu	zima 1945 Znovuobnovení těžby	1953 Elektrifikace těžních strojů	1955 Jáma Ferdinand se stala výdušnou, těžba přesunuta

Náhled na kartičky

Forma zpracování výstupu je na zvážení vedoucího. Můžete nechat na žácích, kterou formu si vyberou. Závisí to hodně na jejich znalostech z formální výuky. Při ověřování byly výstupy vytvářeny s využitím digitální techniky. Jednalo se tedy o prezentace v prezentačním programu nebo webové prezentace. Více žáků se rozhodlo pro prezentaci v prezentačním programu. Další formou by mohlo být například vytvoření informačního panelu z vytištěných materiálů, případně školní nástěnky. Ukázky zpracovaných výstupů z tohoto celku jsou v části 2. Doporučujeme rozdělit témata, aby všichni žáci nezpracovávali stejná témata. Výběr může být formou ankety.

Ukázka z ankety při ověřování

Historie těžby uhlí obecně	Historie těžby uhlí v regionu Kahan	Stavby v obcích připomínající historii těžby uhlí	Významné osobnosti mikroregionu	Rozhovory s pamětníky	Historické souvislosti těžby uhlí	Stavby připomínající těžbu uhlí	Doly Julius, Herring, Ferdinand	Doly Jindřich, Antonín, Slmson	Doly Anna, Františka, Kukla
-------------------------------	--	---	---------------------------------------	-----------------------------	---	---------------------------------------	---------------------------------------	---	-----------------------------------

3.7 Metodický blok č. 7 Zpracování výstupů – počet hodin 7

Anotace metodického bloku

Jak bylo napsáno v úvodu, na závěr účastníci zpracují aktivitu, která bude zábavným způsobem seznamovat s historií regionu ostatní žáky, kteří se o historii nezajímají natolik, aby sami navštěvovali podobný volnočasový útvar. Pod pojmem zábavná forma si autoři představují nějakou didaktickou hru, která bude zahrnovat tematiku historie hornictví v mikroregionu Kahan. V průběhu předchozích hodin měli žáci možnost si některé jednoduché herní aktivity sami vyzkoušet, mohou tedy volit podobnou formu výstupu. Záměrem autorů je ale vést žáky k vytvoření náročnější varianty hry – může se jednat o hru deskovou, šifrovací hru v terénu, únikovou hru, hru realizovanou na počítači a podobně. Tato kapitola nabídne realizátorům dvě z těchto možností.

V rámci popisu jednotlivých hodin je pro přehlednost uvedena vždy příslušná varianta buď jako varianta deskové karetní hry nebo varianta šifrovací hry, a to i v části pro žáky, kde je navíc ještě barevné rozlišení. Návod pro deskovou hru je tam zvýrazněn zelenou barvou a pro šifrovací hru modrou barvou.

Kompetence

V posledním bloku žáci budou posilovat zejména tyto kompetence:

- schopnost vytvářet materiály
- schopnost pracovat s různými druhy materiálů
- kompetence k učení, k řešení problémů
- komunikativní
- sociální a vyjadřování v mateřském jazyce

3.7.1 Výběr formy výstupu

3.7.1.1 Volba formy výstupu

Forma a bližší popis realizace

Jak bylo uvedeno, závěrečná kapitola je věnována tvorbě výstupů. Žáci již získali dostatečné množství informací, které nyní využijí. Mohou si vybrat jakoukoliv hru, z těch, které jim byly představeny v předchozích hodinách programu (hledání míst dle fotografií, kvízy, pexeso, puzzle...), případně mohou vytvořit jednoduchou deskovou hru (s hornickou tematikou) s políčky s úkoly a s odměnami (můžeš házet ještě jednou, nebo trest za nesprávnou odpověď, například vrať se o tři políčka). Nebo si vybrat některou z náročnějších variant, které popíšeme a představíme v této metodické části. Jedná se o:

- Šifrovací hru
- Deskovou hru s herními kartami

Metody

Skupinová práce, diskuzní metoda, instruktáž. Aktivizační metody – vlastní vyzkoušení her, metody demonstrační – předvádění hry

Pomůcky

Tablet, počítač s internetem. Karty pro deskovou karetní hru Příloha 2.7.2.1 Karty dolů 2.0

Příloha 3.7.2.1 Pravidla deskové hry

Prezentace: Příloha 3.7.2.2 Tvorba šifrovací hry

Cíl

Vybrat variantu pro výstup, seznámit se s možnostmi. Seznámit se s tím, jak vytvořit správnou didaktickou hru. Motivovat žáky k vytvoření hry.

Podrobně rozpracovaný obsah

V první hodině této části vedoucí žákům představí možné varianty výstupu a žáci se rozhodnou, kterou hru budou vytvářet, případně mohou navrhnout i řešení vlastní hry. Vyzkouší si připravené hry a rozhodnou se, kterou variantu budou dále zpracovávat.

Poté začnou promýšlet, které materiály jsou potřebné pro vybranou hru, zejména odborné, které získali v předchozích hodinách (texty, fotografie).

Při výběru deskové hry je dán počet hráčů dva. Šifrovací hra není závislá na počtu řešitelů, může to být jedinec i tým. Doporučujeme uvést v pravidlech hry a přizpůsobit složitost.

Po této hodině by žáci měli mít jasno v tom, jakou hru budou zpracovávat, případně s kým, pro jakou věkovou kategorii hráčů bude určena. Zdůrazněte, že v rámci programu bude hra zařazena v posledních hodinách a je na ni prostor 30 minut. Tomu by měla odpovídat obtížnost hry.

3.7.2 Zpracování výstupů hra

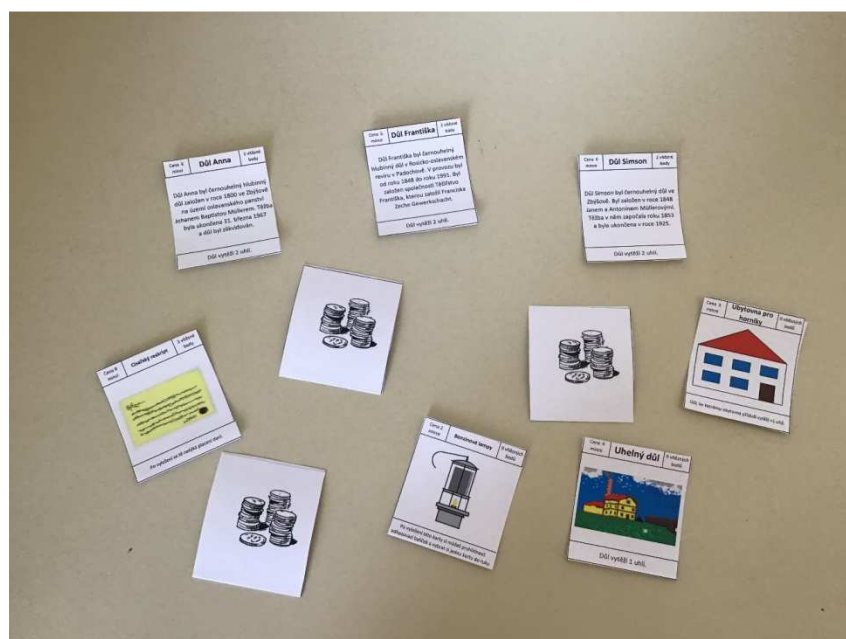
Žáci začínají zpracovávat svůj výstup tuto hodinu a budou pokračovat i v následujících hodinách. Je na zvážení učitele, zda bude tato část po hodinách nebo jednotlivá setkání sdružít do větších celků. Návod, který je uveden v části pro žáky, je sice rozdělen po hodinách, ale v reálné situaci se budou aktivity vzájemně prolínat. Důležité je vědět, že na zpracování hry mají žáci k dispozici celkem 4 hodiny a po této době musí mít hru vytvořenu a odpilotovanou. Musí mít také zpracován návod (pravidla hry). Je zřejmé, že desková hra, která je předpřipravená, bude méně zaměstnávat žáky v přípravné fázi a bude náročnější ve fázi dokončení, kdy je bude čekat rozstřihání karet, laminování, kompletace do jednotlivých herních sad. Naproti tomu šifrovací hra bude náročnější na přípravu a seznámení s prostředím pro tvorbu aktivit. Popis práce je tentokrát podrobnější v části 2, neboť se bude jednat více o samostatnou práci žáků, než tomu bylo v předchozích hodinách.

Poznámka k příloze Karty dolů

Příloha 2.7.2.1 Karty dolů je upravena tak, aby se karty daly vytisknout na běžné tiskárně. Neobsahují povinné prvky jako je logo, protože toto by omezilo možnosti tisku na celou stranu a účastníci by měli problém s dodatečnou úpravou karet pro tisk.

Ukázky vytvořených (doplňný obsah) kartiček při ověřování

3.7.2.1 Představení her

Forma a bližší popis realizace

V této hodině se žáci seznámí s možnostmi tvorby dvou typů her, a to konkrétně šifrovací hry a deskové hry s kartami. Žáci budou pracovat jednotlivě nebo po dvojicích. Tím vznikne několik variant her.

Metody

Skupinová práce, diskuzní metoda, instruktáž

Praktické metody – tvorby hry

Pomůcky

Tablet, počítač s internetem. Kartičky pro deskovou karetní hru.

Příloha 3.7.2.1 Pravidla deskové hry

Prezentace: Příloha 3.7.2.2 Tvorba šifrovací hry

Cíl

Seznámit žáky s variantami, jak budou zpracovávat výstup – didaktickou hru.

Podrobně rozpracovaný obsah

Varianta desková hra

Postup pro učitele při zadávání tvorby deskové karetní hry

1. Předem je nezbytné vytisknout, nastříhat a slepit si kartičky. V souboru MS Excel se nachází všechny karty. Vždy je potřeba vytisknout rubovou i lícovou stranu společně (to usnadní jejich slepení) a přilepit je k sobě. Následně si učitel vytiskne pravidla hry.
2. Poté, co má již učitel přichystaný veškerý materiál nezbytný pro hru, naučí se hru sám hrát a současně i vysvětlit pravidla hry žákům.
3. Na setkání s žáky učitel představí karetní hru žákům, ukáže jim herní součásti, stručně přiblíží pravidla a v případě zájmu může hru i předvést. Také žákům vysvětlí postup, jakým si hru sami vytvoří: V digitální formě si přichystané vzory karet doplní o vhodný obsah – karty jsou tematicky zaměřené na hornictví v regionu a obsahují jak konkrétní, tak obecné názvy. Každá karta má pak vyhrazené pole pro doplnění obsahu (obrázky, text, popisky, letopočty, zajímavosti atd.). Při vyplňování obsahu karet žáci mohou čerpat jak ze získaných znalostí, tak vyhledat informace nové.

Varianta šifrovací hra

Šifrovací nebo také úniková hra může být založena na příběhu. Většinou je na začátku nějaká mapa nebo základní obrázek, který ukrývá úkoly. Splnění úkolů (vyřešení) vede k zisku indicie nebo písmena do konečné šifry – k řešení.

Učitel může pro vysvětlení principu hry využít vzorovou ukázkou, která vznikla při ověření: [odkaz na ukázkou.](#)

Vytváření hry bude předcházet tvorba jednoduchého scénáře, kde žáci zpracují některé ze základních témat programu:

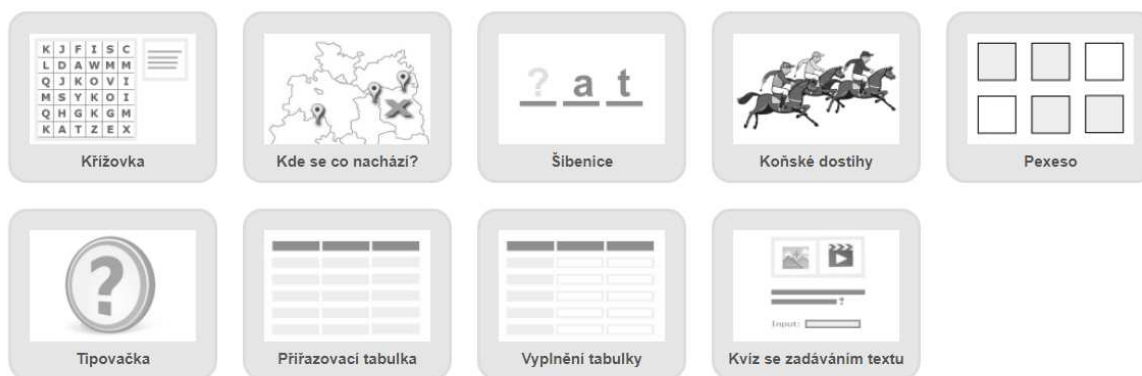
1. Historie těžby uhlí v rosicko-oslavanském revíru
2. Zaniklé části obcí mikroregionu, zaniklé stavby
3. Významné osobnosti mikroregionu
4. Rozhovory s pamětníky ke konkrétním událostem, záznamy
5. Historické souvislosti
6. Stavby a místa připomínající těžbu uhlí

Nebo se mohou zaměřit na užší problematiku. Závisí to také na úrovni (věkové kategorii hráčů), pro kterou se žáci rozhodli, že bude jejich výstup určen.

Pro učitele je také připravena prezentace, ve které jsou popsány použité nástroje. Jedná se o Google dokumenty – konkrétně prezentaci, případně nákresy, na kterých se vytvoří místa s odkazy na jednotlivé úkoly. Jednotlivé úkoly mohou být vytvořeny v jiném prostředí, i když zadání úkolu v prostředí Google dokumentů je také možné a může to být jedna z alternativ. Další prostředí je například Learning Apps, ve kterém se dají snadno vytvořit jednotlivé aktivity a je v základní verzi zdarma. Prostorů najdete na adrese: <https://learningapps.org/> a hned na úvodní stránce si můžete nastavit češtinu, i když při ověřování někteří žáci raději pracovali v angličtině, aby si procvičili současně slovní zásobu z tohoto jazyka. Pro vytváření aplikací je vhodné se do prostředí přihlásit. Vedoucí může založit speciální účet pouze pro potřeby kroužku. Při ověřování jsme využívali jak speciální účet na Google, tak i v ostatních popisovaných prostředích, i když někteří žáci si založili účty soukromé.

Na obrázku je uveden přehled aktivit, které se dají v prostředí Learning Apps vytvořit.

Při závěrečném hodnocení je do textu nutné zadat indicii nebo písmeno ze šifry. Zadává se v části odezva, místo předepsaného textu: Výborně, vyřešil jsi všechny otázky:

Odezva

Zadejte text, který se zobrazí, když byly všechny otázky zodpovězeny správně.

Výborně, vyřešil jsi všechny otázky.

Ukázka vhodného řešení:

Odezva

Zadejte text, který se zobrazí, když byly všechny otázky zodpovězeny správně.

Výborně, vyřešil jsi všechny otázky a zjistil jsi další písmeno, je to písmeno ú.

Postup je popsán v prezentaci v příloze Příloha 3.7.2.2 Tvorba šifrovací hry, kterou může vedoucí při výkladu použít. V této prezentaci je zejména představena online aktivita Flippity. Pro tvorbu šifrovacích her se používá zejména konkrétní šablona s názvem „Scavenger Hunt Template“. Práce se šablonou je popsána v části pro žáky a ti by si s návodem měli poradit sami. Jednoduchá ukázka je na adrese: [Flippity.net: Scavenger Hunt](https://flippity.net/Scavenger-Hunt)

Pokud si žáci vyberou tuto variantu hry, budou potřebovat účty na Google, Learning Apps a případně na dalších místech (Quizlet, ...), kde budou tvořit aktivity. Nově založené účty by měly být učitelské.

3.7.2.2 Příprava obsahu

Forma a bližší popis realizace

Žáci připraví odborný obsah hry (texty, fotografie, úkoly). Obsah připraví tak, aby byl vhodný pro typ hry, který si vybrali. V případě šifrovací hry si připraví také scénář hry.

Metody

Dovednostně-praktické – zpracování vlastní hry

aplikační – aplikace poznatků z předchozích hodin.

Pomůcky

Tablety, počítač, hry a materiály, které získali účastníci kroužku v předchozích hodinách.

Cíl

Připravit vhodné materiály pro závěrečnou hru. Sledovat obsah materiálů, ale vybrat i dle kvality (například fotografií), respektovat autorství.

Podrobně rozpracovaný obsah

Varianta desková hra

Dvojice žáků se budou věnovat digitální úpravě, doplňování obsahu do vzorů karet. Na konci setkání by měli mít karty připravené k tisku. Ten zajistí učitel.

Varianta šifrovací hra

Můžete žákům ukázat připravenou prezentaci s návody pro některé aktivity. Nezapomeňte zkontrolovat, zda mají žáci vytvořené účty na stránkách s aktivitami. Pro dále uvedené příklady to jsou účty na Google a Learning Apps.

Žáci by měli mít promyšlené, co bude hledaným slovem (šifrou). Vymýšlí si indicie, které povedou k řešení. Jednotlivá návodná slova, písmena. Pro hru v rozsahu, který žáci tvoří, bude potřeba připravit 5 až 8 indicií.

Jako příklad indicie mohou být tato slova:

Zbýšov, 1800, Benedikt Küttner, 31. 3. 1967, Anna Müllerová (hledané slovo důl Anna)

Zbýšov, Antonín Rahn, koksovna, 1846, 1992 (hledané slovo důl Antonín)

Nebo hledané indicie mohou být znaky, které dají dohromady slovo.

3.7.2.3 Příprava aktivit pro hru

Forma a bližší popis realizace

Žáci připraví obsah pro vybrané varianty her.

Metody

Dovednostně-praktické – zpracování vlastní hry

aplikační – aplikace poznatků z předchozích hodin

Pomůcky

Tablety, počítač, hry a materiály, které získali účastníci kroužku v předchozích hodinách.

Cíl

Zpracovat vybranou hru do hratelné podoby.

Podrobně rozpracovaný obsah

Varianta desková hra

V této hodině si žáci kartičky vystříhnou a slepí. Případně si je můžou obalit do plastových obalů, aby předešli jejich opotřebení a lépe se jim s nimi hrálo. Úkolem učitele je přichystat všem dvojicím žáků jejich vlastní dříve vytvořené verze karet.

Varianta šifrovací hra

Žáci budou podle návodu v části 2 připravovat různé aktivity pro hru.

Úkoly s chybou – Učitel musí dávat pozor a kontrolovat žáky, protože někteří si nekontrolují svůj výsledek a vyprodukují úkoly s chybou. Viz ukázka.

3.4.2.4 Kontrola výstupů, pilotní ověření hry

Forma a bližší popis realizace

Žáci zpracovávají aktivity pro vybraný typ hry. Učitel kontroluje správnost po odborné stránce. V této hodině by hra měla být již dokončená a žáci by si ji měli zahrát, při hraní hry mohou odhalit nedostatky, které ještě mohou opravit. Také je potřeba, aby si připravili materiály na závěrečnou mini konferenci.

Metody

Dovednostně-praktické – zpracování vlastní hry

aplikační – aplikace poznatků z předchozích hodin

Pomůcky

Připravené hry jednotlivými skupinami. Počítač pro zápis pravidel. Papíry pro tisk, obaly na kartičky, krabice na soupravy deskové hry, laminovačka (pod organizace má), lepidla, nůžky.

Cíl

Odpilotovat připravené hry. Zpracovat didaktickou hru do konečné podoby. Připravit materiály pro závěrečnou schůzku (mini konferenci)

Podrobně rozpracovaný obsah

Varianta desková hra

V poslední hodině učitel vyzve žáky, aby hru opakovaně hráli, může uspořádat turnaj, může uspořádat debatu nad jednotlivými kartami, pravidly, případně společně vymyslet úpravu karet či pravidel nebo navrhnout nové.

Varianta šifrovací hra

V případně odhalení chyb je možné hru opravit, pokud některý úkol činí hráčům velké potíže, je vhodné doplnit nápovědu.

Příprava závěrečné mini konference

Žáci, kteří budou s dokončením hry dříve hotovi, se intenzivně zapojí do přípravy závěrečné mini konference.

Vzhledem k tomu, že všechny výstupy představí žáci na závěrečné mini konferenci, kam mohou pozvat také členy své rodiny, kamarády a známé (podle možnosti organizace), je potřeba tyto materiály shromáždit a připravit. Vedoucí v případě většího zájmu o setkání zajistí dle možností větší místnost (sál, halu), aby se všichni účastníci pohodlně vešli. V této místnosti musí být také možnost promítání (počítač s projektorem), stolky a židle pro následné hraní her. Pokud mají žáci zájem, mohou připravit výstavu svých prací zejména pořízených fotografií a získaných historických předmětů.

Protože v průběhu závěrečné akce budou probíhat i soutěže, je doporučeno zajistit pro vítěze nějaké drobné odměny, například propagační předměty organizace, mikroregionu Kahan apod. Mohou to být také vytvořené materiály žáky, například historické pexeso nebo vytvořená kartičková desková hra.

Současně také žáci pozvou oslovené pamětníky a odborníky a mohou je požádat o případný krátký příspěvek do programu mini konference. Je potřeba zadat úkoly konkrétním žákům.

Úkoly mohou být například tyto:

1. Zajištění sálu
2. Pozvání pamětníků a odborníků
3. Moderování akce
4. Příprava výstavy
5. Příprava stolů na hry
6. Promítání (obsluha)
7. Zajištění odměn

Možný harmonogram – viz další kapitola.

3.7.3 Představení výstupů

Představení výstupů se bude realizovat jako dvouhodina. V první části žáci předvedou vytvořené prezentace a další odborné výstupy a druhá část bude věnována hraní připravených her. První část bude ve větší časové dotaci. Před akcí připravíte se žáky stručný scénář mini konference. Vyberte dvojici, která se ujme moderování mini konference a žáka, který zajistí obsluhu techniky (viz úkoly v předchozí kapitole).

3.7.3.1 *Prezentujeme znalosti*

Forma a bližší popis realizace

Prezentace výstupů z programu na mini konferenci. Žáci představí výsledky ve formě prezentací, výstavy, mluveného slova, připravených her, ...

Metody

Prezentační, diagnostická metoda demonstrační (workshop)

Pomůcky

Dataprojektor, počítač, tablety, ozvučení, připravené prezentace, hry a další výstupy účastníků kroužku. Odměny pro nejlepší hráče.

Příloha 3.7.3.1 Výstup Historie těžby uhlí v regionu Kahan

Příloha 2.7.3.1 Dotazník projektu

Cíl

Prezentovat získané znalosti, představit ostatním výstupy programu.

Podrobně rozpracovaný obsah

Na poslední dvě hodiny žáci pozvou spolužáky ze školy, učitele, kamarády, přátele, rodiče, prarodiče, známé. V rámci této poslední schůzky jim představí své zpracované výstupy. Bude to prezentace o osobnostech mikroregionu Kahan, prezentace o osobnostech z oblasti hornictví, dále představení

míst, které prošli v rámci vycházek a exkurzí, a také různých zajímavostí, které je v průběhu práce kroužku zaujaly.

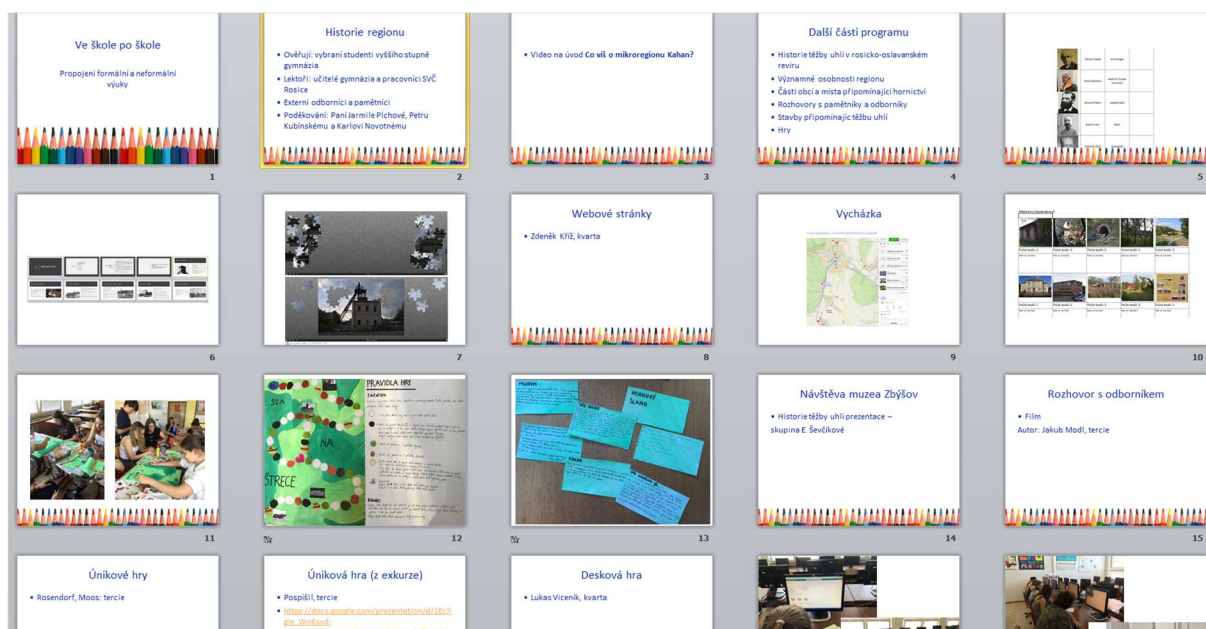
Předpokládaný program mini konference:

Společná část (cca 55 minut)

1. Zahájení – úvodní slovo řešitele projektu, přivítání, seznámení s programem (5 minut)
2. Prezentace jednotlivých témat, seznámení s výstupy okruhů (jedna skupina 5 až 7 minut), po každém vystoupení proběhne kvízová otázka o drobné ceny s předáním odměny výherci (tato část celkem 40 minut).
 - a. Co jsme viděli v muzeu hornictví ve Zbýšově? Prezentace z fotografií doplněná mluveným komentářem. Zpracované v tématu 2.2
 - b. Významné osobnosti regionu z oblasti hornictví – prezentace vytvořená v prezentačním programu. Zpracované v tématu 2.3
 - c. Části obcí a místa připomínající hornictví, popis vycházky a připravené texty k jednotlivým zastávkám. Zpracované v tématu 2.4
 - d. Stavby připomínající těžbu uhlí – prezentace vytvořená v prezentačním programu Zpracované v tématu 2.5
 - e. Co jsme se dozvěděli od pamětníků? Zpracované v tématu 2.6
 - f. Co jsme pro vás připravili? Představení herních aktivit pro následující půlhodinu. Zpracované v tématu 2.7
3. Závěr – vystoupení hosta (pamětník, odborník) (10 minut).

Ukázka prezentace pro výstup: Příloha 3.7.3.1 Výstup Historie těžby uhlí v regionu Kahan.

Ukázka konkrétního průběhu závěrečné mini konference při ověřování.

2.7.3.2 Hrajeme hry

Podrobně rozpracovaný obsah

Skupinová část (cca 30 minut)

Ve druhé části rozdělíme účastníky do skupin a pro každou skupinu žáci připraví některou z her vytvořených v části 2.7.2, případně některou z těch, které si žáci sami zahráli v průběhu realizace kroužku. Měli byste mít připravené tablety se šifrovací hrou, sadu karet pro deskovou hru o hornictví, případně puzzle, pexesa, kvízové kartičky apod. Rozdělte žáky na skupiny po dvou a každá skupina bude mít na starost jednu aktivitu (některé aktivity mohou být vícekrát). Po vyzkoušení aktivity po cca 15 minutách se mohou skupiny prostřídat (střídání nebude pro ty, kteří budou hrát deskovou karetní hru. Tato část bude trvat 30 minut.

Je vhodné mít připraveny nějaké drobné odměny pro nejlepší hráče. Odměnou může být například desková karetní hra, kterou žáci vytvořili, či pexeso nebo kartičková hra.

Evaluace programu

Po konferenci proběhne ještě krátké závěrečné neformální shrnutí a zhodnocení všech projektových aktivit učiteli, žáky i zástupci seniorů a na závěr diskuze zúčastněných směřující k možnostem další spolupráce. Vedoucí nesmí zapomenout ihned po akci celý program zhodnotit a zapojené žáky pochválit, vyzdvihnout jejich individuální přístup.

Na závěr vyplní žáci dotazník projektu.

4 Příloha č. 1 – Soubor materiálů pro realizaci programu

Seznam příloh

Příloha 2.2.1.1 Pracovní list Historie těžby

Příloha 2.2.2.2 Pracovní list muzeum Zbýšov

Příloha 2.5.2.1 Rozhovor s pamětníkem

Příloha 2.6.2.1 Mapka důlních děl

Příloha 2.7.2.1 Karty dolů

Příloha 2.7.2.3 Dotazník projektu

Historie těžby uhlí v Rosicko-oslavanském revíru

1. Kdy a kde začala těžba uhlí v Rosicko-oslavanském revíru?

.....

.....

2. Jak se jmenovaly nejvýznamnější doly?

.....

.....

.....

3. Jaká byla důlní neštěstí v revíru? Co bylo jejich příčinou? Uveďte příklad.

.....

.....

.....

4. Co byla důlní (báňská) záchranná služba?

.....

.....

5. Proč byly stávky a ve kterém roce byla největší?

.....

.....

.....

6. Která obec vznikla v regionu až s rozvojem těžby uhlí?

.....

.....

7. Proč se mikroregion jmenuje Kahan? Podle čeho? Najděte na obrázku. Odkaz na obrázek vložte jako odpověď.

.....

.....

8. Kdy a proč těžba skončila?

.....

.....

9. Byli jste v některém muzeu nebo na výstavě, která se týkala hornictví v regionu? Pokud ano, napište konkrétně.

.....

.....

.....

10. Ze kterých zdrojů jste čerpali?

.....

.....

.....

.....

.....

Příloha č. 2.2.2.2 Pracovní list

Návštěva Muzea hornictví ve Zbýšově

Jak se jmenuje těžní věž, ve které je umístěno muzeum?

.....

Kde se začalo těžit na Moravě první uhlí, jmenujte obec

.....

Doplňte jména dolů, která mají v názvu křestní jméno, u některých počátečních písmen může být více dolů

A.....

B.....

F.....

J.....

T.....

Kdy byla ukončena těžba uhlí v dole, kde se nacházíme?

.....

Který důl byl ve své době nejhlubším v Evropě?

.....

Popište, jak probíhala evidence horníků na pracovišti

.....

.....

.....

Na co se používala rychlovrtka?

.....

Použil průvodce nějaká slova, která jste dosud neznali? Zapište je.

.....

.....

.....

Co vás ve výkladu nebo v muzeu nejvíce zaujalo?

.....

.....

.....

.....

Příloha 2.5.2.1 Rozhovor s pamětníkem

Mé jméno je Julie Desová a tento text obsahuje rozhovor, který jsem vedla se svým dědečkem, který pracoval v dole. Rozhovor jsem zaznamenala pro kroužek, který probíhá na Gymnáziu v Zastávce, kde studuji.

Dětství

Narodil jsem se na konci roku 1949, jako třetí v pořadí. Celkem jsme byli 4 sourozenci, 3 kluci a nejstarší sestra. Vyrůstali jsme na dědině v blízkosti Brna (Podolí). Tatínek pracoval jako dělník a maminka v zemědělství. Užívali jsme si jako ostatní děti v té době – bez mobilů, play stejňů a poměrně dlouho i bez televize, ale v přírodě – v lese, na rybníku, na hřišti. Věděli jsme o každé třešni v okolí, kdy dozrává. Ze sportu žádný biatlon, atletika, ale fotbal na škvárovém hřišti. K tomu tatínkovo kolo, na které jsme nedosáhli, a tak se jezdilo pod štanglí. Naši stavěli dům, a tak při 4 dětech jsme na dovolené nejezdili, ale i tak jsme si prázdniny užili. Museli jsme dost doma pomáhat, a tak jsem od mládí přivykl k těžké práci.

Práce a vztah k tématu hornictví

Hornictví jsme se učili ve škole jako vy, a to, kde je rosicko-oslavanská pánev jsem uměl ukázat jen na mapě. Ale nějakou bližší představu o práci v dole jsem neměl.

Běžný život (rodina, volný čas)

Po ožení jsme měli 3 dcery a pracoval jsem zkráj ve stavebnictví, jako mistr na stavbě silnic. Odmaturoval jsem na stavební průmyslovce v oboru dopravní stavby – silnice, mosty, tunely atd. Protože jsme neměli vlastní bydlení a u rodičů jsme měli k dispozici jen jeden pokoj, na inzerát jsem objevil rodinný domek ke koupi ve Zbýšově. Tak jsem poprvé uviděl čtyři špičaté kopce z hlušiny, vytěžené z dolu – tzv. haldy. Ještě nějaký čas jsem dojížděl do Brna za prací ve stavebnictví, ale potom mi byla nabídnuta práce na dole Jindřich, jako stavební dozor investičního oddělení pro otvírku nových pater dolu. Nastoupil jsem od 1. ledna 1977 a po třídním školení jsem poprvé sfáral do dolu – 1228 metrů pod zem. Byl to nezapomenutelný zážitek, když jsem se poprvé prolézal rubáním a zdravil se hornickým pozdravem „Zdař bůh“ s horníky, kterým jen svítili zuby a oči. A že ve mně byla malá dušička, to snad nemusím ani říkat. Nakonec jsem u této práce zůstal až do samého konce dolu Jindřich a také konce těžby v celém revíru, to je do roku 1992, tedy víc jak 15 let.

Vnímání historických událostí (Jak jste vnímal zbourání těžní věže dolu Jindřich II?)

To, že se zbořil důl Jindřich, to mě až tak nemrzelo, i když jsem to sledoval každý den při procházce haldou a u toho jsem vzpomínal na prožité šichty. Spíš mě mrzí, že nezůstala zachována těžní věž dolu Antonín, protože to byla taková dominanta a připomínala klasické hornictví. Hlavně mě však mrzí, že se doly uzavřeli tak narychlo a nepřemýšlelo se o tom, že všechny ty stroje, které dole zůstaly a byly zatopeny vodou, by se nám hodily do hornického muzea, které společně s několika bývalými kolegy havíři budujeme u dolu Simson. Je to věčná škoda, protože teď město Zbýšov kupuje některé exponáty hornictví ze zavíraných dolů na Karvinsku. Tady se ale pracovalo s jinými mašinami a spíš to byla hodně těžká ruční práce. Na Ostravsku a Karvinsku hodně používali techniku, jako uhelné kombajny apod.

Proč jste si zvolil hornické povolání?

Do hornictví jsem šel proto, že jsem to měl velice blízko do práce v místě bydliště, a co si budeme povídat, byla ta možnost vydělat si víc peněz. A při třech dětech a opravě domu jich bylo potřeba.

Od kolika let jste pracoval na dole? Na kterém dole jste pracoval?

Na investiční oddělení jsem nastoupil v 27 letech. Od VKD (Výstavba kladenských dolů) jsem přebíral, kontroloval a fakturoval práce na prohlubování dolu Jindřich a otvírce 12. a 13. patra. Tak jsem se dostal až do hloubky 1550 m pod povrchem.

Kolik let jste pracoval na dolech? Celkem jsem na dole pracoval 15 roků a 2 měsíce.

Byl někdo z vašich předků také zaměstnán na dolech, pokud víte, tak kdo? A co dělal?

Nikdo z mých předků, pokud vím na žádné šachtě nepracoval. Moji předkové byli dělníci, zemědělci, cestáři atd. Ale havíř nebyl ani jeden.

Absolvoval jste nějaké vzdělání v oboru? Učiliště? Školu a případně kde?

Nejsem vyučený havíř, tak jako většina mých kamarádů horníků v době, kdy jsem na dole Jindřich pracoval. Těch vyučených už v té době bylo poměrně málo, a tak jsme se postupně zaučovali a od havířů se učili za pochodu havířské řemeslo. I to byl jeden z důvodů, proč nakonec v roce 1992 došlo k ukončení těžby. Nejen stále se zhoršující geologické podmínky, bezpečnostní podmínky, zhoršující se kvalita uhlí, ale i nedostatek kvalifikovaných havířů.

Jaké profese jste na šachtě prošel?

Po pěti letech technické práce jsem na vlastní žádost přešel na dělnickou práci – stal se ze mě havíř. Teda ne hned havíř, ale nejprve tzv. běhač, to je děvečka pro všechno. Pracoval jsem převážně na otvírce nových chodeb ve skále, takže nošení 25 kg střeliva na vzdálenost třeba 3 km od šachty, veškerá nakládka materiálu, být havířovi k ruce a poznat při chatrném osvětlení a hluku co si přeje podat atd. Tím si ale musel projít každý. Protože jsem ale rád poznával nové věci a těžké práce se nebál, zkoušel jsem se naučit obsluhovat jakýkoliv důlní mechanismus. Postupně jsem ovládal práci s vrtačkou, lopatovým nakladačem, škrabákovým nakladačem, hřebelákem, pásovým dopravníkem a další. Postupně jsem se z běhače stal tzv. Druhým havířem neboli zástupcem směnového předáka.

Jak vlastně probíhala pracovní směna?

Na šachtě jsme pracovali v třísměnném, někdy dokonce ve čtyřsměnném provozu, což znamenalo, že jsme se střídali na pracovišti v dole. Pracovní směna probíhala tak, že např. na ranní směnu jsem přišel v půl šesté, v čisté šatně jsem se vysvlékl donaha a přešel do špinavé šatny, kde jsem si oblékl fáračky a holínky. V přízemí v lampovně jsem z tabule sundal osobní známku a pověsil ji nad svoji lampu, kterou jsem si vzal spolu se záchranným důlním přístrojem. Pak jsme se v raportce od kamarádů, kteří vyfárali z noční směny dozvěděli, co udělali, co nás na čeká, co si máme nafasovat za pomůcky atd. Potom jsme ještě dostali instrukce od štajgra. Chlapi, kteří bakovali, si ještě namíchali tabák na bako, dokouřili jsme poslední cigaretu a šli k šachtě. Nastoupili jsme do jednoho ze čtyř pater těžní klece (18 na jednom patře) a rychlostí 12 m/sec jsme sjeli na 12. patro do hloubky 1328 m. Potom buď pěšky po patře, nebo na vzdálenější místa jsme si sedli do vozu pro dopravu mužstva, a lokomotiva nás dovezla blíž k našemu pracovišti. První, co jsme udělali, tak jsme se vysvlékli donaha, jen jsme si nechali přilbu, lampu na opasku a holínky. Bylo tam takové teplo, že bychom měli oblečení hned promočené. Potom jsme snědli svačinu, protože jinak by nám ji snědli všudypřítomní potkani, kteří si ji vytáhli i z kapsy fáraček, které prokousali. No a potom se šlo pracovat. Někdo naložil materiál na výztuhy, někdo šel již vrtat skálu pro odstřel nebo se začalo s narážením odstřelené hlušiny. A tak to šlo šichtu za šichtou, bez ohledu na to, jestli to byla šichta ranní, odpolední nebo noční. Po cca 6 hodinách pořádné dřiny jsme se osušili pomocí kaolinu, který jsme na sebe naprášili, převlíkli se do fáraček a vydali se zpět k šachtě. Ve 13:40 jela první jízda s lidmi po směně. Nahoře v raportce jsme předali instrukce kolegům nastupujícím na odpolední směnu, s chutí vykouřili darované cigárko a pak do špinavé šatny sundat fáračky, ve sprše ze sebe smýt všechnu špínu a námahu a v čisté šatně se obléci do civilu. A tak den za dnem, šichtu za šichtou.

V čem jste viděl výhodu oproti svým vrstevníkům zaměstnaným jinde a nevýhodu?

Výhody jsem viděl hlavně dvě. Za prvé možnost o dost vyššího výdělku oproti jiným profesím, za druhé parta bezva kamarádů, na které jsem se mohl v každém okamžiku stoprocentně spolehnout.

Jaký byl život horníka, co se týče pracovních podmínek?

Co se týká pracovních podmínek horníka, alespoň co se týče našeho revíru, tak to se nedá s ničím srovnat. Neskutečné prašné, hlučné a teplé prostředí, kdy se člověk na začátku směny zpotil a vychladl až na konci šichty. K tomu těžká dřina, kdy si člověk někdy skutečně sáhnul na samé dno svých sil. Kdo to nezkusil, neuvěří.

Co jste dělali ve volném čase?

Úplně jednoduše – rodina, práce na stavbě domu, jednou za rok dovolená na Vranovské přehradě nebo na Sykovci s rodinou.

Je pravda, že práce horníka měla negativní dopad na zdravotní stav?

Důlní prostředí a těžká dřina v každém případě nepříznivě ovlivnila zdravotní stav havířů, kteří v dole pracovali delší dobu. Já sám jsem měl štěstí, že jsem pár let pracoval jako důlní technik, takže přece jen jsem přímo tu nejtěžší dřinu nedělal víc jak 10 roků. Ale mnozí havíři to odnesli zaprášením plic, poškozenými loketními klouby, poškozením páteře a dalšími nemocemi. To byla daň za možnost vyšších výdělků v duchu hesla „Já jsem horník a kdo je víc“. Takhle si páni ve vládě, kteří byli u moci kupovali zdraví havířů. Ještě jedna důležitá věc měla negativní vliv na zdraví havířů, a to byly vyhlašované rekordy k různým stranickým příležitostem. Jen jednou jsem byl dosazen do směny, která jeden měsíc chtěla pokořit rekord a řekl jsem nikdy víc. Bylo to naprosté nedodržování veškerých bezpečnostních předpisů, tady šlo skutečně o zdraví.

Jak se měnila používaná technika?

V rosicko-oslavanském revíru jsou sloje uloženy v úklonu 20 až 70 stupňů. Pro tyto velké úklony nebylo možno používat moderní důlní techniku, jako jsou dobývací kombajny, hydraulické výztuže atd. Takže tady se pracovalo velice primitivně, v rubání hlavně sbíječka a hřeblový dopravník. My na otvírce nových chodeb v kameni jsme používali pneumatické vrtačky, na nakládku hlušiny lopatové nebo škrabákové nakladače a pásové dopravníky. To tak bylo asi vše. Na odvětrání potom vzduchové nebo elektrické ventilátory.

Obával jste se nějakého nebezpečí? Zažil jste nějaké?

Po průtrži uhlí a plynu, při kterém v roce 1980 zahynuli dva havíři, byl celý rosicko-oslavanský revír zařazen do nejvyšší třídy nebezpečí, to je do kategorie dolů s nebezpečím výbuchu metanu a nebezpečím průtrží uhlí. To s sebou neslo různá bezpečnostní opatření, mimo jiné povinnost stálé, nepřetržité služby dobrovolných báňských záchranářů. Proto mnozí z nás složili záchranářské zkoušky a střídali jsme se na báňské záchranné stanici v nepřetržité službě. Jednou za 5–6 týdnů na mě vyšla služba týdenní, to je od sobotního rána do vystřídání další sobotu, a kromě toho cca jedenkrát za měsíc posílená víkendová služba od sobotního do pondělního rána. Po vyhlášení poplachu jsme několikrát do roka nastupovali buď k hašení požáru v dole, k likvidaci důlních záparů, k vyprošťování ze závalu apod. Byla to namáhavá, nebezpečná, ale potřebná práce. Bez ní by to nešlo.

Když jste si zvolil toto povolání, chtěl jste ho někdy změnit?

Každé povolání přináší své dobré i stinné stránky. Já jsem byl na těžkou práci zvyklý, to mi problém nedělalo. Bylo zajímavé, že jakmile se člověk po šichtě osprchoval, smyl ze sebe veškerou špínu (kromě začerněných očních řas, podle kterých se poznal havíř), tak jako by z člověka veškerá námaha spadla. A obrovská výhoda byla, že jsem měl tzv. čistou hlavu. Nad ničím jsem nemusel přemýšlet, až do dalšího nástupu na šichtu. Každá zkušenost je dobrá a neměnil bych na tom nic.

Účastnil jste se nějakého hornického rekordu?

Ano, jednoho rekordu jsem se zúčastnil, ale jak jsem říkal výše – víc už ne. Bylo to za cenu ignorování a porušování bezpečnostních předpisů a tady šlo skutečně o zdraví i životy havířů. A pro co? Pro pár fotek s papaláši a samozřejmě nadprůměrnou výplatu. Taky to hodně havířů zejména z tzv. mládežnických kolektivů odneslo zdravím a dnes už odpočívají vedle kostela na hřbitově. Takže rekordy nebrat.

V jaké největší hloubce jste byl?

Nejhlouběji jsem byl až na samém dnu jámy Jindřich, to je v hloubce 1452 m. A potom ještě při dobývání z pod patra 13 patra, takže někde okolo 1550 m.

Máte nějakou památku na svou práci (fotografii)?

V dole se běžně nefotilo, ale nějakou fotku ze záchranky mám.

Řekněte nějaký slangový výraz typický pro horníky.

Slangových výrazů se v havířně používala celá řada a pocházeli zejména z němčiny.

Např.:

fál = deska

graca = motyka

forhont = předeck

glajza = kolejnice

špermas = měrka

štáchy = pražce

šinágl = hřeb do pražců

veksl = výhybka

hupcuk = řetězový zvedák

lajtunk = potrubí

šut = dovrchní ražba

Tak jako se používal slang pro náradí, tak měla i většina havířů nějakou přezdívku a spoustu havířů jsem neznal jménem či příjmením, ale právě přezdívkou.

Jak jste prožíval zavírání dolů a jejich likvidaci? Nijak jsem to neprožíval, věděl jsem, že je to nutný.

Setkáváte se s kolegy z práce?

Ono mnoho mých kolegů a kamarádů už je na pravdě boží. Ale s partou asi 6 bývalých havířů se setkáváme jedenkrát týdně na dole Simson, kde v rámci vlastivědného spolku budujeme hornické muzeum. To proto, aby i naši vnuci věděli, že se ve Zbýšově kdysi těžilo uhlí. Jako spolek spolu s MěÚ Zbýšov pro horníky pořádáme na den horníků slavnostní posezení a spolu s organizací Kahan potom taky hornické slavnosti v areálu Simson.

Znáte vlastivědný spolek Rosicka-Oslavanska?

Znám, byl jsem v jejich muzeu. Zbýšovský spolek původně patřil pod rosicko-oslavanský spolek, ale před pár lety jsme se osamostatnili, ale úzce spolupracujeme.

Byl jste někdy v muzeu ve Zbýšově nebo Oslavanech? Ano

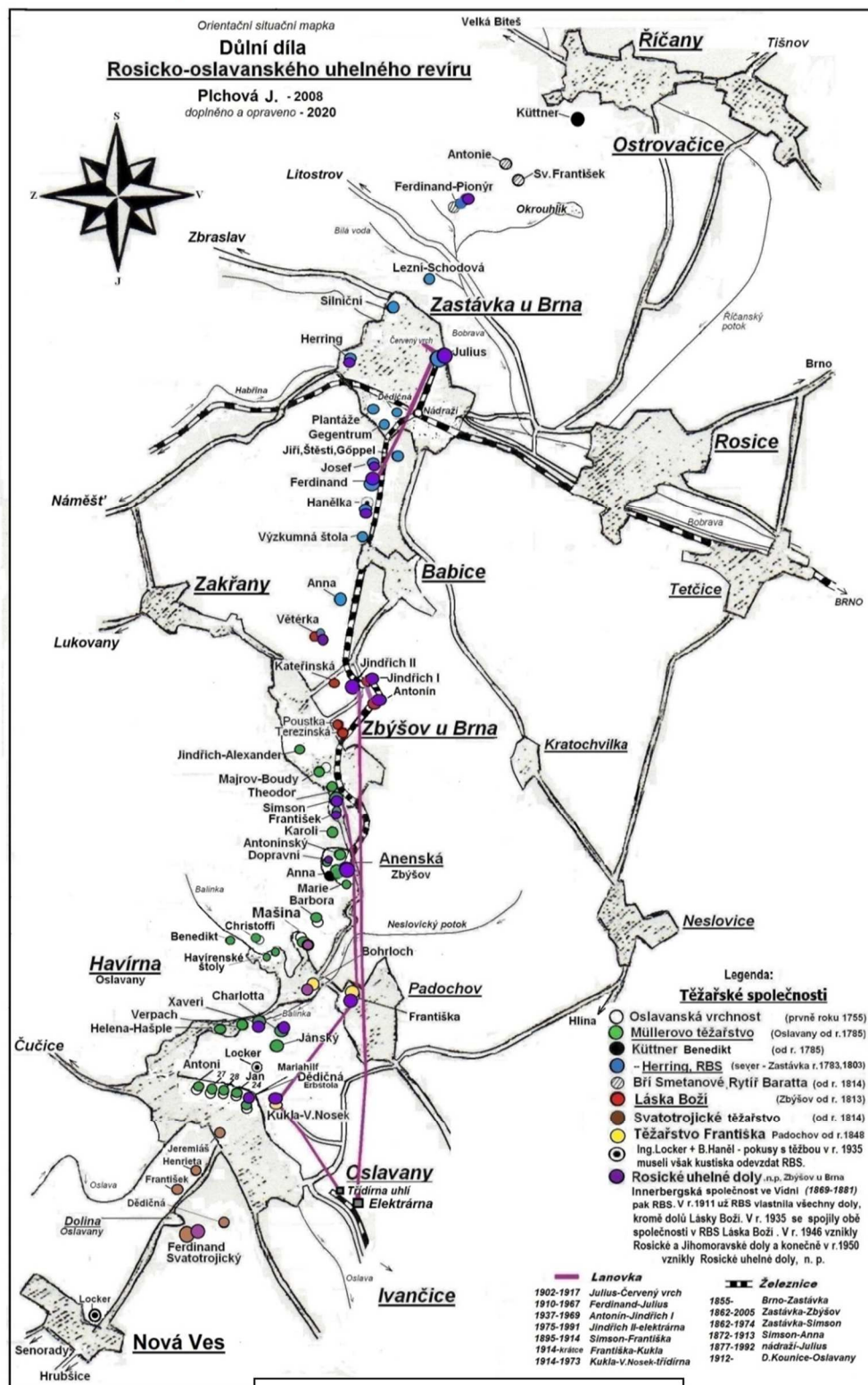
Co jste dělal po skončení těžby?

Po ukončení těžby jsem až do důchodu pracoval jako OSVČ v obchodní činnosti.

Vzpomínáte si na nějakou zajímavou příhodu? Příhod byla celá řada, ale nějak mi už neslouží paměť.

Příloha č. 2.6.2.1 Mapa důlních děl

Poskytla paní Jarmila Plchová

Příloha č. 2.7.2.1 Karty dolů

[illegible][illegible]

Příloha č. 2.7.3.1 Dotazník projektu

Dotazník pro žáky a studenty k projektu Ve škole po škole

č. CZ.02.3.68/0.0/0.0/16-032/0008190

Zakroužkuj, které projektové aktivity jsi se zúčastnil/a

- a. Moderní technologie
- b. Příloha místního zpravodaje
- c. Učíme se v lavicích i bez lavic – spolupráce s klubem seniorů
- d. Filmová výchova
- e. Publicistická činnost na střední škole
- f. Poznáváme region

1. Vyznač, zda vnímáš účast na této aktivitě jako obohacení školní výuky?

ano / nevím / ne

2. Ohodnoť známkou jako ve škole, jak ti vyhovovali lektoři projektových aktivit

1 2 3 4 5

3. Zakroužkuj, zda ti vyhovoval ti čas konání aktivit?

ano / nevím / ne

4. Napiš, co tě při projektové aktivitě zaujalo.

5. Co bys na programu změnil/a?

5 Příloha č. 2 – Soubor metodických materiálů

Seznam příloh

- Příloha 3.1.1.1 Co víš o mikroregionu Kahan
- Příloha 3.1.2.1 Přehled tištěných pramenů
- Příloha 3.1.2.2 Citace
- Příloha 3.2.1.2 Prezentace myšlenkové mapy
- Příloha 3.2.2.1 Lístičky na losování
- Příloha 3.2.2.2 Řešení pracovního listu muzeum Zbýšov
- Příloha 3.2.2.3 Muzeum Zbýšov
- Příloha 3.2.2.4 Šablona kvízu – list s logolinkem projektu
- Příloha 3.2.2.5 Kvíz vytvořený při ověřování
- Příloha 3.3.1.1 Osobnosti kartičky
- Příloha 3.3.1.2 Osobnosti regionu
- Příloha 3.4.1.1 Poznáš kde to je
- Příloha 3.4.1.2 Poznáš kde to je řešení
- Příloha 3.4.2.1 Mapa vycházky
- Příloha 3.5.1.1 Ochrana osobních údajů
- Příloha 3.5.1.2 Občanský zákoník
- Příloha 3.5.3.1 Muzeum Oslavany
- Příloha 3.5.3.2 Rozhovor s odborníkem
- Příloha 3.6.1.1 Doly v regionu
- Příloha 3.6.2.1 Kartičky z Timixi
- Příloha 3.7.2.1 Pravidla deskové hry
- Příloha 3.7.2.2 Tvorba šifrovací hry
- Příloha 3.7.3.1 Výstup historie těžby uhlí v regionu Kahan

Poznámka k přílohám:

Všechny přílohy ke kapitole 3 jsou dostupné zde:

<https://drive.google.com/drive/folders/1Xax28NQUmV9x6X73H6kmr2WkaVBnPtd?usp=sharin>

6 Příloha č. 3 – Závěrečná zpráva o ověření programu v praxi

Výzva Budování kapacit pro rozvoj škol II
Povinně volitelná aktivita č. 3, 4, 6 a 7

Zpráva o ověření programu v praxi závěrečná

I.

Příjemce	Středisko služeb školám a zařízení pro vzdělávání pedagogických pracovníků Brno, příspěvková organizace
Registrační číslo projektu	CZ.02.3.68/0.0/0.0/16_032/0008190
Název projektu	Ve škole po škole
Název vytvořeného programu	Poznáváme region
Pořadové číslo zprávy o realizaci	7.

II.

Místo ověření programu	Datum ověření programu	Cílová skupina, s níž byl program ověřen ¹
Zastávka, Rosice	květen/červen 2021	Žáci Gymnázia T. G. Masaryka Zastávka, po skupinách 5 až 14 žáků, od tercie (1. ročník čtyřletého cyklu) po poslední ročník. Smíšené skupiny. Skupiny při ověřování nebyla jednotná, dílčí části programu ověřovali různí žáci.

III.

1. Stručný popis procesu ověření programu
a) Jak probíhalo ověření programu (organizace, počet účastníků, počet realizátorů atd.)? Ověření mělo začít probíhat v únoru 2020. Uskutečnila se pouze seznamovací schůzka. Kde se řešily organizační záležitosti programu. Poté vlastní ověření programu nebylo zahájeno (v únoru – z důvodu prázdnin a lyžařského kurzu části žáků), dále potom kvůli mimořádným opatřením vyhlášeným MŠMT. Realizátoři byli dva hlavní a pomocný vedoucí. Program byl naplánován tak, aby žáci postupně získávali informace, které v závěru zpracují, konkrétně návštěvy muzeí byly naplánovány v době, kdy jsou muzea běžně otevřena (květen, červen, září). Z výše uvedených důvodů program nešel ověřit podle původního harmonogramu. Vlastní zahájení ověřování bylo proto plánováno zahájit v novém školním roce a program časově přizpůsobit s tím, že se realizace projektu pravděpodobně prodlouží. Přestože k prodloužení došlo, ani v této době nebylo možné, kvůli mimořádným opatřením vyhlášeným MŠMT program ověřovat.

¹ Uveďte stručně charakteristiku a velikost skupiny (např. 25 žáků 7. ročníku ZŠ apod.) a název organizace.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Vzhledem k tomu, že realizace projektu byla neověřením programu ohrožena, po konzultaci s řídicím orgánem jsme přistoupili k nouzovému řešení ověřování. Ověřování realizovat v době, kdy budou žáci opět ve školách, a to po skupinách s různými žáky a také s menším počtem zapojených žáků.

Realizace online byla zamítnuta, jednak proto, že ověřování fakticky nezačalo a žáci nebyli na ověření připraveni a potom zejména proto, že řada aktivit byla vázána na mimoškolní prostředí (vycházka, návštěva muzea, ...) a také setkání s jinými osobami mimo školu (pamětníci, odborníci). Ověřování tedy bylo zahájeno v květnu 2021 a proběhlo ve více skupinách, celkem bylo zapojeno 6 skupin žáků.

Zahájení a závěrečné mini konference (Téma 2.1.1, 2.7.1 a 2.7.3) se zúčastnili členové všech skupin, celkem 35 žáků.

Další skupiny pro ověřování

Skupina 1 – ověřovala témata 2.3.1, 2.3.2

Skupina 2 – ověřovala témata 2.1.2 (společně se skupinou 3), 2.2.1, 2.2.2, 2.5.1 (společně se skupinou 3), 2.5.2 (společně se skupinou 3)

Skupina 3 – ověřovala témata 2.1.2 (společně se skupinou 3), 2.2.1, 2.2.2, 2.5.1 (společně se skupinou 3), 2.5.2 (společně se skupinou 3) a celé téma 2.5.3

Skupina 4 – ověřovala téma 2.4

Skupina 5 – ověřovala téma 2.6.1 a 2.6.2

Skupina 6 – ověřovala téma 2.7.2

Všechny skupiny byly zapojeny do ověření témat 2.1.1, 2.7.1, 2.7.3

Ověření v této podobě bylo organizačně značně náročné, předcházela mu poměrně rozsáhlá příprava pedagogů, kteří program ověřovali, ti se museli seznámit s celým programem a podrobně s dílčí částí, kterou ověřovali.

Do ověření bylo nakonec zapojeno 7 různých osob v roli pedagoga.

b) Jaký byl zájem cílové skupiny?

Vzhledem k poměrně hektickým okolnostem ověřování byli žáci překvapivě pro ověřování programu nadšení. Pravděpodobně jim podobné činnosti v době mimořádných opatření chyběly, tak se velice aktivně do aktivit zapojili, a to lze říci o všech zapojených žácích. Věnovali výstupům i hodně svého volného času (nad časovou dotaci kroužku), tak aby kritéria ověření byla splněna a výstupy zpracovány.

c) Jaká byla reakce cílové skupiny?

Žáci jednotlivých skupin se živě zajímali o výstupy ostatních skupin. Vzájemně spolupracovali. Ocenili také práci ostatních skupin, což byl neočekávaný přínos tohoto způsobu ověřování. Členové jednotlivých skupin projevíli zájem o to, v programu pokračovat a dále realizovat další dílčí části. Vzniklo neformální navázání spolupráce s navštívenými muzei.

2. Výsledky ověření

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

2

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

a) Výčet hlavních zjištění/problémů z ověřování programu:

Základním problémem byla nemožnost ověřit program podle původního harmonogramu. Přerušení činnosti na 15 měsíců mělo na ověření významný vliv. Ověření potom probíhalo během dvou měsíců a muselo být realizováno více skupinami.

Problém byl i v tom, že nebylo možné se osobně setkat s pamětníky a odborníky – a to i ve fázi přípravy programu pro ověření. Využívali jsme pouze elektronickou komunikaci. Pracovníci muzeí a odborníci měli obavy z přenosu nákazy, stejně jako pamětníci, s ohledem na svůj vyšší věk a příslušnost k ohrožené skupině obyvatel.

b) Návrhy řešení zjištěných problémů:

Těmto problémům objektivně nešlo předejít.

Realizovat celý program podle původního harmonogramu tedy v deseti měsících, s časovým rozložením, jak bylo plánováno.

c) Bude/byl vytvořený program upraven?

Vytvořený program byl doplněn o text v metodické části týkající se možnosti realizace programu více skupinami žáků, který vychází ze zkušeností při ověřování programu.

d) Jak a v kterých částech bude program na základě ověření upraven?

Úvod metodické části poznámky pro realizátory programu.

3. Hodnocení účastníků a realizátorů ověření²

a) Jak účastníci z cílové skupiny hodnotili ověřovaný program?

Žáci vnímali účast na aktivitě jako obohacení školní výuky ve 100 % vyplněných dotazníků.

b) Co bylo v programu hodnoceno v rámci ověřovací skupiny nejlépe?

Možnost seznámit se s historií místa kde bydlí a chodí do školy. Řada informací byla pro většinu zcela nová. Zaujaly je zejména autentické zážitky pamětníků (upoutal zejména „pan pamětník Karel“ – 7 odpovědí) prohlídka muzeí a beseda s odborníkem. Velice se jim líbil „herní“ charakter aktivit, zejména nadšení byli ze závěrečné deskové hry. Byli rádi, že mohli připravovat aktivit pro jiné žáky (šifrovací hra), že si jiní žáci tyto aktivity vyzkoušeli a předali autorům pozitivní zpětnou vazbu.

Pozitivně hodnotili i možnost prezentovat výstupy své práce na závěrečné konferenci.

c) Jak byl hodnocen věcný obsah programu?

Jednotlivé skupiny hodnotily kladně přidělenou část programu k ověřování. V závěrečné části si sdělovali poznatky z toho, co která skupina dělala a všechny skupiny hodnotily svoje aktivity jako ty nejlepší. Do dotazníků doslovně napsali: byla to pecka, bylo to super, ... a neměnili by na obsahu své části nic.

Zklamání přinesla nemožnost projít celým programem pro všechny skupiny.

d) Jak bylo hodnoceno organizační a materiální zabezpečení programu?

K materiálnímu zabezpečení ze strany účastníků nebyly připomínky. Organizace – zde by uvítali možnost projít více částmi programu, viz bod c).

e) Jak byl hodnocen výkon realizátorů programu?

² Vychází z evaluačních dotazníků žáků, učitelů, realizátorů programů – pracovníků neformálního vzdělávání či záznamů z rozhovorů s dětmi, které příjemce uchovává pro kontroly na místě.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

3

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

V dotaznících oznámkovali všichni respondenti lektory známkou výborně. V textovém hodnocení se objevilo nepožadované slovní hodnocení „zapálení pro dané téma“.

f) Jaké měli účastníci výhrady/připomínky?

Připomínky byly pouze dílčí a subjektivní, například na otázku: Co bys na programu změnil/a? Odpověď: „Počasí, aby nebylo tak teplo ☺“.

g) Opakovala se některá výhrada/připomínka ze strany účastníků častěji? Jaká?

Neopakovala.

h) Budou případné připomínky účastníků zapracovány do další verze programu? Pokud ne, proč?

Připomínky nebyly, není co zapracovat.

i) Jak byl program hodnocen ze strany realizátorů programu?

Vedoucí se shodli, že tento program podnítil zájem žáků o region, kde chodí do školy. Je to velmi dobrý způsob, jak žáky seznámit s historií regionu. Překvapivé bylo, jak málo žáků mělo znalosti o tom, že se v regionu těžilo černé uhlí, neznali muzea v regionu a oslovilo je vyprávění pamětníků. Vedoucí byli sami překvapeni, jak toto téma žáky zaujalo, a jak přes počáteční neznalost zpracovali kvalitní výstupy.

Zajímavostí je, že sami realizátoři hodnotili program jako pro ně osobně přínosný, sami si také ujasnili a případně se dozvěděli informace, které o historii regionu dosud neměli.

Velmi oceňovali formu didaktické hry, která se objevuje na mnoha místech ověřovaného programu. Realizátoři v závěrečné reflexi uvedli jisté zklamání nad tím, že závěrečná konference byla příliš krátká a všichni zapojení žáci tak nemohli předvést svoje výstupy, což je mrzelo, protože pro ně bylo obtížné vybrat za svou skupinu pouze reprezentativní výběr pro prezentaci na konferenci. Všechny výstupy považovali za kvalitní a všichni žáci chtěli svou práci prezentovat. Navrhli tak, aby konference byla například 4hodinová.

j) Navrhují realizátoři úpravy programu, popř. jaké?

Úpravy obsahu realizátoři nenavrhují. Realizátoři doporučili některé z výstupů, vytvořených žáky zařadit do finální verze programu.

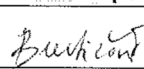
k) Budou tyto návrhy realizátorů zapracovány do další verze programu? Pokud ne, proč?

Budou doplněny ukázky výstupů žáků při ověřování do finální verze programu.

Připomínku realizátorů k délce konference neakceptovali, protože situace byla specifická, žáci byli nadšení pro práci, kterou téměř rok neměli možnost vykonávat, tak je velice zaujala a bavila. Při běžném provozu kroužku autoři nepředpokládají takový zájem o prezentování výsledků.

l) Konkrétní výčet úprav, které budou na základě ověření programu zapracovány do další/finální verze programu:

Doplněny budou poznámky v metodické části a některé přílohy, které vznikly jako výstupy z ověřování programu.

	Jméno, příjmení, titul	Datum a místo	Podpis
Zpracoval/a	Ludmila Brestičová	14. 7. 2021, Rosice	

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

4

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY